

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 51

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 54

17 februarie 2011

<u>Numărul informării</u>	Cuprins	Pagina
	I Rezoluții, recomandări și avize	
	AVIZE	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 466-a sesiune plenară din 19, 20 și 21 octombrie 2010	
2011/C 51/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind participarea financiară a lucrătorilor din Europa (aviz din proprie inițiativă)	1
2011/C 51/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Schimbări și perspective în industria prelucrării metalelor” (aviz din proprie inițiativă)	8
2011/C 51/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind consecințele crizei datoriei publice asupra guvernancei UE (aviz din proprie inițiativă)	15
2011/C 51/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Relațiile transatlantice și promovarea internațională a modelului social european” (aviz din proprie inițiativă)	20
2011/C 51/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind înnoirea metodei comunitare (linii directoare) (aviz din proprie inițiativă)	29

RO

Preț:
4 EUR

(continuare în pagina următoare)

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European**A 466-a sesiune plenară din 19, 20 și 21 octombrie 2010**

2011/C 51/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de coordonare, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, în înțelesul articolului 54 al doilea paragraf din tratat, pentru protejarea intereselor asociațiilor sau terților, în ceea ce privește constituirea societăților comerciale pe acțiuni și menținerea și modificarea capitalului acestora COM(2010) 388 final – 2008/0173 (COD)	35
2011/C 51/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind fuziunile societăților comerciale pe acțiuni COM(2010) 391 final – 2008/0009 (COD)	36
2011/C 51/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – O strategie europeană privind vehiculele ecologice și eficiente din punct de vedere energetic COM(2010) 186 final	37
2011/C 51/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde – eliberarea potențialului industriilor culturale și creative COM(2010) 183 final	43
2011/C 51/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor și de abrogare a Deciziei-cadru 2002/629/JAI COM(2010) 95 final – 2010/0065 (COD)	50
2011/C 51/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al îmbătrânirii active (2012) COM(2010) 462 final	55
2011/C 51/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Mobilizarea investițiilor private și publice în vederea relansării economice și realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-privat” COM(2009) 615 final	59
2011/C 51/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, în ceea ce privește durata obligației de respectare a cotei standard minime COM(2010) 331 final – 2010/0179 (CNS)	67

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 466-A SESIUNE PLENARĂ DIN 19, 20 ȘI 21 OCTOMBRIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind participarea financiară a lucrătorilor din Europa (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 51/01)

Raportor: **dl Alexander Graf von SCHWERIN**

Coraportor: **dna Madi SHARMA**

La 17 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la *Participarea financiară a lucrătorilor din Europa* (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea componenței Comitetului, plenul a decis să supună la vot prezentul aviz în cadrul sesiunii plenare din octombrie și, conform articolului 20 din Regulamentul de procedură, să-l numească pe **dl Alexander Graf von SCHWERIN** raportor general.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 170 de voturi pentru, 9 voturi împotriva și 22 de abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Participarea financiară a lucrătorilor reprezintă o ocazie pentru întreprinderi și lucrători, precum și pentru întreaga societate, de a participa mai mult și într-un mod mai eficient la reușita „europenizării” tot mai accentuate a activităților economice. Din acest motiv, Comitetul Economic și Social European și-a propus ca, prin intermediul prezentului aviz din proprie inițiativă, să sensibilizeze într-o mai mare măsură opinia publică cu privire la această temă. **Obiectivul este acela de a îndemna Europa să elaboreze un cadru general** care să promoveze coeziunea economică și socială a Europei prin facilitarea aplicării participării financiare a lucrătorilor la diferite niveluri (de exemplu, participare la profit, acționariat, scheme de economisire pentru salariați).

1.2 Pe măsură ce Europa s-a extins, și întreprinderile, în special cele mici și mijlocii (IMM-urile), și-au extins aria de activitate în afara frontierelor. Una dintre **prioritățile Strategiei Europa 2020** este aceea de a pune accentul pe aplicarea *Small Business Act*, mai ales în ceea ce privește îmbunătățirea situației

financiară a IMM-urilor. În acest sens, participarea financiară a lucrătorilor poate reprezenta unul dintre mecanismele care să susțină acest obiectiv și **să consolideze astfel competitivitatea IMM-urilor europene**. Pentru a ține seama de diversitatea întreprinderilor și a statelor, modelele de participare financiară a lucrătorilor trebuie să respecte soluțiile adoptate la nivelul întreprinderii și să protejeze drepturile lucrătorilor, indiferent de mărimea întreprinderii.

1.3 Prin urmare, prezentul aviz din proprie inițiativă are următoarele obiective:

— relansarea dezbaterii pe tema participării financiare a lucrătorilor la nivel european și **impulsionarea discuției din întreaga UE;**

— **sensibilizarea opiniei publice cu privire la această temă** și încurajarea partenerilor sociali atât de la nivel european, cât și de la nivelul statelor membre, să acorde mai multă atenție acestei teme;

- identificarea obstacolelor din calea aplicării participării financiare a lucrătorilor la nivel transfrontalier și **indicarea soluțiilor posibile**;
- **invitarea instituțiilor europene** competente să elaboreze soluții, acolo unde este necesar;
- **prezentarea problemelor nerezolvate** care necesită o abordare ulterioară.

1.4 **Participarea financiară a lucrătorilor trebuie să aibă un caracter voluntar.** Aceasta trebuie să reprezinte o **completare a sistemelor actuale de remunerare**, nu o înlocuire a acestora și nu trebuie să împiedice negocierile salariale propriu-zise. Participarea financiară a lucrătorilor trebuie să fie pe înțelesul lucrătorilor și, în acest sens, complementară altor forme de participare a lucrătorilor. Participarea financiară a lucrătorilor ar trebui să se deruleze în afara sistemelor de pensii. Însă aceasta poate reprezenta, la nivelul opțiunii individuale, o contribuție suplimentară la fondul de pensii.

1.5 Beneficiile scontate ale participării financiare a lucrătorilor sunt următoarele:

- **creșterea puterii de cumpărare la nivel local** și astfel îmbunătățirea șanselor întreprinderilor la nivel regional;
- contribuția, în calitate de **element** de înaltă calitate **al unui bun management al întreprinderii**, la îmbunătățirea veniturilor prin participarea la rezultatele întreprinderii;
- **creșterea motivației** lucrătorilor și a **loialității acestora** printr-o **mai puternică identificare** cu întreprinderea, participarea financiară a lucrătorilor fiind o **componentă a acumulării de capital**.

1.6 Prin urmare, **CESE solicită Consiliului să adopte o nouă recomandare** (de exemplu, precum recomandarea 92/443/EEC din 27.7.1992) cu privire la promovarea participării lucrătorilor la profiturile și rezultatele întreprinderilor și să formuleze propuneri privind modul în care trebuie gestionate obstacolele în cazul proiectelor transfrontaliere.

1.6.1 În acest sens, trebuie adoptate la nivel european următoarele măsuri utile:

- 1) Aplicarea participării financiare a lucrătorilor în întreaga UE ar trebui facilitată **pe baza unor principii comune**.
- 2) Diversele forme ale participării financiare a lucrătorilor, tot mai răspândite, ar trebui analizate și prezentate într-o manieră comprehensibilă, în vederea aplicării practice, cu scopul de a **facilita aplicarea acesteia, în special în cadrul IMM-urilor**.
- 3) **Întreprinderile care desfășoară activități transfrontaliere** trebuie sprijinite în depășirea obstacolelor, în special a celor de ordin fiscal, existente în fiecare stat membru al UE și al SEE, pentru a putea facilita realizarea

obiectivelor legate de o mai puternică identificare cu întreprinderea și un mai înalt grad de loialitate a lucrătorilor prin intermediul participării financiare.

- 4) Se elaborează **forme ale participării financiare a lucrătorilor, care îmbunătățesc** în special **oferta** întreprinderilor, participarea lucrătorilor, stimularea individuală pentru acumularea de capital, participarea progresivă a lucrătorilor la rezultatele întreprinderii, precum și transferul dintr-un stat în altul al drepturilor dobândite.
- 5) Sinergia pozitivă în urma conștientizării drepturilor de proprietate și a responsabilităților aferente ale lucrătorilor implicați ar putea contribui la **consolidarea guvernancei corporative**.
- 6) **Exemplele de bune practici** în domeniul participării financiare a lucrătorilor ar trebui făcute publice în continuare, contribuind astfel la răspândirea acestora. **În cadrul bugetului UE, la o linie bugetară separată**, ar trebui prevăzute activitățile relevante în acest sens.
- 7) **Participarea financiară a lucrătorilor** reprezintă un **model** adecvat **pentru succesiunea întreprinderilor** (*Employee-buy-outs*), aceasta asigurând continuitatea întreprinderilor europene, consolidându-le astfel competitivitatea și legându-le în același timp de regiunile respective.
- 8) Salariile și puterea de cumpărare a lucrătorilor au rămas sub nivelul creșterii productivității și a veniturilor acționarilor⁽¹⁾. Efectele crizei de pe piața financiară vor avea consecințe negative și pentru lucrătorii dependenți. În acest context, participarea financiară a lucrătorilor, în funcție de forma luată, ar putea **compensa parțial scăderea puterii de cumpărare și ar putea corecta fluctuațiile recurente, însă nu trebuie să se substituie creșterii salariilor**.
- 9) **Ar trebui create surse de informare cu privire la implicațiile participării financiare** atât pentru întreprinderi, cât și pentru lucrători, precum și oferte de formare și consultanță din partea instituțiilor independente, ca de exemplu a organizațiilor neguvernamentale.
- 10) În situațiile în care se practică negocierile colective, condițiile de participare financiară a lucrătorilor trebuie reglementate în cadrul convențiilor colective.

2. Context

2.1 Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană

Recomandarea Consiliului (ulterior Consiliul Uniunii Europene) privind promovarea participării lucrătorilor la profiturile și rezultatele întreprinderilor⁽²⁾ a formulat deja în 1992 următoarele **principii generale, pe care CESE le sprijină**:

- aplicarea regulată;

⁽¹⁾ Pentru detalii suplimentare, a se vedea: D. Vaughan-Whitehead, *The Minimum Wage Revisited in the Enlarged EU*, 2010, Edward Elgar-OIM.

⁽²⁾ 92/443/CEE

- calculul pe baza unei formule stabilite în prealabil;
- aplicarea complementară față de sistemele tradiționale de remunerare;
- caracterul variabil al participării în funcție de rezultatele întreprinderii;
- posibilitatea tuturor lucrătorilor de a beneficia de aceasta;
- aplicabilitatea atât în cazul întreprinderilor private, cât și al celor publice;
- aplicabilitatea indiferent de mărimea întreprinderii;
- modelele simple;
- informarea și formarea lucrătorilor cu privire la aceste modele;
- caracterul voluntar al introducerii modelelor de participare și al adeziunii la acestea.

Comunicarea Comisiei Europene din 2002 privind cadrul pentru promovarea participării financiare a lucrătorilor a confirmat aceste principii ⁽³⁾.

2.2 Rapoartele PEPPER întocmite la solicitarea Comisiei Europene

2.2.1 Rezultate: o evoluție pozitivă a participării financiare a lucrătorilor

Rapoartele PEPPER demonstrează semnificația constantă a acestei teme pentru politica europeană. Raportul PEPPER IV ⁽⁴⁾ constată răspândirea tot mai largă în ultimii 10 ani a participării financiare a lucrătorilor în cadrul UE 27. În perioada 1999-2005, rata întreprinderilor care au oferit modele de participare la capital, accesibile tuturor lucrătorilor, a crescut cu 5 %, de la o medie de 13 % la 18 %, iar, în cazul modelelor de participare la profit, cu 6 %, de la o medie de 29 % la 35 % (sursa: CRANET, media ponderată pentru toate țările). De asemenea, a crescut și rata lucrătorilor care au participat la aceste modele, cu toate că într-o proporție mai redusă (sursa: ancheta europeană privind condițiile de muncă - *European Working Conditions Survey*).

2.2.2 Recomandări:

În Raportul PEPPER IV se propune adoptarea de către **Consiliul Uniunii Europene a unei recomandări privind o platformă europeană pentru participarea financiară a lucrătorilor**. În acest sens, „abordarea modulară” transnațională cuprinde toate formele de participare financiară practicate, în conformitate cu principiul privind caracterul voluntar al acestora:

- 1) participarea la profit (în numerar, raportat sau în acțiuni);
- 2) participarea individuală la capital (acțiuni sau opțiuni de subscriere a acțiunilor);
- 3) modelul ESOP (un model de participare colectivă la capital, finanțată prin cota de participare la profit, suplimentară față de salariu).

În același timp, acestea lasă loc pentru forme noi de participare financiară. Toate **modulele ar putea fi combinate între ele** pentru a obține rezultate individualizate.

2.2.3 Promovarea stimulentele fiscale facultative

Cu toate că stimulentele fiscale nu reprezintă o condiție indispensabilă pentru aplicarea participării financiare a lucrătorilor, acestea se dovedesc a avea efecte pozitive evidente în țările care le oferă. Facând abstracție de faptul că impozitarea intră în competența exclusivă a statelor membre, **coordonarea, armonizarea și recunoașterea reciprocă** pot contribui la facilitarea aplicării participării financiare a lucrătorilor în cadrul întreprinderilor cu activitate transfrontalieră. **Calcularea „cotelor efective de impozitare”** pentru scenariile standardizate ar face posibilă efectuarea unei comparații directe între statele UE 27 și astfel ar asigura și continuarea armonizării. Atâta timp cât acestea rămân facultative, se vor evita conflictele cu legislațiile naționale.

2.2.4 Prezentarea succintă a situației actuale

Partenerii sociali și factorii de decizie politici au nevoie de o evidență clară și detaliată a modelelor naționale utilizate, a ofertei și utilizării fiecăreia dintre ele. Până în prezent, nu există date provenite din anchete specifice privind participarea financiară a lucrătorilor, care să cuprindă mai multe țări. Această deficiență ar trebui înlăturată, de exemplu prin colectarea în mod regulat a datelor din acest domeniu.

2.3 Lucrările pregătitoare din cadrul unor proiecte sprijinite de Comisie: „abordarea modulară” (de tipul „building block”) pentru un model european

2.3.1 Pentru a crea o legătură între multiplele și variatele modele de participare financiară a lucrătorilor, care există în statele membre ale UE, Comisia Europeană a finanțat lucrările pregătitoare pentru o așa-numită **„abordare modulară” (de tipul „building block”)** ⁽⁵⁾. Aceasta stabilește o distincție între cele trei forme fundamentale de participare financiară a lucrătorilor din Europa (participarea la profit, participarea la capital și modelul ESOP; a se vedea anexa).

2.3.2 „Abordarea modulară” **respectă postulatele Comisiei Europene**: transparența, nediscriminarea etc. Acordarea unor stimulente fiscale nu reprezintă o condiție, dar nici nu este exclusă. Toate elementele sunt facultative atât pentru întreprinderi, cât și pentru lucrători, și pot fi combinate între ele în funcție de necesitățile specifice ale fiecărei întreprinderi.

⁽³⁾ COM(2002) 364 final.

⁽⁴⁾ *The PEPPER IV Report – Assessing and Benchmarking Financial Participation of Employees in the EU-27*, Berlin, 2009; <http://www.eurofound.europa.eu/areas/participationatwork/pepperreports.htm>; rezumatele în limba germană, franceză și engleză sunt disponibile la următoarea adresă: <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

⁽⁵⁾ Rezultatele în: J. Lowitzsch et al., *Mitarbeiterbeteiligung für ein Neues Soziales Europa* (Participarea lucrătorilor pentru o nouă Europă socială), Berlin/Paris/Bruxelles 2008; Roma 2009, Krakovia 2010; lucrare disponibilă în limba germană, franceză și engleză la adresa <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

2.3.3 Raportul PEPPER IV pleacă de la premisa că un model de participare financiară a lucrătorilor aplicabil la nivel transfrontalier și care ar beneficia de susținerea unitară din partea tuturor statelor membre ale UE ar mări atractivitatea acestuia în rândul tuturor părților implicate. În special întreprinderile cu filiale în mai multe țări ar beneficia de pe urma unui model unitar care implică mai puține eforturi administrative și care ar facilita în același timp portabilitatea dintr-o țară în alta. IMM-urile ar beneficia de pe urma transparenței unor modele unitare și comparabile de participare financiară a lucrătorilor.

2.3.4 Până la elaborarea unui asemenea model, aplicabil în întreaga UE, trebuie, **între timp, depuse eforturi în vederea recunoașterii reciproce** a diferitelor forme de participare financiară, practicate la nivel național, inclusiv a tratamentului fiscal aplicat acestora.

3. Avantajele continuării răspândirii participării financiare a lucrătorilor

3.1 Avantajele participării financiare pentru întreprinderi

- I. Din perspectiva Strategiei Europa 2020, introducerea participării financiare poate **ajuta** întreprinderile din Europa, în special **IMM-urile, să-și îmbunătățească competitivitatea** prin consolidarea loialității și identificării cu întreprinderea, la bine și la greu, a lucrătorilor calificați. Participarea financiară a lucrătorilor contribuie astfel și la asigurarea unui viitor durabil.
- II. O parte din rezultatele financiare ale întreprinderilor sunt distribuite lucrătorilor locali, ceea ce contribuie la rândul său la creșterea **puterii de cumpărare la nivel regional**.
- III. Participarea financiară a lucrătorilor poate contribui la **rezolvarea problemei schimbărilor demografice**, deoarece persoanelor cu calificări înalte, atât de căutate, li se va oferi un mediu atractiv pentru muncă și trai. Acest lucru **favorizează angajarea unei forțe de muncă calificate**.
- IV. O mai bună motivare datorită participării financiare contribuie la **creșterea productivității întreprinderii și la îmbunătățirea calității conducerii acesteia**.
- V. Participarea financiară a lucrătorilor – în funcție de forma pe care o ia, de capital împrumutat sau capital propriu – poate mări rentabilitatea capitalului propriu sau cota de capital propriu al unei întreprinderi, fapt ce **poate favoriza obținerea de capital împrumutat și creșterea ratingului întreprinderii**.
- VI. **Aplicarea participării financiare a lucrătorilor pentru asigurarea succesiunii întreprinderii**, sub forma vânzării integrale sau parțiale a întreprinderii către lucrătorii acesteia, poate reprezenta pentru IMM-uri și întreprinderile de familie un instrument adecvat pentru a-și asigura continuitatea ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Acest aspect a fost deja subliniat de către Comisia Europeană în Recomandarea sa privind transferul întreprinderilor mici și mijlocii, 94/1069/CE, și reiterat în cadrul Comunicării Comisiei privind transferul întreprinderilor mici și mijlocii (JO C 93/2, 28.3.1998).

3.2 Avantajele participării financiare pentru lucrători

- I. Prin intermediul participării financiare, **lucrătorii pot beneficia**, dacă doresc, de venituri suplimentare față de cele stabilite prin contractele și/sau convențiile colective de muncă.
- II. Astfel lucrătorilor li se oferă șansa unei **acumulări de capital mai facile și pe termen lung**, iar acest lucru le-ar putea permite să beneficieze de resurse suplimentare după pensionare.
- III. Lucrătorii care pot participa financiar la capitalul întreprinderii consideră că contribuția lor la rezultatele întreprinderii este luată mai în serios. **Aceștia se simt mai prețuiți**.
- IV. Participarea financiară le oferă lucrătorilor posibilitatea de a-și consolida autonomia la locul de muncă și de a **contribui la strategia de viitor a întreprinderii**. Astfel ei pot contribui la asigurarea pe termen lung a locului lor de muncă.
- V. Ca element suplimentar, pe lângă veniturile stabile, **participarea financiară îmbunătățește situația financiară și reprezintă un sprijin pentru depășirea perioadelor de criză și a celor de instabilitate profesională**.
- VI. Cu toate acestea, având în vedere faptul că piața forței de muncă devine tot mai „europeană”, ar fi indicat ca formele de **participare financiară a lucrătorilor** să poată fi recunoscute și transferate **într-o altă țară** în cazul schimbării locului de muncă.
- VII. **În situații de criză sau restructurare**, constatate și gestionate împreună de partenerii sociali, salariații care își păstrează locul de muncă și salariul își pot susține temporar întreprinderea în interesul menținerii locului de muncă în cadrul acesteia.

3.3 Succesiunea întreprinderilor și participarea la capital

3.3.1 Comisia Europeană ⁽⁷⁾ evidențiază faptul că, în contextul îmbătrânirii populației din Europa, o treime din operatorii economici din UE, preponderent cei care conduc întreprinderi de familie, se vor retrage din viața de afaceri în următorii zece ani. Acest lucru înseamnă o **creștere masivă a numărului transferurilor de proprietate a întreprinderilor**, care afectează anual până la 690 000 de întreprinderi necotate la bursă și 2,8 milioane de locuri de muncă. IMM-urile, în calitate de angajatori majori, reprezintă un factor esențial al politicii privind piața forței de muncă. În acest context, apare și întrebarea cu privire la posibilitatea de supraviețuire a întreprinderilor afectate de schimbarea generațiilor și a locurilor de muncă legate de aceasta. În confruntarea cu necesitatea crescută de a asigura succesiunea întreprinderilor se poate recurge la un model de **participare financiară a lucrătorilor creat special pentru succesiunea întreprinderilor**.

⁽⁷⁾ Comunicarea Comisiei Europene „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă”, COM(2006) 117 final.

3.3.2 Pentru succesiunea întreprinderilor pot fi utile în special **modelele ESOP** (a se vedea anexa). Un aspect esențial al modelului ESOP este acela că a fost creat special pentru întreprinderile necotate la bursă. Acesta îi încurajează pe proprietari să transfere proprietatea asupra întreprinderii către lucrătorii proprii, nu să vândă către terți, și prevede realizarea treptată a unui acționariat de până la 100 % format din lucrători. Acest lucru le permite proprietarilor să-și vândă cota de participație, dacă doresc, fără a-i obliga astfel și pe ceilalți proprietari să vândă. În acest caz, lucrătorii nu trebuie să investească capital, deoarece achiziționarea întreprinderii de către aceștia va fi finanțată printr-o participare la profit suplimentară față de salariul pentru munca prestată. Din acest motiv, în principiu, modelul nu prezintă niciun risc suplimentar pentru lucrători. Dacă urmează să fie preluat un pachet mai mare de participațiuni într-un termen scurt, se va recurge la o finanțare prin credit cu o perioadă medie de rambursare de 7 ani, care va fi achitat din profitul întreprinderii.

3.3.3 La elaborarea unui viitor cadru european, trebuie să se facă referire în mod explicit și la **modelul cooperativelor** care și-a dovedit eficiența în cazul succesiunii întreprinderilor. Există exemple de bune practici (a se vedea anexa) privind preluarea întreprinderii de către lucrători sub forma unei cooperative, ceea ce a împiedicat închiderea acesteia din lipsă de succesori. CESE consideră că această chestiune foarte specifică a legăturii dintre participarea financiară și succesiunea întreprinderilor ar trebui abordată de sine stătător, într-un text distinct.

3.4 Criza întreprinderilor și participarea la capital

3.4.1 Întreprinderile pot trece și prin perioade dificile din punct de vedere financiar. În aceste situații, **supraviețuirea întreprinderii este în prim plan**. Dacă partenerii sociali abordează împreună restructurarea sau criza, ar trebui să fie posibilă participarea financiară într-o asemenea situație de excepție, însă trebuie să se țină seama și de posibilele dezavantaje ale unei astfel de participări. În acest sens, este necesară o soluție durabilă, care să le permită salariaților care și-au păstrat locul de muncă și salariul (ținând seama de flexibilitate și de perioadele de șomaj și/sau recalificare) să participe pe termen lung la redresarea întreprinderii și a economiei. Interesul propriu întemeiat al lucrătorului pentru rentabilitatea și astfel pentru succesul pe termen lung al întreprinderii are, de asemenea, efecte pozitive asupra întreprinderii.

3.4.2 Participarea financiară la întreprinderea angajatoare este adesea catalogată drept un **risc dublu**. Astfel, criticii participării financiare a lucrătorilor susțin în mod constant că, în caz de insolvență, lucrătorul riscă să-și piardă nu numai locul de muncă, ci și capitalul investit. În acest context, trebuie să se facă o distincție clară între participarea la capital care nu afectează remunerația pentru munca prestată (de tipul „on top”) și participarea care implică investirea economiilor lucrătorului în întreprinderea angajatoare. În cel din urmă caz, creanțele salariaților ar trebui tratate cu prioritate, deci înaintea creanțelor celorlalți creditori, în eventualitatea lichidării și/sau falimentului. În viitor, vor trebui dezvoltate soluțiile cum ar fi partajarea riscurilor sau reasigurarea în cazurile transfrontaliere.

3.5 Guvernanța corporativă și participarea la capital

3.5.1 Făcând abstracție de alte forme de participare și de implicare în luarea deciziilor la nivelul întreprinderii, participarea la capital – în funcție de forma acesteia – poate duce la posibilitatea de a **participa la procesul decizional, de exemplu prin intermediul drepturilor de vot ale acționarilor**. În cazul participării sub formă de acțiuni, drepturile de vot ale acționarilor pot fi exercitate fie individual, fie colectiv, de exemplu printr-o societate de intermediere.

3.5.2 Întreprinderile care emit un număr mai mare de **acțiuni pentru lucrători** dispun de un **grup de acționari** pretențioși, dar **răbdători și fideli**, proprii lor salariați. Acest lucru le permite să reziste mai bine la actuala orientare spre scadențe scurte a piețelor financiare. **Deciziile durabile la nivelul întreprinderii** și respectarea **responsabilității sociale pe termen lung a întreprinderilor**, în locul asumării unor riscuri excesive de către administratori, reprezintă efectele secundare dorite ale acestei forme de participare financiară.

3.5.3 Participarea lucrătorilor în calitate de acționari stimulează interesul pe termen lung pentru întreprindere. Consecința probabilă este o bună **governanță corporativă** care contribuie la asigurarea durabilă a continuității întreprinderii.

3.5.4 Cel care își pune în joc propriul loc de muncă la întreprindere își dorește în mod firesc și transparență totală privind cifra de afaceri și participarea la deciziile întreprinderii. În acest sens, participarea care are la bază drepturile de coproprietate este echivalentă cu cea care are la bază drepturile la informație, consultare și codecizie.

3.6 Participarea la capital și participarea la procesul decizional

3.6.1 Contrar temerilor generale, în special din cadrul întreprinderilor care nu au beneficiat până în prezent de participarea financiară, aceasta **nu-i îngreșează operatorului economic autonomia**, ci mai degrabă îl susține în procesul decizional.

3.6.2 Este în avantajul acționarilor unei întreprinderi să știe că, pe lângă alți acționari, le sunt alături și lucrătorii ai întreprinderii care urmăresc obiective identice. **Participarea pozitivă** a fiecărui lucrător implicat, **prin conștientizarea drepturilor de proprietate** și a responsabilităților care decurg din acestea, poate contribui la consolidarea guvernantei corporative⁽⁸⁾, iar posibilitatea de a împărtăși propuneri în privința strategiei întreprinderii ar îmbogăți paleta de decizii posibile pentru întreprindere, în limitele menționate mai sus. Lucrătorii acționari trebuie să beneficieze de aceleași drepturi ca și ceilalți acționari.

3.6.3 În final, trebuie precizat clar faptul că drepturile de participare la procesul decizional, acumulate anterior în statele membre respective nu trebuie și nu pot modifica nici drepturile de proprietate rezultate din participarea financiară, nici raporturile contractuale de muncă. Acestea nu trebuie să fie afectate de participarea financiară a lucrătorilor.

⁽⁸⁾ Astfel, de exemplu în Austria, există posibilitatea de a aplica participarea financiară a lucrătorilor sub forma unei societăți în participațiune.

4. O abordare europeană: module pentru probleme și soluții practice

Dezvoltarea și promovarea unor modele europene ușor de înțeles și de aplicat ale participării financiare a lucrătorilor ar avea o mare însemnătate politică pentru configurarea spațiului economic și social european. În principiu, participarea angajatorilor și lucrătorilor la asemenea modele trebuie să rămână voluntară. Finanțarea acestora se realizează suplimentar față de veniturile stabilite prin contractele și/sau convențiile colective de muncă sau prin vârsarea participării la profit.

4.1 Perspective de viitor ale participării financiare a lucrătorilor: combinația dintre participarea la capital și participarea la rezultate

4.1.1 În cazul unei participări la profit pe bază de acțiuni cu o anumită scadență, trebuie diferențiate, ținând seama de amânarea impozitării, următoarele trei etape:

- etapa inițială de participare a lucrătorilor la profitul întreprinderii;
- o etapă intermediară în care mijloacele financiare acumulate sunt transformate în participațiuni;
- etapa finală în care participațiunile dobândite sunt puse la libera dispoziție a lucrătorilor.

4.1.2 Există deja forme ale participării la capital, în cadrul cărora achiziționarea de participațiuni **prin intermediul unui fond fiduciar** este finanțată printr-o participare la profit suplimentară față de salariul pentru munca prestată. În acest sens, se constituie de regulă o societate de intermediere independentă⁽⁹⁾, care administrează participațiunile lucrătorilor sub forma unui fond fiduciar. Administrarea societății de intermediere ar trebui să se desfășoare în mod democratic, prin alegeri, astfel încât să reflecte voința tuturor lucrătorilor acționari, fără a fi influențată de structurile de conducere. Exemple de bune practici privind societățile care aplică participarea financiară a lucrătorilor pot fi găsite la AUCHAN⁽¹⁰⁾ (Franța), HOMAG AG⁽¹¹⁾ (Germania), Pfalz Flugzeugwerke Aerospace AG⁽¹²⁾ (Germania), Voestalpin⁽¹³⁾ (Austria), Oktogonen Stiftung⁽¹⁴⁾ (Suedia), Herend-ESOP⁽¹⁵⁾ (Ungaria), Tullis Russel ESOP⁽¹⁶⁾ (Regatul Unit), Eircom-ESOP⁽¹⁷⁾ și Aerlingus-ESOP⁽¹⁸⁾ (Irlanda).

⁽⁹⁾ În Europa continentală este de obicei un S.R.L., o fundație sau o asociație, iar în țările anglo-saxone un trust.

⁽¹⁰⁾ Obiectiv: promovarea loialității și motivației lucrătorilor, a se vedea <http://www.groupe-achan.com/emploi.html>.

⁽¹¹⁾ Obiectiv: finanțarea creșterii economice, a se vedea <http://www.homag.com/de-de/career/Seiten/mitarbeiterkapitalbeteiligung.aspx>.

⁽¹²⁾ Obiectiv: scindarea concernului EADS, a se vedea; <http://www.netz-bund.de/pages/mitarbges.pdf>, p. 32 urm.

⁽¹³⁾ Obiectiv: privatizarea și participarea strategică, a se vedea http://www.voestalpine.com/annualreport0809/en/management_report/employees.html.

⁽¹⁴⁾ Obiectiv: promovarea loialității și motivației lucrătorilor, a se vedea Băncile comerciale, Raport anual 2009, [http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentvsv/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/\\$file/hb09eng_medfoto.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentvsv/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/$file/hb09eng_medfoto.pdf), p. 53, 56.

⁽¹⁵⁾ Obiectiv: privatizarea și promovarea loialității și motivației lucrătorilor, a se vedea <http://www.herend.com/en/manufacturing/story/>, fără detalii cu privire la ESOP, a se vedea anul 1992.

⁽¹⁶⁾ Obiectiv: Succesiunea întreprinderii, a se vedea <http://www.tullis-russell.co.uk/group/about/>.

⁽¹⁷⁾ Obiectiv: privatizarea și participarea strategică, a se vedea <http://www.esop.eircom.ie/>.

⁽¹⁸⁾ Obiectiv: privatizarea și participarea strategică, a se vedea <http://www.aerlingus.com/aboutus/investorrelations/shareregister/>.

4.1.3 Pentru a facilita răspândirea în continuare a societăților care aplică participarea financiară a lucrătorilor, ar trebui prelucrate exemplele de bune practici care pot fi identificate (a se vedea anexa).

4.2 Stimulente fiscale și recunoașterea reciprocă a modelelor de participare financiară a lucrătorilor

4.2.1 Este un lucru dovedit⁽¹⁹⁾ că stimulentele fiscale nu reprezintă o condiție indispensabilă pentru participarea financiară a lucrătorilor, sunt însă un **instrument eficient pentru promovarea răspândirii** acestora în țările care le oferă. Cu toate că ele reprezintă instrumentul de promovare cel mai răspândit, un model european care ar stabili obligativitatea stimulentei financiare ar depăși competențele UE și ar intra în conflict cu competențele legislative naționale. Însă, având în vedere faptul că, în realitate, domeniul întreprinderilor este caracterizat tot mai mult de activități și evoluții profesionale transnaționale, participarea financiară a lucrătorilor nu poate fi extinsă în Europa, în măsura dorită, datorită formelor acestora, restrânse în continuare la spațiul național. Prin urmare, pentru realizarea participării financiare a lucrătorilor în cadrul filialelor din străinătate rămâne, de cele mai multe ori, numai soluția unei expertize externe costisitoare, care crește costurile introducerii acestei participări într-o asemenea măsură, încât de cele mai multe ori se renunță din nou la ea. Un model de stimulare facultativ, omogen și simplu, cu aceeași configurație fiscală și același grad de stimulare în toată UE, ar putea duce la creșterea considerabilă a numărului de cazuri în care întreprinderile ar fi dispuse să introducă participarea financiară a lucrătorilor, deoarece astfel pot fi configurate ușor și ofertele la nivelul concernelor⁽²⁰⁾.

4.2.2 Principiul amânării plății impozitelor ar putea fi considerat cel mai mic numitor comun care stă la baza unei propuneri de model.

4.2.3 Înainte de identificarea unui model european cu facilități fiscale unitare, ar trebui să se aibă în vedere **recunoașterea reciprocă a modelelor** din diferitele state membre UE. Acest lucru ar îmbunătăți atractivitatea și aplicabilitatea participării financiare a lucrătorilor chiar și fără o soluție unitară la nivel european.

4.2.4 Pe lângă stimulentele fiscale, întreprinderile pot oferi și stimulente sub formă de reduceri ale prețurilor acțiunilor oferite lucrătorilor.

4.3 Participarea financiară a lucrătorilor sub forma unor cooperative

4.3.1 **Cooperativele de producție** reprezintă un bun exemplu de participare financiară a lucrătorilor, în special atunci când majoritatea lucrătorilor sunt și proprietari. În concordanță cu valorile și principiile cooperativei, recunoscute pe plan mondial, majoritatea lucrătorilor/membrilor au dreptul neîngrădit de a participa la procesul decizional⁽²¹⁾. Experiența a demonstrat că, atunci când lucrătorii sunt proprietari, supraveghetorii și gestionarii întreprinderii la care lucrează, aceste drepturi garantate duc la rezultate economice mai bune și la o mai bună capacitate de supraviețuire pe perioadă de criză, permițându-le să-și păstreze pe termen lung locurile de muncă aproape de propriul mediu de viață. Reprezentarea legală a intereselor va stimula crearea unui cadru pentru o mai puternică participare financiară.

⁽¹⁹⁾ A se vedea Raportul PEPPER I, partea I, capitolul IV, p. 56-58.

⁽²⁰⁾ A se vedea Thyssen Krupp: <http://www.thyssenkrupp.com/de/investor/belegschaftsaktie.html>.

⁽²¹⁾ A se vedea Recomandarea OIM 193 privind promovarea cooperativei.

4.4 Participarea financiară a lucrătorilor din serviciile publice

4.4.1 Participarea financiară a lucrătorilor este oferită preponderent în cadrul formelor juridice precum societatea pe acțiuni sau societatea cu răspundere limitată, deoarece în cazul acestora punerea în aplicare este relativ simplă. Anumite tipuri de întreprinderi, în special cele fără caracter comercial, și astfel și angajații acestora sunt privați din oficiu de această posibilitate (serviciul public, întreprinderile non-profit) sau pot pune în aplicare numai cu greu o ofertă de participare (asociațiile, fundațiile etc.). Însă în acest domeniu există un număr mare

de întreprinderi și implicit de lucrători pentru care nu este, în prezent, posibilă participarea financiară.

4.4.2 Din acest motiv, fără a aduce atingere principiului subsidiarității, obiectivul ar trebui să fie urmarea unui model care să deschidă posibilitatea participării financiare a lucrătorilor în cazul tuturor categoriilor profesionale și al tuturor tipurilor de întreprinderi, ținându-se seama de situația deosebită a sectorului public.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Schimbări și perspective în industria prelucrării metalelor” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 51/02)

Raportor: dl José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO

Coraportor: dl Enrico GIBELLIERI

La 16 februarie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Schimbări și perspective în sectorul prelucrării metalelor”.

Comisia consultativă pentru mutații industriale, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să supună la vot acest aviz în cadrul sesiunii plenare din luna octombrie și l-a numit raportor general pe dl Rodríguez García-Caro, în conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 72 de voturi pentru și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Importanța strategică

Sectorul prelucrării metalelor este extrem de important pentru tranziția către o economie care utilizează în mod eficient resursele și produce emisii reduse de carbon, în conformitate cu obiectivele Strategiei Europa 2020. Obiectivul sporirii eficienței utilizării resurselor reprezintă o provocare pentru sector și, în același timp, o oportunitate de afaceri: o economie care utilizează în mod eficient resursele nu poate exista fără industria prelucrării metalelor. Aceasta este un sector solid, o mare creatoare de locuri de muncă și o industrie fundamentală pentru crearea de valoare adăugată, care consolidează valoarea europeană și reprezintă o verigă în lanțul valoric către o economie eficientă în utilizarea resurselor.

1.2 Sectorul prelucrării metalelor este extrem de important și ca sector inovator și de aprovizionare, în special în ceea ce privește inițiativa „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” pentru a contribui la decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a spori utilizarea de surse de energie regenerabile, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică.

1.3 Vizibilitate

Industria prelucrării metalelor suferă de pe urma lipsei de vizibilitate.

1.4 Este important de semnalat că sectorul prelucrării metalelor nu trebuie confundat cu sectorul producției de metal. Într-una din publicațiile statistice ale Eurostat (*European Facts and Figures*), producția de fier, oțel și feroaliaje (NACE 27) este analizată împreună cu activitățile de fabricare a produselor

metalice, adică prelucrarea metalelor (NACE 28). Acest lucru îngreunează analizarea corectă a ocupării forței de muncă și a tendințelor industriale din sectorul prelucrării metalelor. Vizibilitatea scăzută se reflectă în analize de impact care iau foarte puțin în considerare implicațiile microeconomice extrem de importante ale noii legislații din acest sector. Este esențial să se sprijine dezvoltarea potențialului acestui sector, în special în ce privește creșterea exporturilor, și să se desprindă învățăminte practice din cultura antreprenorială și a inovării care caracterizează acest sector.

1.4.1 În acest scop, CESE solicită Comisiei Europene să țină seama în mod adecvat de acest sector al industriei prelucrătoare în organizarea sa și în repartizarea resurselor umane, îmbunătățind nivelul de reprezentare al industriei prelucrării metalelor și dialogul cu aceasta în cadrul DG Întreprinderi și Industrie și al DG Comerț, în conformitate cu importanța sa specifică și cu capacitatea sa de creare de locuri de muncă – 4,3 milioane de locuri de muncă în Uniunea Europeană. Din acest motiv, CESE recomandă Comisiei Europene să ofere industriei prelucrării metalelor o mai bună reprezentare oficială în cadrul serviciilor și activităților Comisiei (de exemplu, în dialogul UE-China).

1.5 Cadrul corect pentru acest demers ar fi aplicarea principiului „a gândi mai întâi la scară mică”.

Transmiterea către autorități a informațiilor prevăzute în legislația locală și în cea a UE reprezintă o sarcină administrativă foarte grea, ceea ce nu ușurează viața IMM-urilor. În plus, dat fiind climatul general de investiții existent în multe țări, devine din ce în ce mai ușor, convenabil și rentabil pentru întreprinderi să achiziționeze o parte din produse din afara UE, în loc de a-și spori producția proprie, de a-și dezvolta tehnologia și de a investi în inovare. Asemenea practici pun în pericol competitivitatea pe termen lung și îi descurajează pe tinerii tehnicieni.

CESE recomandă să se țină cu adevărat seama de principiul „a gândi mai întâi la scară mică” în momentul punerii în aplicare a Strategiei Europa 2020 în domeniul politicii industriale, așa cum a fost prezentată la Consiliul European din iunie 2010, precum și în viitoarea comunicare privind agenda politicii industriale pentru Europa, care se bazează pe inițiativa emblematică „O politică industrială adaptată erei globalizării”.

1.5.1 De asemenea, CESE consideră că este esențial ca autoritățile naționale ale statelor membre să sprijine întreprinzătorii de la toate nivelurile, punându-le la dispoziție mecanisme pentru înființarea de întreprinderi și promovând spiritul antreprenorial.

Un alt aspect crucial al condițiilor generale în care își desfășoară activitatea întreprinderile îl reprezintă politicile sociale și de ocupare a forței de muncă. CESE solicită statelor membre să depună eforturi comune pentru a contribui, în special în domeniul politicii sociale, la îmbunătățirea mediului în care se dezvoltă întreprinderile competitive și profitabile, pentru a permite crearea de locuri de muncă durabile în industria europeană a prelucrării metalelor. Este important să se asigure că industria este în măsură să anticipeze posibilele schimbări antreprenoriale sau de strategie din cadrul întreprinderilor-clienți, precum și schimbările de producție de materiale, prin intermediul dialogului social, al informării și al consultării punctuale și eficiente. În acest domeniu s-ar putea avea în vedere posibilitatea de a promova schimburile între statele membre și partenerii sociali din UE, pentru ca aceștia să învețe unii de la alții și să identifice instrumente eficiente, precum și rolul flexicurității.

1.6 *Personal calificat, anticiparea adecvată a necesităților de formare și sporirea atractivității sectorului pentru tineri*

Dată fiind dimensiunea medie a întreprinderilor, este cu atât mai important ca acestea să dispună de suficient personal calificat. Așadar, un aspect-cheie îl constituie măsurile de combatere a lipsei de personal calificat, fie că este vorba de ucenici de nivel înalt, lucrători calificați, tehnicieni, ingineri sau cercetători, precum și asigurarea educației și formării (atât generale, cât și profesionale) adecvate.

1.6.1 CESE subliniază importanța fundamentală a promovării tuturor tipurilor de inițiative pentru îmbunătățirea imaginii și caracterului atrăgător al industriei pentru tineri. Este indispensabil ca acest sector cu utilizare relativ intensivă a forței de muncă să-și poată menține și, în măsura posibilului, îmbunătăți personalul, atât în ce privește numărul de angajați, cât și calitatea acestora. CESE solicită Comisiei să examineze posibilitatea realizării unui studiu la nivel european privind calificările profesionale și tehnice de care are nevoie industria prelucrării metalelor, în vederea anticipării necesităților de formare. Acest studiu ar putea constitui un important document de referință pentru intensificarea cooperării dintre sectorul în cauză și universitățile tehnice și centrele de formare profesională. CESE recomandă ca dialogul social european pentru sectorul prelucrării metalelor, recent instituit, să conducă și să încurajeze efectuarea acestui studiu și să examineze toate posibilitățile de

schimb de informații considerate oportune pentru îmbunătățirea situației IMM-urilor și a lucrătorilor din cadrul acestora.

1.7 *Inovarea*

Pentru garantarea reușitei cercetării și dezvoltării în sector, este extrem de important să se intensifice cooperarea dintre producătorii de metale și industria prelucrătoare de metale. În mod global, ar trebui alocate mai multe resurse europene cercetării în sectoarele producției de metale și al prelucrării metalelor, în special în domeniul tehnologiei materialelor și al nanotehnologiei, în scopul îmbunătățirii proprietăților mecanice ale materialelor metalice în cadrul cercetării industriale, sporindu-se și promovându-se astfel avantajele concurențiale și inovatoare ale acestui sector. În ceea ce privește definirea structurii celui de-al 8-lea Program-cadru, CESE recomandă instanțelor europene, și în special Comisiei Europene, să facă tot posibilul pentru a înlesni accesul general la proiecte. Trebuie sprijinită, în special, cooperarea cu IMM-urile, dat fiind că acestea dispun de resurse umane limitate pentru a identifica, prezenta și duce la capăt posibilele proiecte de inovare.

1.7.1 Dat fiind că, în general, inovațiile industriale nu se bazează doar pe noi cunoștințe științifice, ci pe un ansamblu de forme de inovare (de exemplu, noi concepte de logistică sau de marketing, inovare în organizare, inovare în modelul comercial, proiectarea produsului), CESE solicită UE să reflecte mai bine acest lucru în politicile sale de inovare.

1.7.2 Având în vedere că proiectarea și dezvoltarea produselor se transferă în etapele inițiale sau finale ale lanțului de producție, protecția drepturilor de proprietate intelectuală și problema contrafacerii constituie o provocare din ce în ce mai mare. În acest sens, există foarte puține întreprinderi metalurgice care pot aloca protecției proprietății intelectuale aceleași resurse de care dispun întreprinderile de mari dimensiuni.

1.8 *Deficit de imagine*

Sectorul prelucrării metalelor suferă de un „deficit de imagine”. Această industrie trebuie să-și asume sarcina de a crea o imagine adecvată a sectorului și a oportunităților oferite de acesta. În acest scop, sprijinul autorităților ar fi bine-venit. În acest sens, CESE recomandă autorităților naționale și europene să analizeze situația sectorului din punctul de vedere al condiției acestuia de barometru industrial și de indicator fiabil al „stării de sănătate” a lanțului de producție industrială, precum și contribuția întreprinderilor mici și mijlocii la această situație.

Există, de asemenea, o lipsă generală de acceptare a industriei și a proiectelor industriale, rezultat al imaginii negative perpetuate timp de decenii. Este necesară o nouă cooperare între cercul politic, cel industrial și cel administrativ, pentru a conferi o imagine mai bună întreprinderilor din sector și pentru a arăta că acestea respectă toate obligațiile legale.

1.9 Politică comercială

Atât DG Comerț, cât și DG Întreprinderi și Industrie ar trebui să dispună de o cunoaștere suficientă a industriei prelucrării metalelor și să adopte o abordare echilibrată în momentul luării de măsuri care ar urma să aibă impact asupra întreprinderilor din sector. De aceea, CESE recomandă Comisiei Europene să adopte măsurile adecvate și să țină seama, în momentul luării de decizii privind un sector specific, de interesul comunitar și de impactul aferent de-a lungul întregului lanț valoric și în ansamblul rețelei industriale. Comisia Europeană ar trebui să susțină, în relațiile sale cu țări terțe, principiul reciprocității, în special în ceea ce privește politica comercială.

1.10 Grupuri (clustere)

Există un interes manifest pentru dezvoltarea unei viziuni pentru sectorul prelucrării metalelor, bazate pe diversele grupuri (clustere) existente în întreaga Uniune Europeană. Au fost identificate, în special, următoarele: Țara Bascilor (Spania), Brescia (Italia), Flandra (Belgia), Lituania, Regiunea Loarei (Franța), Silezia (Polonia), Westphalia de Sud (Germania), Vorarlberg (Austria), Valencia (Spania). Cu toate acestea, ar fi util să se realizeze mai multe studii pentru a se evalua implicațiile, tendințele principale, transformările rețelei industriale și posibilele evaluări comparative (*benchmark*) ale diferitelor zone.

1.11 Finanțare

CESE ar aprecia să se insiste mai mult asupra necesității de a oferi facilități de lichiditate industriei producătoare, în special IMM-urilor din sector. Acest demers ar putea conduce la apariția de bune practici în întreaga Europă.

2. Introducere

2.1 Tratatul de la Lisabona stabilește un nou cadru pentru funcționarea Uniunii Europene; o nouă Comisie Europeană și-a inițiat lucrările și a început o nouă legislatură a Parlamentului European în 2009. Între timp, Uniunea Europeană în general și baza industrială europeană în particular se confruntă cu o dinamică mondială și cu provocări fără precedent de la crearea UE.

2.2 Aceste provocări trebuie abordate cu hotărâre, dacă se dorește să se pună capăt creșterii șomajului, distrugerii crescânde a rețelei antreprenoriale și industriale, precum și neîncrederii din ce în ce mai mari a cetățenilor.

2.3 Prin prezentul aviz din proprie inițiativă privind sectorul european al prelucrării metalelor, CESE încearcă să ofere câteva răspunsuri posibile la întrebările care, pe termen lung, se vor dovedi determinante pentru menținerea forței inovatoare, a capacității de rezistență economică și a poziției competitive pe plan global a industriei europene a prelucrării metalelor. CMI examinează provocările și posibilitățile acestui sector care decurg din tranziția către o economie durabilă și cu o gestionare mai eficientă a resurselor, așa cum a fost definită în Strategia Europa 2020 a Uniunii Europene.

2.4 Printre aceste întrebări pot fi amintite următoarele: cum se poate face față acestor provocări? Instituțiile comunitare vor fi în măsură să răspundă în mod adecvat? Sub ce aspecte ar putea aduce acestea o valoare adăugată? Reprezintă *Strategia Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii* formula adecvată pentru asigurarea reușitei?

3. Omniprezența prelucrării metalelor

3.1 Există întreprinderi metalurgice peste tot în Uniunea Europeană, în practic toate regiunile și orașele europene. Sunt întreprinderi flexibile, inovatoare, adeseori de dimensiuni (relativ) reduse, pragmatice, bazate pe prestarea de servicii, care creează și mențin locurile de muncă și care sunt profund ancorate în lanțul industrial de aprovizionare care ne este familiar. Aceste întreprinderi sunt atât de evidente încât, adesea, sunt trecute cu vederea. Deși s-au făcut câțiva pași înainte, care trebuie salutați – în special primul studiu paneuropean publicat recent de Comisia Europeană –, unele întreprinderi din sectorul prelucrării metalelor dispun, probabil datorită dimensiunii lor, de diversitate, versatilitate și rezistență, dar au rămas, în mare măsură, în unghiul mort al câmpului vizual al politicii, ceea ce este contrar reprezentării intereselor sectorului în ansamblu.

3.2 Această „invizibilitate” se reflectă, de exemplu, într-una din publicațiile statistice ale Eurostat intitulată *European Facts and Figures*, unde producția de fier, oțel și feroaliaje (NACE 27) este analizată împreună cu activitățile de fabricare a produselor metalice, adică prelucrarea metalelor (NACE 28). Aceasta face foarte dificilă analiza corectă și în mod separat a ocupării forței de muncă și a tendințelor industriale din sectorul prelucrării metalelor.

3.3 Totuși, această invizibilitate nu se mai justifică. Sectorul prelucrării metalelor este veriga „ascunsă”, dar fundamentală, care are o deosebită importanță în lanțul industrial de aprovizionare al UE și care, în ciuda dimensiunilor relativ reduse ale întreprinderilor luate în parte, se mândrește cu cifre cu adevărat impresionante în cadrul economiei europene.

3.4 Următoarele date ilustrează pe scurt dimensiunea și importanța strategică a sectorului prelucrării metalelor pentru economia și forța de muncă europene.

3.4.1 Acesta cuprinde nenumărate întreprinderi mici (400 000) în întreaga Europă, majoritatea acestora (aproximativ 95 %) având mai puțin de 50 de lucrători.

3.4.2 Industria prelucrării metalelor oferă 4,2 milioane de locuri de muncă în întreaga Europă, ceea ce înseamnă aproximativ 12 % din totalul locurilor de muncă din sectorul industrial.

3.4.3 Este un sector care creează locuri de muncă: este semnificativ faptul că, spre deosebire de majoritatea celorlalte sectoare, rata ocupării forței de muncă în acest sector a crescut constant în Europa în ultimii 10 ani, până la recenta recesiune economică. De exemplu, numărul locurilor de muncă din acest sector a crescut cu aproximativ 8 % între anii 2000 și 2006.

3.4.4 Este un sector economic de mare anvergură: valoarea producției sale se ridică, în 2008, la 530 de miliarde de euro.

3.4.5 Joacă un rol central în rețeaua industrială a UE, deoarece produce componente pentru alte industrii.

4. Importanța strategică a sectorului prelucrării metalelor

4.1 Verigă fundamentală a lanțului de aprovizionare

Sectorul european al prelucrării metalelor constituie o verigă fundamentală în lanțul industrial de aprovizionare al UE, deoarece produce componente și produse finite pentru toate celelalte sectoare de producție.

— Componentele sunt furnizate, în special, industriei autovehiculelor, aerospațiale, transporturilor și industriei construcțiilor de mașini, în special ingineriei mecanice, ceea ce înseamnă că sectorul în sine constituie un element-cheie în tranziția către o economie cu o gestionare mai eficientă a resurselor.

— Profilurile și tablele din oțel sunt esențiale pentru sectorul construcțiilor (clădirile cu cadru de oțel, bare pentru armături, infrastructuri de oțel, materialele de acoperire pentru clădiri etc.).

— Recipiente pentru industriile de prelucrare, cum ar fi industria alimentară, farmaceutică, chimică, petrochimică etc.

— Produse cum ar fi elementele de fixare (șuruburi, piulițe și buloane) și unelte utilizate atât de industrie, cât și de consumatori.

4.2 O industrie solidă

Sectorul prelucrării metalelor are o structură solidă și nu suferă de o mare supracapacitate.

4.3 Un sector care creează locuri de muncă

Sectorul prelucrării metalelor oferă locuri de muncă pentru aproximativ 12 % din mâna de lucru industrială a UE-27, cuprinzând în jur de o cincime din întreprinderile producătoare care operează în UE-27.

4.4 Un sector care generează valoare adăugată

Industria europeană a prelucrării metalelor a generat 10 % din valoarea adăugată industrială a UE-27 și 7,4 % (în 2006) din producția industrială. În acest sens, sectorul prelucrării metalelor (producție brută și volum de fabricare) este unul dintre campionii europeni ai „valorii adăugate”, depășind în mod clar alte sectoare industriale.

4.5 Un sector mare format din unități „mici”

Sectorul european al prelucrării metalelor este un sector industrial important în sine, în ciuda (sau poate datorită) faptului că este format, în mare parte, dintr-o mare varietate de întreprinderi mici ⁽¹⁾ (peste 90 % sunt întreprinderi mici și mijlocii deținute de familii). În plus, sectorul este dominat, în multe țări (principala excepție fiind Germania), de microîntreprinderi (cu 10 sau mai puțini lucrători), care reprezintă 80 % din întreprinderile din sector (2006).

4.6 Un sector care consolidează lanțul european de aprovizionare

4.6.1 Structura industrială a sectorului prelucrării metalelor nu se datorează, probabil, unor factori aleatori sau arbitrari, ci unei adaptări practice la necesitățile pieței, care au modelat în ultimă instanță lanțul industrial de aprovizionare în Europa, pentru a oferi flexibilitatea necesară, inovarea și funcția de nișă cu care se mândrește în prezent acest sector. În acest sens, faptul că întreprinderea metalurgică tipică este mică sau mijlocie nu trebuie considerat un punct slab, ci, mai degrabă, un avantaj relativ.

4.6.2 Această observație este cu atât mai valabilă cu cât studiile arată că acest sector este și va fi în continuare, în mare măsură, compus din întreprinderi mici și mijlocii. De fapt, acestea au tendința de a-și reduce dimensiunile proporțional, în raport cu marii lor parteneri din lanțul de aprovizionare, care, spre deosebire de industria prelucrării metalelor, sunt angajați într-un important proces de consolidare. Dimpotrivă, în sectorul prelucrării metalelor posibilitățile de consolidare sunt – în termeni generali și din motive structurale – foarte limitate.

4.6.3 Este necesară o strânsă colaborare de-a lungul lanțului de aprovizionare. În acest sens, CESE solicită Comisiei Europene și statelor membre să examineze importanța chestiunii a îmbunătățirii parteneriatului și a consolidării colaborării de-a lungul lanțului de aprovizionare și, mai ales, crearea de canale care să permită sectorului prelucrării metalelor să identifice și să influențeze dezvoltarea de noi calități și de noi clase de oțel adaptate la cerințele exprimate.

⁽¹⁾ Cf. European Commission FWC Sector Competitiveness Studies - Competitiveness of the EU Metalworking and Metal Articles Industries (Contract-cadru al Comisiei Europene pentru realizarea de studii privind competitivitatea sectorială – Competitivitatea sectorului de prelucrare a metalelor și a producției de articole din metal în UE), raport final din 18 noiembrie 2009, pagina 91, capitolul „Structura activității și clasificarea întreprinderilor după dimensiuni – Dimensiunile și rolul IMM-urilor în sectorul prelucrării metalelor și al producției de articole din metal”: „O analiză a sectorului prelucrării metalelor și al producției de articole din metal din punctul de vedere al dimensiunilor (număr de angajați) întreprinderilor (a se vedea tabelul de mai jos) arată că sectorul este dominat de microîntreprinderi (cu mai puțin de 10 angajați), care reprezentau 80 % din sector în 2006. În același timp, aproximativ 17 % din întreprinderile din sector puteau fi considerate întreprinderi mici (între 10 și 49 de angajați) în 2006. Prin urmare, peste 95 % din întreprinderile din sector aveau mai puțin de 50 de angajați în 2006, 3 % din întreprinderi puteau fi considerate ca întreprinderi mijlocii (între 50 și 249 de angajați) și doar 0,5 % erau întreprinderi mari (peste 250 de angajați).”

4.7 Un sector aflat între ciocan și nicovală

În ce privește dimensiunea și economiile de scară, relațiile industriei prelucrării metalelor cu clienții și furnizorii săi vor deveni din ce în ce mai asimetrice în anii următori. Prin urmare, industria prelucrării metalelor se află (din ce în ce mai mult) într-o poziție cu multe constrângeri, care îi reduce posibilitățile de a-și controla destinul și de a influența mediul economic. Această situație exercită o presiune crescândă asupra costurilor fixe și a calității locurilor de muncă din sector.

4.8 Răspunsuri pentru viitor, pe baza unor analize precise

Pornind de la aceste elemente strategice, prezentul aviz din proprie inițiativă încearcă să ofere răspunsuri inspirate din experiențele reale ale sectorului prelucrării metalelor, un sector ale cărui întreprinderi și grupuri (*clusters*) dinamizează toate marile regiuni europene prin locurile de muncă, formarea și oportunitățile oferite. Este vorba despre un sector versatil, rezistent și inovator, cu o extraordinară capacitate de adaptare și de menținere a locurilor de muncă în cele mai diverse circumstanțe, care ar putea servi drept model pentru găsirea de răspunsuri la provocările care se apropie și, mai ales, pentru promovarea schimbării.

5. Acțiuni necesare la nivel european

5.1 Industria prelucrării metalelor: o campioană a IMM-urilor

5.1.1 Deși, în termeni absoluți, există diferențe regionale (de exemplu, întreprinderile metalurgice germane sunt, de obicei, mai mari decât cele din restul UE), sectorul prelucrării metalelor prezintă o trăsătură distinctivă clară în raport cu dimensiunea întreprinderilor din alte sectoare ale economiei, și anume predominanța și omniprezența întreprinderilor mici și mijlocii.

5.1.2 CESE consideră că factorii de decizie politică nu ar trebui să se limiteze doar la recunoașterea rapidă a acestui aspect, pentru ca apoi să-l lase deoparte fără a lua vreo măsură. Analizele recente arată că acest aspect distinctiv referitor la IMM-uri nu trebuie considerat ca fiind o trăsătură marginală sau un atribut accidental al sectorului prelucrării metalelor, ci, mai degrabă, un factor fundamental al solidității acestui sector.

5.1.3 CESE solicită Uniunii Europene să continue examinarea exhaustivă a principalelor caracteristici ale sectorului prelucrării metalelor și să identifice cu claritate și precizie care aspecte ale acestui sector sunt benefice, constituie principalele sale puncte forte și, așadar, reprezintă factori care generează valoare adăugată în cadrul lanțului de fabricație al UE.

5.1.4 Ulterior, Uniunea Europeană ar trebui să adopte politici privind IMM-urile, pentru a răspunde acestor necesități concrete. Ar trebui elaborate politici optime și bune practici, utilizându-se

în acest scop, dacă este cazul, instrumente de evaluare comparativă (*benchmarking*), pentru a satisface necesitățile specifice ale IMM-urilor din sectorul european al prelucrării metalelor. Astfel vor fi îmbunătățite și promovate calitățile și avantajele sectorului, iar acesta va fi sprijinit pentru a se menține pe poziția de campion european al IMM-urilor industriale.

5.1.5 În plus, studiile bazate pe punctele forte ale sectorului ar servi și pentru a dovedi că acesta este una dintre forțele motrice ale inovării industriale în Europa, pentru a-i pune în evidență avantajele și pentru a-i îmbunătăți imaginea, un lucru extrem de necesar pentru ca sectorul să atragă mâna de lucru (în special lucrători tineri). Este nevoie de viziune politică pentru a situa industria europeană pe frontul politic în calitate de sursă de locuri de muncă și de forță inovatoare în cadrul lanțului industrial.

Într-un moment în care diferitele organe administrative din întreaga Europă fac promisiuni teoretice, retorice și adesea vagi cu privire la importanța IMM-urilor europene, este important ca, în loc de a se propune abordări vagi și nediferențiate, să se perfecționeze și să se definească cu precizie măsuri practice și realiste pentru a înțelege, consolida și proteja acest sector important.

5.1.6 Dată fiind dimensiunea medie a întreprinderilor din sector, majoritatea lucrătorilor din sectorul industriei prelucrării metalelor nu au acces la „comitetele europene de întreprindere” sau la rețelele europene omoloage care să le reprezinte interesele. Cu toate acestea, majoritatea întreprinderilor din sector lucrează fie într-un lanț valoric european, fie au concurenți în alte întreprinderi din sector stabilite în afara Uniunii Europene. Prin urmare, salariile, timpul și condițiile de lucru sunt supuse de multe ori unei concurențe directe. Pentru a se evita dezechilibrele de informare, CESE pledează pentru o informare punctuală și eficientă, precum și pentru consultarea lucrătorilor și pentru promovarea dialogului social. Dată fiind importanța ocupării forței de muncă în IMM-urile din Europa, politica europeană ar trebui să fie în măsură să răspundă necesităților acestor lucrători.

5.2 Disponibilitatea materiilor prime, în special a oțelului

5.2.1 Garantarea disponibilității materiilor prime la prețuri echitabile este un element-cheie pentru industria prelucrării metalelor, întrucât materiile prime au un impact din ce în ce mai puternic pe o piață globalizată și supusă transformărilor.

5.2.2 Date fiind dimensiunile lor reduse, întreprinderile metalurgice europene nu pot concura în UE pe planul costurilor forței de muncă și nici nu pot realiza economiile de scară de care beneficiază furnizorii lor, de exemplu oțelăriile. De aceea, este indispensabil să aibă acces la factorii de producție – în special materii prime și energie – în condiții de piață concurențiale.

5.2.3 De asemenea, CESE recomandă Comisiei Europene să insiste, în relațiile sale cu țările terțe, asupra menținerii principiului reciprocității. Astfel, ar trebui să se examineze o serie de factori care situează întreprinderile europene într-o poziție dezavantajoasă din punctul de vedere al accesului la materii prime, în raport cu întreprinderile din alte țări, de exemplu China. Acestea din urmă concurează în Europa pentru achiziționarea fierului vechi, fără ca, la rândul lor, întreprinderile europene să aibă același acces la achiziționarea fierului vechi în China, dat fiind caracterul închis al acestei piețe.

5.2.4 În afară de aceasta, este important să se sprijine capacitatea acestor întreprinderi de a planifica și de a face față volatilității și diferitelor scenarii posibile (gestionarea riscului), precum și să se garanteze că mediul de reglementare impus siderurgiei europene nu constituie un obstacol în calea investițiilor în acest sector în Uniunea Europeană. Trecerea de la contracte multianuale sau anuale la contracte pe termen din ce în ce mai scurt sau, adesea, la operațiuni la vedere va accentua în mod previzibil această tendință și va limita din ce în ce mai mult capacitatea de planificare a întreprinderilor metalurgice. CESE recomandă instituțiilor europene să țină seama de această tendință, pentru a elabora măsuri care să permită IMM-urilor din sectorul prelucrării metalelor să gestioneze volatilitatea crescândă a prețurilor. În particular, CESE recomandă să se ia în considerare acest important aspect în elaborarea viitoarei comunicări pe tema strategiei europene privind materiile prime.

5.2.5 De asemenea, CESE atrage atenția asupra concentrării crescânde din sectorul de extracție a minereului de fier și solicită Comisiei Europene să țină seama de riscurile pe care le presupune pentru industria europeană crearea de eventuale monopoluri la nivel mondial, după cum au arătat sectoarele europene ale oțelului, ingineriei și autovehiculelor prin luarea de poziție față de anunțul de fuzionare a întreprinderilor miniere BHP Billiton Plc și Rio Tinto Plc.

5.3 Energia

5.3.1 Asigurarea aprovizionării stabile cu energie prezintă o importanță vitală pentru industria prelucrării metalelor din UE, care are nevoie să i se garanteze aprovizionarea de la toate sursele de energie în condiții de piață concurențiale.

5.3.2 Crearea și finanțarea infrastructurilor și conexiunilor transfrontaliere necesare, precum și eliminarea barierelor de la frontierele naționale, în special pentru transmiterea energiei electrice, reprezintă aspecte-cheie pentru garantarea concurenței între furnizorii și distribuitorii de energie electrică.

5.3.3 De asemenea, în momentul adoptării de decizii în materie de politică energetică, este important să se stabilească un echilibru corect între aspectul ecologic și efectele economice asupra stabilității și a prețurilor de aprovizionare, echilibru care constituie un factor-cheie pentru competitivitatea acestui sector.

5.4 Concurență în condiții echitabile

5.4.1 Întreprinderile cu sediul în UE se confruntă, de asemenea, cu o concurență internațională sporită, atât pe piața internă, în raport cu produsele importate, cât și pe piețele de export. De asemenea, condițiile extrem de diverse din interiorul UE (cum ar fi prețul energiei, procedurile de autorizare pentru instalații sau uzine, condițiile de exploatare) fac ca situația să fie și mai dificilă. CESE solicită cu insistență Comisiei Europene să garanteze condiții echitabile pentru desfășurarea concurenței în interiorul UE sau cu țările terțe.

5.4.2 CESE solicită Comisiei Europene să garanteze o concurență în condiții echitabile cu celelalte țări la nivel internațional.

5.4.3 În final, autoritățile din domeniul protecției concurenței trebuie să acorde mult mai multă atenție abuzurilor ocazionate de dimensiunea acestui sector în raport cu clienții și, mai ales, cu furnizorii săi.

5.5 Finanțarea

5.5.1 Instituțiile financiare joacă un rol important în îndeplinirea obiectivelor politicii industriale, prin riscurile pe care și le asumă sau nu, precum și prin gradul lor de accesibilitate. Criza financiară care a întunecat perspectivele economiei reale de la sfârșitul anului 2008 nu a cruțat nici industria prelucrării metalelor. În timp ce cererea de credite era relativ limitată în climatul economic potrivit al anului 2009, recuperarea din 2010, peste așteptări, duce tot mai mult la o reducere a finanțării acordate întreprinderilor, din cauza sporirii cererii de credite. Acest deficit afectează mai acut IMM-urile, care depind în mod aproape exclusiv de finanțarea bancară. Astfel, industria prelucrării metalelor, cu numărul său ridicat de IMM-uri, se găsește într-o situație delicată care tinde să devină catastrofală.

5.5.2 Instituțiile bancare nu au manifestat nicio reticență față de asumarea de riscuri în momentul investirii în fonduri speculative și alte valori mobiliare, însă arată o puternică aversiune față de risc atunci când trebuie să-și îndeplinească funcția principală, aceea de a oferi fonduri economiei reale. Este important să se sublinieze că sectorul financiar trebuie să servească drept mijloc pentru atingerea unui scop. În conjunctura actuală, sectorul bancar se pregătește să facă față punerii în aplicare a Directivei UE privind cerințele de capital, care va impune băncilor un plafon suplimentar al gradului de îndatorare și dispoziții mai stricte privind asumarea de riscuri. Este necesar să se controleze mai precis reglementările pentru a se evita posibilele efecte secundare negative asupra disponibilității creditelor pentru întregul sector.

5.5.3 CESE ar aprecia să se insiste mai mult asupra necesității de a se oferi facilități de lichiditate industriei producătoare, în special IMM-urilor din acest sector, ceea ce ar putea conduce la apariția de bune practici în întreaga Europă.

5.5.4 Industria prelucrării metalelor reprezintă un sector important pentru exporturile europene. CESE ar întâmpina cu entuziasm măsuri de sprijin pentru dezvoltarea potențialului acestei industrii, în special în domeniul creșterii exporturilor.

Unele dintre aceste măsuri ar trebui să vizeze, fără îndoială, îmbunătățirea accesului la resursele financiare și la creditele la export.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind consecințele crizei datoriei publice asupra guvernancei UE (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 51/03)

Raportor: dl Michael SMYTH

La 29 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Consecințele crizei datoriei publice asupra guvernancei UE (aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să supună la vot acest aviz în cadrul sesiunii plene din luna octombrie și l-a numit raportor general pe dl SMYTH, în conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 120 de voturi pentru, 7 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Criza datoriei publice – amorsată de crizele financiare și fiscale – pune în pericol însăși existența uniunii economice și monetare (UEM) și necesită răspunsuri financiare, economice și politice eficiente. Aceasta a scos în evidență deficiențele Pactului de stabilitate și de creștere ca mecanism de garantare a responsabilității fiscale în statele membre.

1.2 CESE susține măsurile adoptate până acum de Consiliu și de ECOFIN pentru sprijinirea statelor membre care se află în dificultăți financiare, prin intermediul mecanismului european de stabilizare financiară (MESF) și al Fondului european de stabilitate financiară (FESF). Aceasta este o soluție temporară, însă ar putea sta la baza unei proceduri și a unui cadru cu caracter mai permanent, pentru sprijinul financiar condiționat, prin crearea unui veritabil Fond monetar european. De asemenea, ar putea fi examinată posibilitatea înființării unei Agenții europene a datoriei publice, care să emită euro-obligațiuni.

1.3 CESE recomandă ca, pentru a nu periclita obiectivele Planului european de redresare economică, să fie introduse în zona euro planuri de reducere a datoriei publice, pentru a asigura stabilitatea economică și monetară a acestei zone. Acest lucru ar trebui realizat într-un mod compatibil cu obiectivele de relansare economică și ocupațională stabilite în Comunicarea Comisiei Europene „Europa 2020: O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”, care au fost serios compromise de criză.

1.4 Pentru guvernarea în viitor a UE se pot trage multe învățăminte din criza datoriei. Propunerile inițiale ale grupului de lucru privind politica economică, referitoare la supraveghere și sancțiuni, reprezintă pași în direcția cea bună. Cu toate acestea, CESE consideră că sancțiunile ar trebui să fie contrabalansate printr-o mai mare solidaritate europeană în materie de

gestionare a datoriei publice, dar CESE constată că nu există încă un mecanism formal pentru abordarea incapacității de plată a unui stat membru. Aceasta rămâne o slăbiciune structurală a UEM, care trebuie să fie abordată de factorii de decizie politică. Ar fi totuși de dorit ca sancțiunile să fie de natură politică, dar și economică, astfel încât datoria țărilor vizate să nu se agraveze și mai mult.

1.5 Mare parte din vină pentru criza datoriei publice poate fi pusă pe seama politicilor fiscale iresponsabile practicate de anumite state membre ale UE, o altă parte pe seama practicii împrumuturilor bancare imprudente, care a alimentat bule ale activelor și bule imobiliare și o altă parte, pe seama comportamentului lipsit de prudență al agențiilor de rating de credit. Acțiunile de mare anvergură de salvare a sectorului bancar din anumite state membre, finanțate din banii contribuabililor, și fragilitatea ulterioară a sistemului financiar mondial au reprezentat, de asemenea, factori importanți care au contribuit la criză. În viitor trebuie să existe o reformă eficientă a sectorului bancar mondial, care să prevină reapariția unor astfel de comportamente.

1.6 CESE speră că măsurile de consolidare a guvernancei economice europene, care vor fi lansate – odată cu semestrul european – în ianuarie 2011, vor urmări – printr-o mai bună coordonare a politicilor economice ale statelor membre ⁽¹⁾ – obiectivul păstrării locurilor de muncă din Europa, grav amenințate de criză.

1.7 În orice caz, în opinia CESE, cel puțin pentru țările din zona euro, nu este suficientă doar coordonarea politicilor economice, ci este necesară o politică economică comună propriu-zisă, după cum, cel puțin în prima fază, este binevenită coordonarea politicii bugetare.

⁽¹⁾ COM(2010) 367: Consolidarea coordonării politicilor economice pentru stabilitate, creștere și locuri de muncă - Instrumente pentru o mai bună guvernare economică în UE.

2. Contextul crizei – politicile fiscale care stau la baza uniunii economice și monetare

2.1 Disciplina fiscală este unul dintre elementele-cheie ale stabilității macroeconomice și acest lucru este cu atât mai adevărat într-o uniune monetară precum zona euro, alcătuită din state suverane care păstrează răspunderea față de politicile lor fiscale. În zona euro, politicile naționale monetare și ale ratelor de schimb nu mai sunt disponibile pentru a răspunde șocurilor specifice fiecărei țări. Prin urmare, politicile fiscale sunt atotputernice, dar ele se pot adapta mai bine acestor șocuri dacă pornesc de pe o poziție solidă.

2.2 Au fost create mai multe mecanisme și au fost adoptate diverse dispoziții pentru a se asigura politici fiscale sănătoase și pentru a se limita riscurile pentru stabilitatea prețurilor. Aceste dispoziții sunt consfințite în articolele 121, 123, 124, 125 și 126 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și includ Pactul de stabilitate și de creștere (pe baza articolelor 121 și 126), procedura aplicabilă deficitelor excesive (articolul 126), interzicerea finanțării monetare (articolul 123), interzicerea accesului preferențial la instituțiile financiare (articolul 124) și clauza care nu permite sprijinirea financiară a statelor membre (*no-bail-out-clause*) (articolul 125).

2.3 Regula de bază a politicii bugetare consfințită în tratat este că statele membre trebuie să evite deficitele publice excesive. Pentru a se conforma acestei reguli, statele membre ar trebui să nu depășească o limită a deficitului public general anual de 3 % din PIB și să mențină datoria publică brută la sau sub limita de 60 % din PIB.

2.4 În situații excepționale, depășirea temporară a limitei deficitului poate să nu fie considerată excesivă cu condiția de a rămâne aproape de această limită. Decizia prin care se stabilește dacă un stat membru este în situație de deficit excesiv îi revine Consiliului ECOFIN, la recomandarea Comisiei Europene. În cazul în care Consiliul decide că un stat membru este în situație de deficit excesiv, procedura aplicabilă deficitelor excesive prevede măsurile necesare care trebuie adoptate. Acestea ar putea duce, în cele din urmă, la impunerea de sancțiuni împotriva țării respective.

2.5 Ideea care stă la baza Pactului de stabilitate și de creștere este de a se asigura că se adoptă politici bugetare sănătoase în mod permanent. Pactul stabilește obligația statelor membre de a adera la obiectivele pe termen mediu privind pozițiile lor bugetare care trebuie să fie „aproape de echilibru sau excendentare”, așa cum sunt definite conform considerațiilor specifice fiecărei țări. Ajustarea acestor poziții are rolul de a permite statelor membre să facă față fluctuațiilor ciclice normale fără a depăși valoarea de referință de 3 % din PIB pentru deficitul public. În realitate, se observă un decalaj foarte mare între ideea care stă la baza Pactului de stabilitate și de creștere și funcționarea acestuia. Banca Centrală Europeană (BCE) a comentat recent:

„Cu toate acestea, diferitele state membre nu au respectat în aceeași măsură normele bugetare ale Tratatului de la Maastricht și ale Pactului de stabilitate și de creștere. Depășirea valorii de referință de 3 % din PIB pentru deficitul public s-a produs în mod repetat și persistent în unele țări, ducând la concluzia că, cel puțin în aceste cazuri, pentru punerea în aplicare a Pactului nu a existat suficientă răgoare și voință politică. În măsură diferită de la țară la țară, abaterile de la planurile fiscale au fost cauzate de previziuni prea optimiste privind creșterea, de revizuirile ex post ale datelor, de fluctuații ale veniturilor mai mari decât cele așteptate și de derapaje permanente în ceea ce privește cheltuielile.” (Ten years of the Stability and Growth Pact [Zece ani de existență a Pactului de stabilitate și de creștere], articol în Buletinul lunar BCE din octombrie 2008.)

2.6 Eșecul aparent în ceea ce privește respectarea regulilor fiscale care stau la baza UEM este anterior actualei crize financiare globale, dar s-ar putea argumenta că riscurile incapacității de plată în cadrul uniunii monetare reprezintă o a doua fază a crizei. După mai mult de un deceniu de creștere a volumului creditelor facile care au dus la formarea unor bule în domeniul imobiliar și al construcțiilor, urmate de implozii economice în unele state membre, acestea din urmă au fost prinse în spirala datoriilor. Este oarecum ironic faptul că guvernele Greciei, Spaniei și Portugaliei nu au trebuit să recurgă la măsuri de salvare, finanțate de contribuabili, a sistemelor lor bancare în timpul crizei financiare, dar dificultățile lor legate de datoria publică amenință acum să destabilizeze băncile în întreaga UE. Acest aspect ilustrează faptul că măsurile de salvare a băncilor, finanțate de contribuabili, nu au reprezentat principala cauză a creșterii datoriei publice.

2.7 În timpul crizei bancare, s-a afirmat adesea că unele bănci au fost „prea mari pentru a fi lăsate să dea faliment”, iar acum se vorbește despre state membre care se confruntă cu datorii publice în creștere, ca fiind „prea importante pentru a fi lăsate să intre în incapacitate de plată”. Așa cum contribuabilii au acceptat cu greutate necesitatea de salvare a băncilor care au încălcat regulile, se solicită acum de către piețele internaționale de obligațiuni o ajustare, care poate fi chiar și mai mare, a finanțelor publice din unele state membre. Nesiguranța creată de chestiunea incapacității de plată a datoriei publice a început, de asemenea, să submineze însăși moneda euro, suscitând temeri că problema s-ar putea extinde la o serie de state membre din zona euro.

2.8 Criza datoriei publice este o criză de încredere în UE, în general, și în zona euro, în special. Aceasta necesită o soluție politică, precum și financiară. Criza a pus sub semnul întrebării justetea dispozițiilor financiare prezentate mai sus care au rolul de a asigura stabilitatea monedei unice. S-ar putea argumenta cu o anumită îndreptățire că Pactul de stabilitate și de creștere a eșuat și că acum Europa trebuie să creeze un nou cadru fiscal și monetar care să poată face față mai eficient rezultatelor economice negative serioase sau chiar eșecului unui stat membru. Dacă acest lucru este corect, atunci cum ar putea arăta un astfel de cadru?

3. Cadre fiscale și monetare alternative

3.1 În ultimele luni, s-au înregistrat o serie de evoluții atât la nivel de concepție politică, cât și la nivel de punere în aplicare. Una dintre propunerile interesante menite să abordeze criza datoriei publice și chestiunea insolvabilității unui stat este crearea unui Fond Monetar European (FME) ⁽²⁾. Argumentele în favoarea acestei propuneri fac referire la faptul că Fondul Monetar Internațional (FMI) nu are experiența necesară pentru a face față unei crize a datoriei publice într-un stat membru al unei uniuni monetare și că UE ar dispune de mecanisme de punere în aplicare mult mai coercitive dacă ar exista un Fond Monetar European.

3.2 Conceptul unui Fond Monetar European ar trebui să fie similar tipurilor de răspunsuri politice oferite în cazul recentului colaps financiar, când obiectivul politicii a fost prevenirea falimentului marilor instituții financiare. Pe măsură ce UE iese din criza bancară, dezbaterile politice se axează pe reforme care ar permite intrarea organizată în insolvență a instituțiilor financiare și autofinanțarea fondurilor de salvare pentru băncile mari care au dificultăți în ceea ce privește solvabilitatea. Cu alte cuvinte, după ce au stabilizat sistemele financiare, factorii de decizie europeni se concentrează acum pe asigurarea faptului că, în viitor, instituțiile financiare, și nu contribuabilii, vor suporta povara în perioade de criză. Propunerile de reformă a sectorului bancar prevăd, printre altele, cote de capital mai ridicate, supraveghere mai strictă, limitarea primelor acordate bancherilor și întocmirea unor planuri pentru situații critice, „dispoziții testamentare” (*living wills*). În ceea ce privește UEM, pentru a proteja moneda unică, sistemul trebuie, de asemenea, consolidat pentru a face față instabilității cauzate de insolvabilitatea sau de problemele unuia dintre membrii săi.

3.3 Susținătorii FME argumentează că acesta ar fi conform noțiunii de cooperare consolidată consfințită în tratat și, astfel, nu ar avea nevoie de o modificare a tratatului. Un FME constituit în mod corespunzător ar aborda slăbiciunile existente în arhitectura UEM cauzate de eșecurile Pactului de stabilitate înregistrate până acum și aparenta lipsă de credibilitate a clauzei care nu permite sprijinirea financiară a altor state membre.

3.4 Cum ar putea fi finanțat un astfel de fond? Pentru a minimiza problema riscului moral cu care se confruntă acum Germania și Franța în cofinanțarea pachetului de măsuri de urgență pentru Grecia, doar țările care nu respectă criteriile de la Maastricht ar trebui să contribuie la FME. Rata contribuției lor ar fi determinată în funcție de două reguli:

— anual 1 % din suma „datoriei excesive”, care este definită ca diferența dintre nivelul real al datoriei publice (la sfârșitul anului precedent) și limita impusă de Tratatul de la Maas-

tricht de 60 % din PIB. Pentru Grecia, cu o proporție a datoriei față de PIB de 115 %, aceasta ar implica o contribuție la FME egală cu 0,55 %;

— 1 % din deficitul excesiv, și anume valoarea din deficitul pentru un anumit an care depășește limita de 3 % din PIB stabilită la Maastricht. Pentru Grecia, deficitul de 13 % din PIB ar genera o contribuție la FME egală cu 0,10 % din PIB.

Pentru 2009, contribuția totală a Greciei ar fi fost de 0,65 % din PIB, considerabil mai scăzută decât nivelul de austeritate cerut în prezent.

3.5 În plus, FME ar putea obține împrumuturi pe piețe, astfel încât să aibă resurse suficiente pe lângă contribuțiile acumulate, pentru a răspunde oricăror cerințe. FME ar putea interveni pentru a oferi sprijin financiar fie prin lichidarea unei părți din activele sale, fie prin garantarea unor obligații emise de un stat membru. Pentru a exemplifica, privind înapoi, FME ar fi fost capabil, utilizând mecanismul de finanțare propus, să acumuleze 120 de miliarde EUR în rezerve, de la începutul UEM. Combinată cu niveluri corespunzătoare ale împrumuturilor de pe piață, această sumă ar fi fost suficientă pentru a finanța salvarea oricăruia dintre statele membre mai mici din zona euro.

3.6 În ceea ce privește asigurarea aplicării regulilor, UE are o serie de opțiuni, de la reducerea fondurilor structurale, retragerea garanțiilor pentru noi finanțări până la excluderea țării de pe piața monetară a zonei euro. Aceste sancțiuni ar trebui utilizate progresiv, întrucât, luate în parte, ele impun o presiune economică semnificativă asupra statelor membre care nu pun în aplicare programele de reformă stabilite anterior.

3.7 Unul dintre avantajele invocate ale FME propus este că ar putea gestiona o insolvabilitate organizată a unui stat membru din zona euro care nu se conformează dispozițiilor unui program de reformă. În comparație cu incertitudinile legate de restructurarea datoriei pe piețele internaționale de obligațiuni, FME ar putea propune deținătorilor datoriei statului membru insolubil să schimbe această datorie la o dobândă standard contra unor creanțe față de FME. Astfel, daunele create de insolvabilitate ar fi limitate și pierderile suferite de instituțiile financiare ar fi, de asemenea, reduse.

3.8 Susținătorii unui FME afirmă că acesta oferă avantaje importante față de simpla apelare la FMI. FME ar putea gestiona o insolvabilitate organizată minimizând efectele perturbatoare asupra piețelor de obligații și asupra altor piețe financiare. Învățămintele trase din criza bancară au subliniat necesitatea actuală de a adapta politicile nu doar pentru a preveni o viitoare criză, dar și pentru a se pregăti pentru aceasta. Acest lucru este valabil și în cazul crizei datoriei publice. Când și dacă actuala criză va fi depășită, Europa trebuie să se pregătească pentru o repetare a acesteia.

⁽²⁾ Această propunere este prezentată în lucrarea lui D. Gros și a lui T. Mayer: „How to deal with sovereign debt default in Europe: Towards a Euro(pean) Monetary Fund.” [Care este soluția pentru incapacitatea de plată a guvernelor din Europa: către un Fond Monetar Euro(pean)]. Policy Brief nr. 202, Centrul pentru Studii Politice Europene, mai 2010. Multe dintre argumentele din prezentul document sunt extrase din această lucrare pertinentă.

3.9 O altă serie interesantă de idei se axează pe relația tensionată dintre necesitatea de redresare economică europeană și reducerea datoriei. Cercetările au arătat că, în zona euro, disciplina fiscală prevăzută de criteriile de la Maastricht și de Pactul de stabilitate și de creștere au un efect negativ asupra creșterii economice, în comparație cu SUA și Regatul Unit⁽³⁾. Ironic este faptul că criza financiară a început în SUA și reacția politică de acolo a reprezentat un enorm impuls fiscal și monetar anticiclic. Politică macroeconomică a zonei euro suferă de inerție datorită unei politici mai favorabile stabilității monetare decât creșterii. Acest lucru este de înțeles în contextul sprijinirii credibilității monedei unice și a BCE, dar ar putea fi văzut acum ca o posibilă piedică în calea redresării economice. Într-adevăr, se poate susține că o relaxare a limitelor impuse de Pactul de stabilitate și de creștere ar putea contribui la stimularea redresării economice și la depășirea crizei datoriei publice.

3.10 Se argumentează că orice soluție politică sau instituțională la criza datoriei publice ar trebui să abordeze chestiunea reducerii datoriei, fără să pună în pericol obiectivele Planului european de redresare economică. O cale posibilă pentru a realiza acest lucru ar putea fi combinarea procesului de reducere a datoriei cu o majorare a investițiilor pentru a contracara efectele deflaționiste ale reducerii datoriei. Această propunere se bazează pe Cartea albă privind creșterea, competitivitatea și ocuparea forței de muncă, prezentată de Jacques Delors în 1993, și are ca element central opțiunea de transferare a datoriei. Astfel, o parte a datoriei naționale a statelor membre ar putea fi transformată în obligațiuni ale Uniunii Europene. În ciuda transferului, statele membre ar fi în continuare obligate să suporte partea lor de datorie transformată acum în obligațiuni euro. Prin urmare, acest transfer nu ar reprezenta o ștergere a datoriei și nici nu ar mări împrumuturile statelor membre confruntate cu dificultăți cauzate de datorii; mai degrabă ar reduce costurile de rambursare pentru partea transferată. Susținătorii acestei propuneri argumentează că aceasta ar putea corespunde orientărilor existente în tratat. Odată cu transferarea datoriei, s-a propus, de asemenea, ca Banca Europeană de Investiții (BEI) și instituțiile financiare naționale să împrumute mai mult pentru a finanța Planul european de redresare economică și pentru a atenua diminuarea veniturilor obținute prin muncă și a activităților comerciale care rezultă din reducerea drastică a datoriilor⁽⁴⁾.

3.11 Răspunsul oficial la criza datoriei publice a fost elaborat în urma reuniunii extraordinare a Consiliului, care a avut loc la 9 mai 2010. Acesta prevede instituirea unui mecanism european de stabilizare financiară (MESF), în temeiul articolului 122 alineatul (2) (cazuri excepționale) din TFUE și a unui acord interguvernamental între statele membre ale zonei euro. MESF are la dispoziție 60 de miliarde de euro și operează în condiții similare cu FMI. În plus, a fost creată o entitate cu scop special

(*special purpose vehicle* - SPV), numită în continuare Fondul european de stabilitate financiară (FESF). Entitatea cu scop special va avea un mandat de trei ani și va dispune de până la 690 de miliarde de euro pentru sprijinirea statelor membre din zona euro care se confruntă cu dificultăți excepționale de ordin financiar. De asemenea, Banca Centrală Europeană (BCE) a început să intervină pe piețele de obligațiuni, răscumpărând datoria guvernelor aflate în dificultăți financiare.

3.12 Există mai multe aspecte importante ale acestor noi mecanisme. În primul rând, ele nu reprezintă o opțiune financiară ieftină; împrumutul și dobânda aferentă vor fi rambursate de statul membru respectiv prin intermediul Comisiei. În acest sens, MESF nu reprezintă un sistem de salvare și este astfel compatibil cu articolul 125. În al doilea rând, MESF și FESF reprezintă linii de credit, nu linii bugetare, și, prin urmare, deciziile din cadrul acestora rămân în categoria „resurse proprii”. În al treilea rând, FESF va fi operațional timp de trei ani, însă efectele acestuia ar putea depăși cu câțiva ani această perioadă, dacă va emite obligațiuni cu scadențe mai lungi. În al patrulea rând, este prevăzut ca FESF să emită obligațiuni garantate într-o proporție de până la 120 % de toate statele membre ale UE; se intenționează ca aceste obligațiuni să aibă un rating AAA, minimizând astfel costurile de administrare⁽⁵⁾. În cele din urmă, MESF reprezintă o dovadă evidentă a faptului că solidaritatea UE rămâne fundamentul principal al UEM.

3.13 În lunile care urmează se va dovedi în ce măsură propunerile privind MESF vor gestiona în mod eficient actuala criză a datoriei publice, iar acest lucru va depinde de amploarea ajustărilor fiscale pe care le întreprinde fiecare stat în parte la solicitarea UE și FMI. UE și-a reafirmat dorința de a înăspri disciplina fiscală și de a găsi un cadru permanent pentru rezolvarea situațiilor de criză. Cel din urmă aspect a generat speculații conform cărora MESF și FESF ar putea deveni permanente; dar acest lucru ar fi dificil de realizat, deoarece ar necesita aprobarea unanimă a tuturor statelor membre. Lipsa unor propuneri substanțiale care să abordeze posibilitatea unei incapacități de plată a datoriei publice lasă de înțeles că responsabilii politici nu vor permite ca o asemenea eventualitate să devină realitate; ceea ce este de înțeles în totalitate, însă nu înlătură posibilitatea unei incapacități de plată.

4. Învățămintele care trebuie trase

4.1 Devine clar că criza datoriei ar fi putut fi evitată dacă ar fi existat o mai bună guvernare în statele membre și în UE și este absolut necesar ca slăbiciunea guvernărilor din trecut să nu fie repetată. În acest scop, grupul de lucru privind coordonarea politicii economice a anunțat o serie de măsuri pentru consolidarea supravegherii bugetare conform Pactului de stabilitate și de creștere. Aceste măsuri vizează supravegherea reciprocă

⁽³⁾ A se vedea J. P. Fitoussi și F. Saraceno: „Europe: How deep is a Crisis? Policy Responses and Structural Factors Behind Diverging Performances” (Europa: cât de profundă este o criză? Răspunsuri politice și factori structurali la baza performanțelor divergente), *Journal of Globalisation and Development*, volumul 1, nr. 1, Berkeley Electronic Press, 2010.

⁽⁴⁾ Pentru o prezentare completă a acestor propuneri, a se vedea S. Holland „A European Monetary Fund, Recovery and Cohesion” (Un Fond Monetar European, redresare și coeziune) pe site-ul Insight, <http://www.insightweb.it/web/node/136> (accesat la 10 iunie 2010).

⁽⁵⁾ La 21 septembrie, toate marile agenții de rating al creditelor au declarat că vor acorda ratinguri AAA creditelor acordate de FESF.

a proiectelor de buget ale statelor membre, aplicarea din timp a sancțiunilor în ceea ce privește respectarea pragurilor de îndatorare de 3 % și de 60 %, declanșarea procedurii aplicabile deficitelor excesive dacă reducerea datoriei nu are loc suficient de devreme și o mai mare independență pentru oficiile naționale de statistică față de guvernele lor naționale.

4.2 Rolul și atitudinea principalelor agenții de rating în întreaga perioadă a crizei financiare și a datoriei au fost cel puțin îndoielnice ⁽⁶⁾. Cancelarul german, dna Merkel, a propus crearea unei noi agenții europene de rating independente, care să concureze cu cele trei mari agenții existente ⁽⁷⁾. S-a sugerat, de asemenea, ca Eurostat să obțină competența de a publica ratinguri ale finanțelor publice ale statelor membre. Dacă ar fi avut deja aceste competențe, Eurostat ar fi putut avertiza mai devreme că există o criză a datoriei în Grecia ⁽⁸⁾.

4.3 Comisia a fost criticată pentru lipsa de vigilență și de proactivitate în asigurarea calității datelor privind finanțele publice naționale. Acest aspect se referă la chestiunea mai amplă a supravegherii, examinării și conformității care se află la baza eșecului mecanismelor Pactului de stabilitate și de creștere. Orice soluție pe termen mai lung trebuie să abordeze aceste aspecte în mod eficient.

4.4 În timp ce băncile din Grecia, Spania și Portugalia nu au beneficiat de măsuri de salvare finanțate din banii contribuabililor, amploarea unor astfel de măsuri în alte părți ale UE și în SUA a contribuit la exercitarea unei presiuni fără precedent asupra piețelor de obligațiuni de stat și a accelerat criza. Este necesară aplicarea unor măsuri eficiente de reformă a sectorului bancar mondial, care să prevină reapariția unei asemenea instabilități financiare, economice și sociale.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Pentru o discuție amplă a deficiențelor agențiilor de rating, a se vedea Raportul Comisiei de Obligațiuni și Schimburi a SUA (U.S. Securities and Exchange Commission): (SEC) „Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies” (Raport de sinteză privind aspectele identificate în urma examinării de către personalul Comisiei a agențiilor de rating de credit), <http://www.sec.gov/news/studies/2008/craexamination070808.pdf> (accesat la 10 iunie 2010.)

⁽⁷⁾ Conform relatărilor din „Irish Times”, cancelarul german a afirmat că noua agenție „nu ar fi, firește, dependentă politic”, dar ar „acționa în spiritul economiei durabile, care nu este atât de orientată către obiective pe termen scurt”, ediția „Irish Times” din 21 mai 2010.

⁽⁸⁾ În timpul vizitei noastre la Eurostat, am fost informați că Eurostat emisese anterior avertizări repetate cu privire la deficitul mare al Greciei și criza datoriei publice, de care, însă, nimeni nu a ținut seama.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Relațiile transatlantice și promovarea internațională a modelului social european” (aviz din proprie inițiativă)

(2011/C 51/04)

Raportor: **dna Laure BATUT**

La 14 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„*Relațiile transatlantice și promovarea internațională a modelului social european*”.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să se pronunțe cu privire la prezentul aviz în cadrul sesiunii plenare din luna octombrie și a numit-o pe dna BATUT raportor general, în conformitate cu Articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 110 voturi pentru, 34 de voturi împotriva și 16 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE susține integrarea progresivă a pieței libere euro-atlantice și dorește aprofundarea relațiilor euro-americe, cu un accent special pe componenta socială, pentru a anticipa consecințele realizării integrării economice transatlantice, astfel încât cele două societăți, cea americană și cea europeană, să beneficieze în mod egal de pe urma acesteia și, unindu-și forțele, să devină mai competitive, în special în confruntarea cu economiile emergente.

1.2 Având în vedere că elementele economice și sociale care constituie „modelul social european” reprezintă un sistem unic în lume, care stă la baza unei dezvoltări fructuoase⁽¹⁾ și amortizează efectele actualei crize mondiale asupra populațiilor afectate, CESE reamintește că semnatarii Tratatului de la Lisabona au ales să asigure promovarea acestui model și dorește ca, în cadrul dialogului transatlantic, să sporească legitimitatea:

1. identității europene;

2. valorilor și culturii europene, inclusiv a protecției mediului;

3. CESE, care reprezintă, prin intermediul membrilor săi, societatea civilă organizată a Uniunii.

1.3 Sistemele de protecție socială colectivă, serviciile publice și dialogul social sunt simboluri ale „modelului social european”

(MSE). **CESE solicită tuturor instituțiilor Uniunii nu numai să reprezinte, ci și să promoveze acest model, cu care se identifică cetățenii săi, în toate împrejurările, dar mai ales în cadrul dialogului transatlantic.**

1.3.1 Plasarea componentei sociale în general în rândul priorităților UE ar permite, de altfel, europenilor să fie prezenți și mai bine pregătiți pentru a face acest lucru în cadrul dialogurilor existente, atât al TEC și al dialogului transatlantic pentru muncă (TALD)⁽²⁾.

1.3.2 Pentru ca valorile sociale ale Uniunii să fie mai bine cunoscute în Statele Unite și pentru ca o mai bună înțelegere între cele două maluri ale Atlanticului să ducă, în final, la o convergență în direcția promovării intereselor lor sociale, precum și pentru o mai bună înțelegere la nivel social, CESE dorește ca Uniunea să informeze societatea civilă americană cu privire la MSE, TALD și TEC putând reprezenta un vector în acest sens. Pentru CESE, o mai mare vizibilitate a UE în Statele Unite este indispensabilă pentru „promovarea” MSE⁽³⁾.

1.4 CESE propune ca, pe lângă noile reglementări financiare, zona euro-atlantică să adopte norme comune privind agențiile de rating al creditelor, precum și noi reguli de concurență, care să țină seama mai mult de interesele cetățenilor. Acesta se așteaptă ca Uniunea să adopte poziții ferme, care să garanteze nivelul de trai al cetățenilor săi, și ca dialogul transatlantic pe care îl desfășoară să țină seama de punctele de vedere ale societății civile de o parte și de alta a oceanului.

⁽¹⁾ Ca dovadă, creșterea PIB-ului statelor membre după crearea UE; a se vedea de asemenea nota de subsol nr. 6.

⁽²⁾ TEC sau CET: Consiliul Economic Transatlantic; TALD: Transatlantic Labour Dialog, dialogul sindicatelor.

⁽³⁾ JO C 309, 16.12.2006, p. 119–125.

1.5 Este vorba de valorificarea dialogului societăților civile organizate și a celui dintre partenerii sociali atât pe plan intern, cât și în cadrul relațiilor cu reprezentanții întreprinderilor, începând cu structurile euro-americane existente. Comisia Europeană, care a mărit ajutorul acordat dialogului social de la 600 000 la 800 000 de euro pentru perioada 2011-2012, ar putea să faciliteze acest dialog; **CESE este pregătit să asigure, împreună cu omologii americani, constituirea unui consiliu euro-american al societății civile.** Trebuie găsite modalitățile de a da cuvântul salariaților și de a dezvolta activitatea de informare-consultare între cele două societăți civile, mai ales în această perioadă critică generată de prăbușirea sistemului financiar din 2008. CESE consideră că această criză, care durează de trei ani, ar fi putut fi evitată printr-un dialog mai susținut – atât civil, cât și social – și mai multă transparență.

1.5.1 Dialogul transatlantic trebuie să numere printre obiectivele sale schimbul de experiență și contribuția la promovarea drepturilor omului, a celor politice și civile, dar și a celor economice și sociale. Drepturile economice și sociale ale cetățenilor trebuie afirmate de Uniune în cadrul dialogului transatlantic ca drepturi constitutive ale poziției sale.

1.5.2 CESE consideră că dialogul dintre Europa și Statele Unite s-ar îmbogăți dacă ar trata chestiuni sociale, atât de importante pentru coeziunea societăților de o parte și de alta a Atlanticului, cum ar fi educația, atât cea inițială cât și cea de-a lungul vieții, care sunt de competență națională, dar și „federală” și care sunt atât de necesare unei economii a serviciilor bazată pe cunoaștere în ambele societăți. În primul rând, din perspectiva obiectivului creării de locuri de muncă și îmbunătățirii nivelului de trai al europenilor, agenda politică ar trebui să acorde prioritate aspectelor legate de investițiile productive și de inovare, domeniu în care capacitatea de creare și promovare dezvoltată în Statele Unite este cu mult mai avansată decât cea a Europei.

1.5.3 CESE consideră că o serie de indicatori stabiliți de comun acord ar permite evaluarea și compararea situațiilor sociale și legate de muncă ale celor două părți implicate în dialog.

1.6 CESE consideră problema migrației ca fiind importantă pentru societățile democratice și dorește ca aceasta să facă obiectul dialogului social transatlantic, în care ar putea fi implicat și Forumul european pentru integrare (FEI).

1.7 CESE consideră că dialogul transatlantic poate accelera conștientizarea necesității unei durabilități crescute și a protecției mediului și că, de ambele părți, societatea civilă și consumatorii pot juca un rol important în această privință.

1.8 CESE dorește să adopte o abordare inovatoare, pentru a-i include pe reprezentanții societății civile organizate într-o perspectivă instituțională. Acesta consideră că ceea ce lipsește

Uniunii este de a fi, în sfârșit, „europeană” pe plan social în cadrul acestui dialog. CESE propune ca toate etapele acestor dialoguri transatlantice să ia în considerare dimensiunea socială.

1.9 Prin adoptarea unui program de cooperare și înființarea CET ⁽⁴⁾, cele două părți s-au angajat să accelereze progresele către o veritabilă integrare în vederea „realizării unei piețe transatlantice unificate până în 2015” ⁽⁵⁾. Obstacolele sunt numeroase, în special în materie legislativă, însă obiectivul este declarat, CESE dorind să acționeze din timp pentru a se asigura că alegerile istorice pe care le-a făcut Europa și care au conturat modelul său social ⁽⁶⁾ nu vor dispărea. Întreprinderile europene și cele americane, care se aseamănă prin valorile la care se raportează, nu sunt cu adevărat „integrabile” din punct de vedere social. Europeanii recunosc faptul că, în vederea menținerii pe termen lung a principiilor acestui model, este necesară adaptarea anumitor aspecte, ca urmare a crizei economice în curs.

2. Integrarea economică

2.1 Statele Unite sunt motorul ansamblului economic nord-american creat prin acordul NAFTA. Țările membre ale Uniunii Europene și Statele Unite produc împreună 60 % din PIB-ul mondial, asigură 40 % din schimburile comerciale mondiale și 62 % din investițiile totale directe. 7 milioane de locuri de muncă de ambele părți depind de relațiile transatlantice.

2.2 Într-un studiu ⁽⁷⁾ publicat înainte ca fiecare dintre cele două părți să fie atinsă de criză, OCDE estima că integrarea totală a celor două economii ar putea determina o creștere economică de 3 % pentru fiecare dintre parteneri, aceasta conferindu-le o poziție de lider în raport cu aproape toate țările lumii.

2.3 CESE consideră că relațiile euro-americane ar putea fi transformate de criză și că, în cadrul TALD și TEC, trebuie încurajată rapid o discuție a partenerilor sociali privind modelele. Criza va întârzia, probabil, integrarea și va acorda timpul necesar examinării în comun a unor aspecte precum utilitatea instituțiilor de dialog, puține în Statele Unite, sau problema imigrației, cu care ambele părți se confruntă atât pe

⁽⁴⁾ Acord semnat la Casa Albă de către G.W.Bush, A. Merkel și J.M.Barroso.

⁽⁵⁾ PE, Rezoluția privind stadiul relațiilor transatlantice după alegerile din Statele Unite, din 26 martie 2009.

⁽⁶⁾ Modelul social european se regăsește în: Preambulul Tratatului de la Lisabona („confirmând atașamentul lor față de drepturile sociale fundamentale definite în Carta socială europeană, semnată la Torino, la 18 octombrie 1961, și în Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale ale lucrătorilor din 1989”); articolele 3, 6 și 32 din Tratatul privind Uniunea Europeană; articolul 9 și Titlul X din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; articolele 28, 34, 35 și 36 din Tratatul de la Lisabona - Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

⁽⁷⁾ OCDE, Departamentul Economic, 2005, „The benefits of liberalising product markets and reducing barriers to international trade and investments: the case of the USA and the EU”.

plan societal, cât și din perspectiva ocupării forței de muncă, ca măsură temporară (sursă de mână de lucru) de combatere a fenomenului de îmbătrânire a populației.

2.4 Este un fapt general recunoscut că planul de relansare economică al Uniunii Europene nu poate fi comparat cu cel al Statelor Unite, dar că, în ambele cazuri, consecințele au fost aceleași: creșterea deficitelor publice, consolidarea acțiunii publice, intensificarea solicitărilor de control și de redistribuire a bogăției. Aceste diferențe și convergențe ar putea face obiectul discuțiilor din cadrul TALD și al structurii bilaterale consultative care urmează să fie creată.

2.4.1 Consecințele crizei, împreună cu multe alte subiecte sunt dezbătute la nivel înalt (summiturile UE-SUA), în cadrul dialogurilor existente între Comisie și interlocutorii acesteia din administrația americană și din agențiile acesteia în domeniul finanțelor, al economiei și al piețelor interne. În Europa, societatea civilă are de suferit de pe urma faptului că atât practicile bancare, cât și agențiile de rating⁽⁸⁾ nu sunt reglementate și suferă de lipsă de transparență. În plus, aceasta plătește pentru planurile de redresare și, în timp ce unul din obiectivele tratatului este promovarea progresului economic și social al popoarelor europene, cetățenii se văd confrunțați cu diminuarea protecției sociale, considerată prea costisitoare. Sistemele financiare sunt cele care au eșuat, aducând prejudicii grave economiei reale. Ele au adăugat noi dificultăți celor cu care se confruntau deja sistemele sociale, ca urmare a lipsei de creștere economică și de locuri de muncă. CESE, conștient de faptul că protecționismul nu este sinonim cu ocuparea forței de muncă, se pronunță în favoarea comerțului și a investițiilor fără obstacole, atâta timp cât drepturile sociale nu sunt uitate. Însă recâștigarea încrederii, care este o prioritate majoră, trebuie să se facă prin reglementări noi și inteligente ale piețelor financiare. CESE consideră că o altă prioritate a dialogului transatlantic este promovarea dimensiunii sociale în cadrul economiei și al comerțului. CESE dorește ca reprezentanții Uniunii la dialogurile transatlantice, în calitate de purtători de cuvânt ai cetățenilor, să asigure în continuare promovarea MSE pe plan economic și comercial. În ceea ce o privește, Comisia acționează în conformitate cu dispozițiile tratatului, asigurând punerea în aplicare a acestora.

2.4.2 CESE consideră că se impune strângerea relațiilor economice dintre cele două maluri ale Atlanticului și instaurarea solidarității economice între statele membre ale Uniunii. În opinia sa, aceste două elemente ar favoriza relansarea creșterii și a dezvoltării economice, odată cu dezvoltarea componentei sociale. Prin urmare, europenii ar avea teme de dezbateră în cadrul dialogului societăților civile.

2.5 Proiectul de integrare în cadrul pieței transatlantice⁽⁹⁾ este puțin cunoscut de către cetățeni. Experiența integrării nord-americane ALENA-NAFTA nu a rezervat decât un loc secundar aspectelor sociale și de mediu, fără a încerca să promoveze crearea de locuri de muncă nici de o parte, nici de cealaltă. Este necesară o evaluare: în Statele Unite, Canada și Mexic, mediul s-a degradat, salariile au scăzut vertiginos, locurile de muncă se delocalizează către China. Pe de o parte, integrarea europeană a produs bogăție (creșterea PIB-ului), pe de altă parte însă a dus la închiderea minelor și a șantierelor navale, la dispariția industriei metalurgice și textile, la restructurarea unor sectoare întregi precum pescuitul, agricultura, industria automobilelor. Dar, odată cu crearea pieței comune, s-au asigurat anumite compensații. CESE dorește să poată emite previziuni și dialoga cu privire la consecințele integrării în curs asupra mediului (de exemplu, consecințele OGM-urilor) și la cele de pe plan social. Unele dintre acestea s-au produs deja: este cazul locurilor de muncă din industria cinematografică sau a protecției datelor în cadrul SWIFT.

3. Efectele posibile ale integrării transatlantice

3.1 Structurile economice și comerciale ale UE și cele ale Statelor Unite sunt destul de asemănătoare. Principalul efect vizibil ar fi mai degrabă o intensificare a concurenței, care s-ar reflecta mai puțin asupra prețurilor decât asupra cantității, calității și diversificării produselor. Rata de schimb a dolarului permite SUA să recâștige în competitivitate la export. Dobânzile sunt mai mici în Statele Unite, iar FED (*Federal Reserve System*) reacționează mai repede decât BCE. În lipsa unor schimbări radicale, zona euro nu ar avea, în situația actuală, capacitatea de reacție necesară pentru a evolua în cadrul unei piețe transatlantice de mari dimensiuni.

3.2 În cadrul unei strategii de dezinflație bazată pe concurență, integrarea ar putea influența costurile și condițiile de muncă, ar putea antrena o instabilitate crescută cu atât mai mult cu cât piața forței de muncă a devenit mai flexibilă, scăderea salariilor s-a accentuat și s-au intensificat delocalizările. Europeanii se tem de aceste presiuni de scădere a standardelor lor sociale, de sănătate și de mediu, precum și a nivelului de ocupare a forței de muncă și a nivelului de trai, în condițiile în care integrarea ar trebui să ofere avantaje de ambele părți. Creșterea performanței economice și a productivității se numără printre soluții, însă o parte dintre cei care și-au pierdut locul de muncă nu și-l vor recupera. Statele membre, care s-au reconstruit după război pe baza unui puternic consens socioeconomic

⁽⁸⁾ Capitolul I, JO C 277, 17.11.2009, p. 117-124.

⁽⁹⁾ Acest proiect a fost prezentat împreună de comisarii Leon Brittan (comerț exterior), Martin Bangemann (industrie și telecomunicații) și Mario Monti (piața internă) în martie 1998 și se referea la relațiile UE-SUA sub patru aspecte: o zonă de liber schimb pentru servicii, eliminarea barierelor tehnice din calea comerțului, în special prin intermediul acordurilor de recunoaștere reciprocă, liberalizarea în domeniul achizițiilor publice, al proprietății intelectuale și al investițiilor și, eventual, eliminarea treptată a taxelor vamale pe produsele industriale până în 2010 – amânat până în 2015.

intern, sunt afectate deja de tensiunile generate de diferențele dintre sistemele lor, care au apărut în mod clar după mai 2010, odată cu speculațiile pe moneda unică.

3.3 În contextul unei fragmentări crescute a proceselor de producție⁽¹⁰⁾, țările emergente ar putea fi marile câștigătoare ale integrării transatlantice, aceasta având drept consecință o accentuare a concurenței între primele două economii din zona OCDE. În opinia CESE, aceasta este una dintre temele care ar trebui dezbătute cu prioritate în cadrul dialogurilor transatlantice.

4. Modalități de integrare

4.1 Crearea unui bloc euro-atlantic nu poate fi realizată dacă cei interesați nu sunt informați. În această privință, Uniunea ar putea să acționeze în mod democratic și să promoveze dialogul cu cetățenii și dialogul dintre actorii de pe piața forței de muncă, atât pe plan intern, cât și în cadrul structurilor euro-americane constituite în acest scop. Comisia Europeană ar putea juca un rol de facilitator consacrand și mai multe mijloace în acest sens, pe lângă cele suplimentate recent⁽¹¹⁾; CESE ar fi pregătit să asigure, împreună cu omologii americani, constituirea unui consiliu euro-american al societății civile.

4.2 De asemenea, CESE consideră că, în conformitate cu Tratatul de la Lisabona, integrarea transatlantică trebuie să facă obiectul unei consultări a cetățenilor. În lipsa unei poziții clare a instituțiilor responsabile în ceea ce privește promovarea internațională a modelului social european, integrarea euroatlantică riscă să determine dizolvarea „pactului social” european, iar cetățenii trebuie consultați în această privință.

4.3 CESE dorește ca, în cadrul dialogului transatlantic, să sporească legitimitatea:

1. identității europene;
2. valorilor și culturii europene, inclusiv a protecției mediului;
3. CESE, care reprezintă, prin intermediul membrilor săi, societatea civilă organizată a Uniunii.

⁽¹⁰⁾ Atât în Europa, cât și în SUA, dezindustrializarea continuă; în SUA, numărul de locuri de muncă în sectorul productiv a scăzut cu 30 % în ultimul deceniu, iar cota Statelor Unite din comerțul mondial a scăzut de la 13 %, în urmă cu 10 ani, la 9 %; în UE, delocalizarea producției continuă. A se vedea pentru timpul de lucru studiul de Rones & al, 1997- citat în *Revue Internationale de l' IRES* nr. 54-1.2001.

⁽¹¹⁾ În 2009, DG Relații Externe din cadrul Comisiei Europene a lansat o cerere de propuneri cu un buget de 800 000 EUR pentru proiecte ale societății civile care încurajează dialogul UE-SUA.

5. Reglementările din sectorul bancar

5.1 Sunt necesare reforme urgente ale economiei globalizate. CESE deplânge faptul că reforma instituțiilor financiare internaționale este atât de lentă, ceea ce este în detrimentul concurenței loiale și al conservării echilibrului social general.

5.2 Trebuie să definim de urgență, împreună, standarde comune cu privire la agențiile de rating, pentru a evita consecințele negative ale activității lor⁽¹²⁾: acestea au acordat punctaje bune băncilor care au provocat criza și, în prezent, acordă punctaje negative statelor, din cauza datoriei și deficitelor acestora, provocate de chiar măsurile de ajutorare a aceluiași bănci și plătite de cetățeni. Activitatea băncilor și a agențiilor de rating constituie două teme pe care UE și SUA le-ar putea dezbate în cadrul dialogului transatlantic.

6. Drepturile omului și libertățile fundamentale

6.1 Deși acceptate la nivel de principiu, acestea nu sunt respectate în același mod de cele două părți: libertatea de circulație nu este încă egală pentru americani și pentru europeni. Chestiunile legate de vize, pașapoarte, controalele de securitate ar trebui să evolueze către o mai mare armonizare, pe baza unui model definit în comun.

6.2 Exemplul societății SWIFT⁽¹³⁾ este edificator: în rezoluția sa legislativă din 11 februarie 2010⁽¹⁴⁾, Parlamentul European s-a opus reînnoirii unui acord privind prelucrarea și transferul de date financiare dinspre UE către Statele Unite, asigurate de societatea SWIFT. Era vorba despre acordarea sau nu a accesului direct la serverele europene în scopul monitorizării acțiunilor teroriste. Grație noilor sale competențe, PE a putut pune sub semnul întrebării acest transfer neselectiv de date confidențiale referitoare la tranzacțiile bancare ale europenilor către Statele Unite, operațiune ce înseamnă pierderea *de facto* a garanțiilor și protecției care le sunt asigurate cetățenilor de sistemele de drept ale statelor membre și de cel al Uniunii. Deputații europeni au dorit să-și precizeze poziția cu privire la protecția datelor în cadrul pieței transatlantice și au preferat să se orienteze către un sistem mai european, un nou rol pentru Europol și necesitatea asigurării dreptului cetățenilor de a primi despăgubiri. Chiar dacă în prezent garanțiile nu sunt suficiente, acordul semnat la 8 iulie 2010 va fi revizuit anual. Această măsură este conformă cu dorința exprimată de comisarul european Barnier, ca piața internă să fie pusă în

⁽¹²⁾ JO C 277, 17.11.2009, p. 117-124.

⁽¹³⁾ SWIFT: *Society for Worldwide Interbank Financial Communications* (Societatea pentru telecomunicații financiare interbancare mondiale), societate americană supusă legislației belgiene, care gestionează schimburile internaționale de date financiare privind peste 200 de țări.

⁽¹⁴⁾ PE (05305/1/2010 REV1-C7-0004/2010-2009/0190(NLE). Acordul SWIFT II, PE 8.7.2010 (11222/1/2010/REV1 și COR1-C7-0158/2010-0178-(NLE)).

serviciul unui proiect social, definit în comun de instituțiile europene⁽¹⁵⁾. Este și dorința exprimată de CESE prin prezentul aviz, ca Uniunea să își afirme propria concepție privind piața transatlantică și să promoveze modelul social european, cu respectarea marelui vecin american.

6.3 Dreptul la viață, bioetica, domenii în care Uniunea are o poziție progresistă, trebuie împărtășite și prezervate de comun acord în cadrul acordurilor comerciale.

6.4 **CESE dorește ca parteneriatul transatlantic să contribuie la respectarea drepturilor omului, atât a celor politice și civile, dar și a celor economice și sociale.** SUA au o istorie bogată în ceea ce privește drepturile civile și politice, Uniunea alăturându-se cu dezvoltarea drepturilor economice și sociale. Interesul celor două continente rezidă în voința politică de a face ca toți cetățenii și rezidenții lor să beneficieze de întreaga gamă de drepturi și de posibilități oferite de fiecare entitate.

7. Drepturile sociale

7.1 CESE a făcut deja constatarea că dialogul „social” transatlantic a dat puține roade⁽¹⁶⁾. Drepturile sociale par a fi considerate ca incluse în noțiunea de „drepturi fundamentale”, însă accepțiunea, în acest caz, este de fapt aceea de drepturi civile și politice.

7.2 CESE consideră că nu este suficient să se amintească cu regularitate că Statele Unite și UE împărtășesc aceleași valori și că, pe lângă economie, au în comun și protecția libertății, a democrației și a drepturilor omului. Uniunea ar trebui să reamintească în permanență, prin acțiunile sale de pe plan extern, că celelalte „drepturi fundamentale”, care sunt drepturile sociale, sunt parte integrantă a poziției sale. Textele fundamentale ale UE cuprind o „clauză socială orizontală”, care prevede ca atât la elaborarea, cât și la punerea în aplicare a politicilor sale să se țină seama „de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, garantarea unei protecții sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și de cerințele privind un nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane”⁽¹⁷⁾.

7.3 „Statul social”, sistemele sociale și respectarea drepturilor sociale, inerente drepturilor omului, deosebesc Europa de celelalte continente.

Modelul social european combină protecția libertăților publice, mecanismele economiei sociale de piață și o atitudine proactivă în activitatea publică. Este alcătuit din trei piloni – sistemele de protecție socială colectivă, serviciile publice și dialogul social – reflectând oarecum noțiunea de „*European Way of Life*”. CESE deplânge faptul că Uniunea nu promovează ca atare această valoare. Tratatul de la Lisabona menționează toate aceste aspecte. Modelul acesta trebuie promovat la nivel politic, în cadrul unei abordări care să pună *semnul egal între Europa și bunăstarea pentru toți*, inclusiv în cadrul negocierilor transatlantice. CESE consideră că Uniunea trebuie să solicite ca elementele acestui stat social să fie în centrul dezbaterilor euro-atlantice, pentru că a nu face acest lucru este în detrimentul cetățenilor, al identității și diversității europene.

8. Sistemele de protecție socială

8.1 Europeanii au acceptat o anumită redistribuire a averii naționale prin intermediul sistemelor naționale de protecție socială colectivă, care a fost destabilizată prin intensificarea fenomenului de mondializare a schimburilor. Dacă nu protejează modelul social european, UE riscă să îi asigure destrămarea. Când limitarea timpului de muncă oferă posibilitatea de a petrece mai mult timp cu familia – pilon social european – întreaga societate are de câștigat. Asigurarea concediilor de maternitate și parentale remunerate pentru îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare a copiilor, precum și rambursarea costurilor asistenței medicale în cazul unor boli grave sau îngrijirea persoanelor în vârstă dependente nu sunt cadouri acordate de stat, întrucât se evită efectuarea unor cheltuieli punctuale împovărătoare prin colectarea fondurilor sub formă de cotizații și/sau impozite plătite de beneficiari de-a lungul anilor.

8.2 În prezent, relațiile transatlantice în domeniu nu sunt congruente. SUA sunt o federație de state, fără un stat social (nici federal, nici la nivelul statelor federate), însă reflectând anumite transformări sociale (o legislație federală privind asigurările medicale); UE dispune de un stat social național în fiecare stat membru, însă nu încă pentru cei trei piloni la nivel „federal”, acesta din urmă recomandând obiective de convergență prin metoda deschisă de coordonare de care dispune. CESE consideră că această incongruență UE-SUA nu trebuie eliminată prin slăbirea MSE. CESE își exprimă preocuparea cu privire la capacitatea drepturilor protejate în statele membre de a rezista în cadrul integrării transatlantice în lipsa unei intervenții din partea Uniunii și a voinței politice de a promova modelul european, în special în această perioadă de criză.

8.3 CESE consideră că dialogul social transatlantic pe care îl are în vedere ar trebui să abordeze provocarea reprezentată de echilibrul între deschidere și securitate în cadrul evoluțiilor în curs. Este vorba de bunăstarea a 300 de milioane de persoane, de o parte, și a 500 de milioane, de cealaltă parte.

⁽¹⁵⁾ Dezbateri organizată la 17 martie 2010 de Euractiv.fr împreună cu Reprezentanța Permanentă a Comisiei Europene la Paris și cu sprijinul DTCC (*Depositary Trust and Clearing Corporation*), în *Questions d'Europe* nr. 165, 6.4.2010, Fundația Robert Schuman.

⁽¹⁶⁾ JO C 288, 22.9.2009, p. 32-39.

⁽¹⁷⁾ Articolul 9 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

8.4 Sistemele de asigurări sociale reprezintă deseori în Europa echivalentul bugetelor naționale. Procentul de 16 % din PIB-ul american consacrat cheltuielilor de sănătate este mare, dar nu le asigură cetățenilor decât o protecție inferioară celei din Europa, obținută cu cheltuieli mai mici (media țărilor OCDE este de 8,9 % din PIB). Dimensiunea acestora face să funcționeze economia reală și, cu excepția cazului în care contribuția este individuală și este plasată în fonduri private, care sunt supuse fluctuațiilor piețelor, reprezintă un element vital de amortizare a efectelor crizei asupra statului și cetățenilor. CESE consideră că va fi de datoria autorităților competente să împiedice ca deschiderea totală către concurență în cadrul unei zone economice euro-americane integrate și de mari dimensiuni să reducă nivelul de protecție a cetățenilor. În acest sens, CESE nu poate decât să salute succesele actualei președinții americane în ceea ce privește înființarea unui sistem de asigurări de sănătate inovator în Statele Unite.

8.4.1 Sănătatea

8.4.1.1 Obiectivul Uniunii de convergență socială către un nivel cât mai ridicat, însoțit de un principiu de menținere a nivelului de protecție socială obținut, se bucură de sprijin public și trebuie conservat. Femeile europene nu ar accepta niciodată, de exemplu, diminuarea drepturilor de concediu de maternitate, care în Statele Unite este atât de redus și uneori chiar neplătit.

8.4.1.2 CESE consideră că dialogul dintre Europa și Statele Unite s-ar îmbogăți dacă ar aborda aceste chestiuni cruciale pentru coeziunea societăților de o parte și de cealaltă a Atlanticului. Societatea americană este foarte divizată cu privire la propunerea de instituire a unui sistem de protecție a sănătății reglementat, bazat pe fonduri obținute din impozite, care să fie supus controlului reprezentanților aleși. CESE consideră că această situație indică poate o lipsă de informare cu privire la modelul european, care, fără a fi un model centralizat la nivelul continentului, oferă garanții comune și colective tuturor, inclusiv persoanelor care nu sunt resortisanți ai UE, prin intermediul sistemelor de asigurări de sănătate cu acoperire universală care contribuie la PIB. CESE dorește ca Uniunea să asigure diseminarea acestor informații în rândul societății civile americane, dialogul societăților civile organizate putând fi mijlocul de realizare a acestui lucru.

8.4.2 Pensii

8.4.2.1 Ca și pentru celelalte componente ale sistemelor de protecție socială, și în acest domeniu există diferențe între europeni, iar incidența asupra economiei în ansamblul său este importantă. În acest domeniu, reprezentanții societății civile ar trebui să fie ascultați în cadrul dialogului euro-american, întrucât acordurile comerciale care vizează integrarea celor două comunități pot genera modificări importante în nivelul lor de trai.

8.4.3 Șomajul

8.4.3.1 Toate statele membre UE dispun de sisteme publice de ajutor de șomaj. Din motive legate de competitivitate, integrarea zonei atlantice prezintă riscul general de creștere a flexi-

bilității, fără un plus de securitate. Europeanii, ca și americanii, s-ar putea teme de o înrăutățire a situației lor⁽¹⁸⁾. Situația lucrătorilor din Statele Unite s-a degradat după 1970. Din cauza crizei, atât precaritatea, cât și numărul lucrătorilor săraci („working poors”), au sporit de o parte și de alta a Atlanticului. Confruntate cu o criză economică de dimensiuni istorice, statele de pe cele două țărmuri ale Atlanticului se tem că situația s-ar putea înrăutăți odată cu creșterea flexibilității. CESE consideră că flexibilitatea îi poate ajuta uneori pe salariați, atunci când securitatea promisă este într-adevăr oferită, însă crede că nimic nu poate înlocui un loc de muncă stabil, care să le asigure salarii și pensii decente. În Uniunea Europeană există o tradiție a dialogului social care știe să țină seama de interesele fiecărei părți participante. De asemenea, UE dispune de documente privitoare la dialogul social, precum și de instituții. Toate acestea reclamă existența unor organizații ale angajatorilor și ale lucrătorilor, reprezentative și puternice, pentru a purta negocierile.

9. Serviciile publice⁽¹⁹⁾

9.1 Educația

9.1.1 Universitățile din Statele Unite, care sunt cu plată, sunt recunoscute ca fiind cele mai bune din lume și sunt căutate de europeni atât pentru a studia, cât și pentru posturi în cadrul corpului profesoral. Ca și în cazul europenilor, viitorul forței de muncă este văzut de americani ca fiind mai deschis „lucrătorilor bine pregătiți și înalt calificați”.

„Aceștia vor fi cei mai în măsură să obțină locuri de muncă bine plătite, stimulând astfel prosperitatea americană. Se estimează că locurile de muncă în care este necesar un nivel de educație înalt se vor dezvolta mult mai repede decât cele cu cerințe educaționale mai mici, rata cea mai mare de creștere fiind așteptată în rândul acelor care necesită o diplomă de învățământ superior de scurtă durată sau o diplomă de învățământ postliceal profesional”.

[Biroul Executiv al Președintelui Statelor Unite – Consiliul Consilierilor Economici (CEA), în „Jobs of the Future”.]

9.1.2 Educația reprezintă puntea către viitor. În UE, unde învățământul este în general gratuit, scăderea importanței serviciilor publice și blocarea politicilor bugetare naționale au făcut ca situația să evolueze către o inegalitate de șanse mai accentuată. UE, prin Strategia de la Lisabona, recomandă statelor membre să adapteze mai întâi universitățile (ciclul de studii superioare) și ulterior poate și liceele (ciclul de studii secundare) la nevoile întreprinderilor.

⁽¹⁸⁾ „Middle Class in America”, http://www.commerce.gov/s/groups/public/@doc/@os/@opa/documents/content/prod01_008833.pdf.

⁽¹⁹⁾ JO C 128, 18.5.2010, p. 97-102.

9.1.3 CESE consideră că prin asigurarea educației pentru toți, a egalității între femei și bărbați pe care aceasta o conferă sau prin concilierea vieții de familie cu viața privată cetățenii ar trebui să se bucure de toate șansele. Acestea, precum și învățarea de-a lungul vieții și modurile sale de finanțare ar putea face obiectul schimburilor și al dialogului dintre cele două societăți situate de o parte și de cealaltă a Atlanticului, astfel încât economia serviciilor bazată pe cunoaștere să fie în folosul ambelor societăți, gășind totodată soluții și pentru cei defavorizați.

9.2 Acordul general privind comerțul cu servicii (GATS)

9.2.1 Cetățenii europeni sunt cei care s-au luptat pentru a-și salva industria cinematografică și pentru a proteja specificitatea culturii europene de pericolele cu care s-ar confrunta în cazul liberalizării mondiale a serviciilor. Apărarea identității europene necesită consolidarea dialogului dintre culturi, pentru a prezerva bogăția care se naște din diversitate: de aceasta se leagă numeroase alte elemente, cum ar fi locurile de muncă, salvarea patrimoniului și dezvoltarea inovării și a creativității.

9.2.2 Cultura nu este doar o marfă. CESE consideră că aceasta trebuie să facă obiectul dialogului transatlantic al societăților civile organizate.

9.3 Situația specială a imigrației și integrării

9.3.1 Cele două societăți, care înregistrează o îmbătrânire a populației, ar trebui să își gestioneze imigrația. Provocarea constă în a concilia îmbătrânirea populației cu nevoia de mână de lucru prin identificarea nivelului de toleranță pentru coeziunea socială. Acesta depinde de politicile în materie de integrare, care trebuie privite pe termen lung, în contextul unei abordări globale și bidirecționale, imigranți-societatea gazdă. Presiunile interne și externe sunt puternice. CESE consideră că problematica migrației este importantă pentru democrații și ar dori să facă obiectul dialogului social transatlantic, care ar putea implica FEI.

10. Dialogul social

10.1 Este unul dintre elementele în privința cărora cele două societăți diferă cel mai mult. Dialogul social care s-a impus în istoria europenilor are în prezent valoare de cultură, ceea ce nu este cazul pentru cetățenii americani, cărora le lipsesc mijloacele de a se face auziți. Trebuie găsite numeroase căi de comunicare

între cele două societăți pentru a da cuvântul salariaților și a spori informarea/consultarea, în special în această perioadă critică, de după colapsul financiar din 2008. CESE consideră că, atâta timp cât mondializarea schimburilor utilizează salariile drept variabilă de ajustare, sunt necesare standarde stabilite în comun pentru a evalua și a compara condițiile sociale și de muncă existente în cele două blocuri, în special timpul de lucru și beneficiile sociale, pentru a avea o imagine clară a competitivității fiecăruia.

10.2 În rezoluția sa din 2009, PE preconiza un mix politic cu Congresul american și legături strânse între băncile centrale ale SUA și UE. Cu toate acestea, convențiile OIM nu au fost ratificate de Statele Unite. Un studiu⁽²⁰⁾ ilustrează condițiile de muncă americane în care drepturile fundamentale, cum ar fi dreptul la un salariu minim, dreptul de a fi remunerat pentru orele suplimentare, dreptul la pauză de masă, la indemnizații de accident, dreptul de a solicita condiții de muncă mai bune, nu sunt recunoscute unui număr mare de salariați.

10.3 CESE consideră că, în cadrul dialogului social transatlantic, se acordă o atenție prea mică consultării reprezentanților societății civile, în special ai salariaților.

11. Protecția mediului

11.1 O politică americană angajată în favoarea protecției mediului ar putea avea urmări asupra opțiunilor în materie de buget și ocupare a forței de muncă. CESE consideră că dialogul transatlantic poate accelera conștientizarea nevoii de durabilitate sporită și că societatea civilă și consumatorii au un rol de jucat în ceea ce privește ecologizarea economiei.

11.2 Uniunea Europeană și Statele Unite ar trebui să poată crea împreună noi industrii, generate de nevoia de energie din surse regenerabile. California și Portugalia au făcut aceleași alegeri cu privire la locul care trebuie acordat energiei solare și celei eoliene. CESE consideră că ar fi dezastruos pentru viitorul celor două puteri să aibă idei și, ulterior, să utilizeze tehnologiile chineze (precum în cazul energiei fotovoltaice).

12. Planul instituțional

12.1 Avizul precedent al CESE privind relațiile transatlantice a prezentat mai multe direcții posibile de evoluție a TALD și a CET.

⁽²⁰⁾ Realizat sub coordonarea Dr. Annette Bernhardt, coordonator politic, NELP (National Employment Law Project).

12.2 CESE ar dori să dea dovadă de creativitate și să includă reprezentanții societății civile într-un dialog transatlantic al societăților civile organizate. Orice dialog, raport, studiu, acord realizat în cadrul relațiilor transatlantice ar trebui să cuprindă un capitol privind repercusiunile sociale ale măsurilor preconizate, dincolo de crearea de locuri de muncă. Statele membre nu au

dotat încă Uniunea cu o politică socială integrată, deși în practică există un adevărat model comun, pe baza căruia aceasta și-ar putea promova punctul de vedere în cadrul dialogului cu Statele Unite. Uniunea trebuie să promoveze MSE, sporindu-și vizibilitatea în Statele Unite.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

ANEXĂ

la avizul Comitetului

Următorul amendament a întrunit peste un sfert din voturi și a fost respins:

Punctul 1.4

Se modifică după cum urmează:

„CESE propune ca, pe lângă noile reglementări financiare, zona euro-atlantică să adopte norme comune privind agențiile de rating al creditelor, precum și noi reguli de concurență, care să țină seama mai mult de interesele cetățenilor și de așteptările societății. Acesta se așteaptă ca Uniunea să adopte poziții ferme care să garanteze că situația competitivității pe lista principalelor priorități ale agendei politice este esențială pentru crearea de noi locuri de muncă și pentru asigurarea faptului că cetățenii nu numai că își mențin nivelul de trai, ci chiar și-l îmbunătățesc, al cetățenilor săi și ca dialogul transatlantic pe care îl desfășoară să țină seama de punctele de vedere ale societății civile de o parte și de alta a oceanului.”

Expunere de motive

Nivelul de trai nu poate fi garantat, acesta trebuie atins prin efortul comun al membrilor unei societăți.

Voturi pentru:	66
Voturi împotriva:	76
Abțineri:	21

**Avizul Comitetului Economic și Social European privind înnoirea metodei comunitare (linii
directoare) (aviz din proprie inițiativă)**

(2011/C 51/05)

Raportor general: **dl Henri MALOSSE**

Coraportor: **dl Georges DASSIS**

La 17 decembrie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Înnoirea metodei comunitare (linii directoare)

Subcomitetul „Înnoirea metodei comunitare”, însărcinat cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 mai 2010. Raportor: MALOSSE, coraportor: dl DASSIS.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Comitetul Economic și Social European a hotărât, în cadrul celei de-a 466-a sesiuni plenare din 19, 20 și 21 octombrie 2010 (ședința din 21 octombrie 2010) să-l numească pe dl MALOSSE raportor general și a adoptat prezentul aviz cu 187 voturi pentru, 5 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 În ciuda reușitelor marcante și a unei străluciri tot mai mari, Uniunea Europeană continuă să aibă și să stârnească îndoieli. Uniunea economică și monetară, deși încununată de succesul monedei euro, este în prezent grav zguduită de criza financiară, mai mult decât în orice parte a lumii. Strategia de la Lisabona nu a dus la plasarea Uniunii Europene în poziția de lider mondial al economiei bazate pe cunoaștere. Confrunțați cu aceste dificultăți, cetățenii se îngrijorează tot mai tare și mulți dintre ei se întrebă dacă Uniunea va fi capabilă să facă față marilor provocări ale timpurilor actuale: globalizarea, schimbările climatice, ieșirea din criza economică și financiară.

1.2 În momente de nesiguranță, o soluție bună este de a ne întoarce la „bazele” construcției europene. Metoda comunitară, care a reprezentat „epoca de glorie” a Uniunii Europene trebuie să fie reînnoită și relansată.

1.3 CESE preconizează aplicarea metodei comunitare domeniilor de la care cetățenii așteaptă cel mai mult, și anume: relansarea economiei europene, dinamizarea sistemelor noastre de învățământ, inovare și cercetare, securitatea aprovizionării cu energie, dezvoltarea durabilă și lupta împotriva calamităților climatice, promovarea egalității de șanse și a spiritului întreprinzător, libertatea de circulație și mobilitatea respectând drepturile sociale, dezvoltarea serviciilor de interes general la scară europeană, în special în materie de comunicații, mediu, sănătate, securitate și protecție civilă.

1.4 Această relansare a metodei comunitare nu va putea fi eficientă decât dacă este însoțită de mijloacele adecvate, cum ar fi o creștere corespunzătoare a bugetului european, dezvoltarea parteneriatelor public-privat, o mai bună coordonare între bugetele naționale și europene și înființarea unui Fond monetar european.

1.5 În sfârșit, CESE consideră că metoda comunitară a anilor 2010 nu poate fi aceeași cu cea a anilor '60 sau '80. În prezent trebuie ca cetățenii să fie implicați și convinși să participe, în special prin intermediul democrației participative și al actorilor societății civile. CESE își asumă astfel un rol tot mai mare în raport cu societatea civilă europeană în inițiativele politice europene, dar și în materie de evaluare a impactului acestora, pentru a asigura punerea lor eficientă în practică sau pentru a corecta efectele negative.

1.6 Astfel, adaptată provocărilor timpurilor actuale și așteptărilor cetățenilor, dotată cu mijloace eficiente de punere în aplicare și reînnoită printr-o mai mare participare a societății civile, metoda comunitară poate și trebuie să redevină pârgăhia relansării integrării europene.

2. De ce este necesară înnoirea metodei comunitare

2.1 Încă de la începutul aventurii europene, metoda comunitară a asigurat originalitatea și succesul construcției europene, care a condus la Uniunea Europeană de astăzi. Ea se caracterizează prin:

- mijloace comune puse în serviciul unor obiective comune;
- proiecte aflate sub egida interesului general;
- dezbateri deschise și democratice la care a fost asociată societatea civilă;
- decizii adoptate cu majoritate de voturi și care respectă normele de drept;
- un control administrativ și jurisdicțional efectiv privind aplicarea acestora;

— un impact direct asupra mediilor economice și sociale și o legătură directă cu acestea.

Esența progreselor europene s-a realizat pe baza acestei metode.

2.2 Statele membre au păstrat competențe dominante, chiar autonome, în domeniile care nu sunt direct reglementate de tratate, mergând de la chestiuni considerate în mod tradițional ca ținând de suveranitate, legate de apărare și poliție, și până la alte chestiuni specifice de ordin politic, cultural și istoric, cum ar fi fiscalitatea sau relațiile sociale. Cooperarea interguvernamentală în astfel de domenii reprezintă ea însăși un aspect important al construcției europene, care ar merita de asemenea să fie analizat pentru a se măsura impactul său real și pentru a evalua adaptarea sa la realitățile și provocările cu care se confruntă Uniunea Europeană de astăzi.

2.3 Reușita abordării comunitare asupra principalelor obiective comune a fost însoțit de dezvoltare economică și de aprofundarea politică a procesului de integrare europeană. Aceste realizări i-au asigurat și extraordinara forță de atracție, fără egal pe continentul european, cunoscând extinderi succesive, mai întâi în vest, atât spre nord cât și spre sud, iar apoi și în partea estică, după căderea Cortinei de Fier.

2.4 În cursul ultimilor ani, metoda comunitară și-a pierdut totuși din vigoare și din forța de atracție. Comisia Europeană pare a nu fi avut întotdeauna nici mijloacele, nici voința de a lua inițiative pe măsura mizelor și a așteptărilor. Or, în prezent, Uniunea Europeană se confruntă cu noi provocări, cu o globalizare tot mai necruțătoare și cu o criză financiară și economică ce pune în dificultate numeroase întreprinderi, în special IMM-uri, și adâncește disparitățile sociale în detrimentul unui număr crescând de persoane care se confruntă cu excluderea sau, cel puțin, cu mari dificultăți. Cetățenii europeni sunt tot mai neîncrezători față de o construcție europeană despre care au impresia că le-a adus mai multe probleme decât soluții.

2.5 Lipsa impactului european a Summit-ului mondial de la Copenhaga din 2009 privind schimbările climatice, precum și incapacitatea Uniunii de a face față singură dificultăților financiare ale unui stat membru al zonei euro au consolidat această impresie negativă, care a afectat și mediile financiare.

2.6 În fața accelerării procesului de globalizare, Uniunea Europeană apare lipsită de vlagă și încetinită în propriile contradicții, complexități și încetinelii. Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, CESE preconizează înnoirea metodei comunitare, pentru a se reuși o relansare indispensabilă pentru ca Europa să-și găsească locul pe scena economică și politică mondială. Recomandările CESE vizează mai ales următoarele chestiuni principale:

— punerea în valoare a identității și interesului general european;

— adecvarea obiectivelor și a mijloacelor;

— angajarea societății civile.

3. Punerea în valoare a identității și interesului general european

3.1 Metoda comunitară nu se poate relansa fără să se afirme mai mult identitatea comună europeană, pentru promovarea acesteia dincolo de interesele și de diversitățile naționale. Nu folosește la nimic să se multiplice dispozițiile juridice legate de deschiderea achizițiilor publice, dacă statele membre și administrațiile lor naționale nu sunt stimulate efectiv să cumpere produse europene, date fiind sensibilitățile contribuabililor „lor” și presiunea întreprinderilor „lor”, atâta vreme cât conceptul de „european” este asimilat celui de „străin”. Totuși, în fața globalizării, numai o Europă unită în jurul obiectivelor comune esențiale poate permite atingerea acestora.

3.2 Aceasta presupune în primul rând definirea unui interes general comunitar. Comisia ar trebui să stimuleze mai mult dezbateră în acest domeniu și să nu stea deoparte, cum s-a văzut recent în fața crizei financiare și a dificultăților unuia dintre statele membre din zona euro. Deseori ea lasă impresia că menajează susceptibilitățile imediate ale statelor membre și ale administrațiilor naționale, în timp ce interesul comun, odată înțeles de toată lumea, ar presupune soluții care fac apel la solidaritate și la noțiunea de comunitate de interese.

3.3 Definirea și reprezentarea acestui interes general european pare a fi tot mai dificilă pentru Comisia Europeană. Or acesta este rolul său. Ea trebuie să regăsească elanul anilor '60 și '80. Ea nu mai este singură, crearea unui triumphi instituțional cu un Parlament consolidat și numirea unui președinte al Consiliului European ar trebui să o încurajeze să-și joace pe deplin rolul de organ însărcinat cu inițiativele legislative și controlul.

3.4 Parlamentul European trebuie să joace acum un rol preponderent în identificarea interesului general european, întrucât reprezintă cetățenii. Alături de el, cele două comitete consultative (CESE și CoR) ar trebui să poată avea un rol de „pârghie” pentru a stimula și a încuraja inițiativele Comisiei Europene, fără a pierde din vedere nici dreptul de inițiativă cetățenească, precum și toate celelalte resurse ale societății civile.

3.5 Înnoirea metodei comunitare nu ar avea nici un sens dacă nu este însoțită de revizuirea conceptului de „subsidiaritate”, care nu a fost interpretat decât într-un singur sens, și anume ca instrument de frânare a aplicării metodei comunitare și punerii în practică a unor noi politici comunitare. O abordare mai echilibrată și mai dinamică a acestui concept, bazată pe ideea că, din motive de eficacitate și de economie de scară, devine tot mai clar că este preferabil un transfer la nivel european, ceea ce necesită mijloace importante: infrastructuri, cercetare și dezvoltare, politică industrială, apărare, politică externă, securitate, lupta împotriva calamităților legate de sănătate etc. Cetățenii europeni sunt în măsură să înțeleagă acest lucru, cu condiția ca liderii lor politici naționali să nu le mai ascundă adevărul.

3.6 Dat fiind fractura crescândă dintre cetățeni și instituțiile europene, e important ca Uniunea să identifice noi domenii de aplicare a metodei comunitare în legătură cu care cetățenii au așteptări mari.

3.6.1 A venit vremea să se dezvolte serviciile europene de interes general în domeniile în care au devenit necesare, date fiind evoluția situațiilor și mizele: protecția civilă, ajutorul de urgență internațional, serviciile vamale, transporturile, centrele de cercetare, rețelele în bandă largă etc. Pe aceste noi baze s-ar putea promova, cu sprijinul unor astfel de agenții, concesiunile europene de interes general, prin intermediul parteneriatelor public-privat, pentru dezvoltarea rețelelor transeuropene (transporturi, energie, telecomunicații), care consolidează astfel coeziunea și competitivitatea Uniunii Europene.

3.6.2 Pentru a ușura viața cetățenilor și a întreprinderilor și a le face să conștientizeze realitatea pieței unice, ar trebui luat fără întârziere un anumit număr de inițiative a căror utilitate de interes general a fost deja identificată de mult timp. o politică industrială europeană marcată de sinergii pentru a face față globalizării, un statut european pentru IMM-uri, pentru fundații și asociații, un ghiseu fiscal unic pentru activitățile transfrontaliere ale IMM-urilor, un brevet comunitar. Va trebui, de asemenea, să se creeze o serie de instrumente legislative pentru a se garanta libera circulație a persoanelor, respectându-se drepturile sociale și convențiile colective. Alte măsuri ar putea apărea ca urmare a inițiativelor cetățenești, ale căror curele de transmisie sunt, în principal, Parlamentul și CESE, în special în materie de securitate a aprovizionării cu energie, dezvoltare durabilă și protecția consumatorilor.

3.6.3 După cum CESE a subliniat de mai multe ori, alegerea directivelor în domeniul crucial al achizițiilor publice s-a soldat cu un mare eșec, fără îndoială cel mai răsunător eșec din procesul de realizare a pieței unice. La peste 30 de ani de la Actul Unic European, achizițiile publice rămân prea fragmentate. Suprapunerea directivelor europene foarte detaliate și a legislațiilor naționale suplimentare, precum și multiplele derogări au dus, din lipsa spiritului comunitar, la menținerea restricționării unei sume echivalente cu 15 % din PIB-ul european. În acest domeniu, precum și în altele care s-ar putea dovedi relevante, Comisia Europeană ar trebui să privilegieze regulamentul cu aplicare directă față de directivă, a cărei punere în aplicare implică o transpunere la nivel național.

3.6.4 Uniunea Europeană trebuie să investească mai mult în „triunghiul cunoașterii”: educație, cercetare, inovare. Educația, despre care știm că este un element-cheie pentru revigorarea Europei, nu poate rămâne străină Uniunii Europene. Pe baza succesului inițiativei Erasmus, ar trebui create la nivel european și printr-o nouă abordare de interes general programe mai ambițioase de mobilitate, schimburi susținute

prin intermediul unei rețele europene de universități, inițiative speciale vizând promovarea competențelor-cheie, dezvoltarea spiritului antreprenorial și acțiuni în favoarea unui public ținut. În materie de cercetare și inovare, al 8-lea Program-cadru european trebuie să devină simbolul unei noi Europe și să se concentreze asupra domeniilor cum ar fi nanotehnologiile, prin centre de cercetare comunitare, a unui autentic proiect industrial european și a mijloacelor umane și financiare adecvate.

3.6.5 Uniunea economică și monetară ar trebui să se afirme ca nucleul acestei identități și al coeziunii europene. Astăzi suntem încă departe de acest lucru, după cum a arătat-o dispersia politicilor naționale ale țărilor UE membre ale zonei euro în fața crizei economice și financiare. Membrii zonei euro ar trebui să devină un laborator avansat de integrare economică și financiară, dezvoltând între ei cooperări consolidate care să aibă un efect de antrenare pozitiv pentru dinamismul și eficiența întregii Uniuni. CESE susține propunerea Comisiei de instaurare a unei „monitorizări” a politicilor economice ale statelor membre. În opinia sa, acest rol trebuie să depășească cu mult un rol pur contabil de tip OCDE și să ia în considerare prioritățile politice ale cetățenilor Uniunii, în special în materie de coeziune socială, luptă împotriva excluziunii, crearea de locuri de muncă și dezvoltare a creativității și a spiritului întreprinzător.

3.6.6 Uniunea Europeană, solidă prin moneda sa unică, trebuie, de asemenea, să se exprime cu o voce unică în cadrul negocierilor economice și financiare internaționale, și mai ales în cadrul G20 și să-și consolideze la nivel european participarea la FMI și la Banca Mondială.

3.6.7 Consolidarea politicii externe europene este un element-cheie al Tratatului de la Lisabona. Presupune, în primul rând, crearea unui serviciu diplomatic, a unui post de Înalt Reprezentant (cumulat cu funcția de Vicepreședinte al Comisiei) și crearea unor delegații ale Uniunii Europene în țările terțe, care să înlocuiască delegațiile Comisiei. Este necesară punerea în aplicare în mod ambițios a tratatului, astfel încât Europa să poată vorbi efectiv cu o singură voce, să aibă un discurs mai ferm și mai coerent în exterior și, în același timp, să organizeze în mod structurat o coordonare autentică a acțiunilor externe, la nivel economic, cultural, științific și comercial și să lase deoparte micile rivalități care nu fac decât să slăbească poziția Uniunii.

4. Asigurarea adecvării obiectivelor și mijloacelor

4.1 Dacă multe dintre obiectivele comunitare nu au fost atinse decât parțial, acest lucru se explică, adesea, prin lipsa de fermitate privind realizarea lor, precum și prin nealocarea mijloacelor comune necesare.

4.1.1 Astfel, în ceea ce privește relansarea pieței interne, raportul Mario Monti ⁽¹⁾ formulează propuneri foarte pertinente pentru asigurarea realizării sale: dinamizarea rețelei SOLVIT, evaluarea punerii în aplicare a directivelor, implicarea administrațiilor naționale, a parlamentelor naționale și a societății civile, eliminarea ultimelor obstacole, în special în calea mobilității persoanelor. CESE recomandă așadar ca acest raport, după o consultare adecvată a componentelor societății civile, să fie urmat de un plan de acțiune precis, cu un calendar al punerii în aplicare.

4.1.2 Un sprijin bugetar din partea Uniunii, într-o formă adecvată (alocări bugetare, împrumuturi, parteneriate public-privat etc.) va fi necesar pentru a răspunde noilor domenii de aplicare a metodei comunitare. Succesul CECA în 1951 s-a bazat pe o adaptare a mijloacelor la obiective. Bugetul actual al Uniunii (sub 1 % în PIB) este prea mic pentru a îndeplini obiectivele așteptate de cetățeni în toate domeniile în care aceasta ar trebui să intervină pentru a spori eficacitatea. O creștere regulată a Bugetului între 2013 și 2020 către un obiectiv de 2 % din PIB pare a fi un obiectiv realist și nicidecum contrar – date fiind economiile de scară – exigențelor de reducere a datoriilor publice ale statelor membre, în măsura în care și principiul transferurilor bugetare de la nivelul național către nivelul european va fi înțeles de guvernanți și bine explicat cetățenilor. Astfel ar putea fi finanțate nevoile în materie de investiții și de mari rețele, ar putea fi sprijinit triunghiul cunoașterii (educație, cercetare, inovare), s-ar consolida politica de coeziune și s-ar conferi Uniunii mijloacele umane și financiare pentru politica sa externă.

4.1.3 Pentru a finanța acest efort până în 2020, UE va avea nevoie de resurse proprii, precum și de o mai bună coordonare între bugetele naționale și bugetul european. Date fiind deficitul crescând ale finanțelor publice după criza financiară din 2008, va fi ușor de demonstrat că se va reduce mai rapid datoria fără a aduce atingere creșterii, punând în comun resursele pentru a finanța cheltuielile publice cum ar fi apărarea, securitatea la frontiere, ajutoarele externe, cercetarea, politica industrială etc. Statele membre trebuie să-și manifeste voința politică de a se angaja pe această cale.

4.1.4 În confruntarea cu criza economică, un prim pas semnificativ ar fi fost crearea unui autentic Fond monetar european de intervenție și de stabilizare al zonei euro (un fel de Rezervă federală europeană), care să permită să se facă față în mod solidar dificultăților cu care se confruntă unul din statele membre ale zonei euro. A fost nevoie de căderea euro și de agravarea crizei într-un stat membru pentru ca aceste state să schițeze un proiect al acestui fond și să se hotărască să intervină, de data aceasta nu pe plan bilateral, ci colectiv – recurgând în continuare la ajutorul suplimentar al FMI.

4.1.5 În plus, este evident că îndeplinirea obiectivelor de integrare și coeziune necesită o mai bună alocare a mijloacelor

europene pentru a sprijini mai mult programele transfrontaliere, cărora li se consacră doar 1 % din buget, deși constituie puncte de articulare indispensabile pentru buna funcționare a pieței unice. Reușita Strategiei 2020 depinde atât de chestiunea mijloacelor, cât și de o adeziune efectivă a cetățenilor la obiectivele acesteia, ceea ce nu se întâmplă în prezent.

4.2 UE-27 nu poate fi guvernată ca UE-6. Triunghiul instituțional rezervă, pe bună dreptate, un rol mai important Parlamentului European. Este necesar, de asemenea, ca instituțiile și practica să dea consistență dreptului de inițiativă cetățenească, care trebuie să devină un veritabil instrument al democrației.

4.2.1 Extinderea competențelor comunitare a fost însoțită de extinderea procedurii de codecizie între Parlamentul European și Consiliu. În schimb, tratatele succesive care au organizat aceste noi reguli nu au adaptat corespunzător procedurile de consultare. CESE este astăzi sesizat pentru proiecte ale Comisiei la începutul procedurii de codecizie, când, de fapt, ar trebui să fie consultat cu mult înainte de aceasta.

4.2.2 CESE și-ar îndeplini într-un mod mai eficient rolul său consultativ dacă ar fi sesizat înaintea codecidenților, imediat după elaborarea studiului prealabil de impact. Conceptul de aviz exploratoriu ar căpăta astfel un înțeles deplin. Avizul Comitetului ar putea astfel fi anexat, împreună cu studiul de impact, la propunerea Comisiei transmisă codecidenților. De asemenea, raportul CESE ar trebui să poată fi audiat de comisia competentă a Parlamentului European.

4.2.3 Comisia ar trebui să asigure consultări adecvate și atunci când intenționează să retragă o propunere făcută anterior, mai ales atunci când aceasta îi vizează în mod direct pe actorii societății civile. Astfel, Comisia nu ar fi trebuit să își retragă fără consultări proiectul de statut european al asociațiilor.

4.2.4 În ceea ce privește guvernanta, Uniunea trebuie să asigure în mod mai activ aplicarea principiului egalității dintre bărbați și femei, permițându-le acestora din urmă accesul la centrele de decizie și de consultanță în condiții de egalitate.

4.3 Tratatul de la Lisabona a extins din nou câmpul deciziilor luate cu majoritate calificată, care devine astfel regula de funcționare a Europei celor 27. Totuși, unanimitatea este încă necesară în anumite domenii strâns legate de chestiunile europene, precum fiscalitatea. Experiența arată în mod clar că o astfel de exigență blochează cu ușurință funcționarea Uniunii în domeniile în care unanimitatea persistă. Este cel puțin paradoxal că Uniunea nu a reușit, în ciuda intențiilor reiterate în numeroase rânduri de Consiliul European, să deblocheze adoptarea unui brevet comunitar, supus în continuare unanimității, în condițiile în care ea are pretenția să devină cea mai competitivă și cea mai dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume!

⁽¹⁾ „O nouă strategie pentru piața unică – în beneficiul economiei și al societății europene” - Raport adresat președintelui Comisiei Europene de către Mario Monti, la 9 mai 2010.

4.3.1 Numeroase precedente indică totuși că metoda comunitară a permis uneori să se găsească, atunci când trebuia, mijloacele pentru a ocoli obstacolul unanimității. Astfel, protocolul social și Carta drepturilor sociale fundamentale au putut fi adoptate doar în 11, Regatul Unit alăturându-se ulterior. Nu ar putea fi această flexibilitate o sursă de inspirație pentru alte domenii în care se pune astăzi problema unui blocaj, așa cum sunt brevetul comunitar sau armonizarea bazei de impozitare a societăților comerciale?

4.3.2 UEM este fără îndoială un bun exemplu al unei cooperări consolidate reușite, care a început cu un grup limitat de țări, dar care a rămas deschisă celor care au capacitatea de a li se alătura. Eurogrupul nu a reușit încă, în fața unei Bănci Centrale Europene cu caracter federal, să dezvolte o guvernanta economică comună de talia uniunii monetare. Întârzierea înregistrată în anii 2000 este astăzi îngrijorătoare. Dacă nu este progresiv resorbită în cursul noului deceniu 2010, ea pune în pericol coeziunea, competitivitatea și forța de muncă din zona euro, fără a uita supraviețuirea însăși a monedei euro. Pentru a îndrepta această situație, este absolut necesară revizuirea funcționării Eurogrupului în vederea sporirii eficacității și transparenței, în așa fel încât șefii de stat și de guvern din zona euro să se întrunească periodic (și nu doar în situații de criză), iar reuniunile să cuprindă și alți miniștri interesați de situația euro, cum ar fi cei ai afacerilor sociale, ai industriei etc.

4.4 Cu o Europă de 27 de state membre, problema transunerii corecte a directivelor și a euro-compatibilității politicilor naționale capătă o dimensiune-cheie. Nu folosește la nimic facilitarea adoptării directivelor dacă statele membre nu le pun în aplicare în termenii stabilite sau adaugă dispoziții naționale redundante.

4.4.1 Comisia ar trebui să realizeze panouri de afișaj al transunerii directivelor, care să permită o presiune adesea eficientă asupra statelor membre aflate în culpă. Reprezentanții diverselor componente ale societății civile organizate ar trebui consultați cu privire la aceste situații.

4.4.2 Ajutoarele comunitare ar trebui să se focalizeze mai mult, atunci când este necesar, pe îmbunătățirea condițiilor în care statele membre transpun și aplică reglementările comune și pe îndepărtarea obstacolelor și a fricțiunilor care există încă în aceste domenii.

5. Promovarea angajării societății civile

5.1 Obiectivul construcției comunitare enunțat de Jean Monnet este adesea uitat: „nu coalizăm state, unim oameni”. Neîncrederea manifestată de alegători în timpul consultărilor

din ultimii ani referitor la viitorul Europei trebuie să pună sub semnul întrebării modalitățile de participare a societății civile, astăzi în mod clar insuficiente.

5.2 Reglementările comunitare sunt în continuare elaborate în condiții prea îndepărtate de cetățeni. Așteptările lor justificate în ceea ce privește libertatea, securitatea și simplificarea sunt adesea nesatisfăcute din cauza blocajelor sau a compromisurilor, mult prea diluate, ale statelor membre și ale administrațiilor lor naționale. De aceea, ar trebui dezvoltată participarea reprezentanților societății civile, și mai ales a utilizatorilor, după modelul metodelor experimentate în cadrul proiectelor de simplificare SLIM, dar de data aceasta în amonte, în cursul procesului de elaborare a reglementărilor, mai degrabă decât în aval, când acestea au fost deja adoptate și când ne dăm seama că vrem să le corectăm defectele care au fost cel mai puternic resimțite de acești utilizatori!

5.3 Este absolut necesar să li se recunoască actorilor societății civile spații europene de libertate și de responsabilitate, care să le permită definirea unor reguli comune care îi vizează, prin practici autonome de autoreglementare, sau să se precizeze anumite aspecte ale reglementării publice în domeniul lor, prin invitații la elaborarea coreglementărilor, din partea legiuitorului. Autonomia contractuală a partenerilor sociali a fost recunoscută de Tratatul de la Maastricht, la cererea lor expresă. Fără ca tratatul să prevadă acest lucru în mod explicit, astfel de abordări s-au dezvoltat și în alte domenii: standardizarea tehnică, recunoașterea profesională, prestarea de servicii, comerțul și mai ales comerțul electronic, siguranța aprovizionărilor și a plășilor, drepturile consumatorilor, energie, protecția mediului. Comitetul le-a enumerat și le-a susținut într-un raport de informare. Un acord interinstituțional european din 2003 a precizat modalitățile lor de realizare. În prezent, trebuie ca legiuitorul european să organizeze în reglementările sale spații de libertate care să încurajeze aceste practici, sub controlul său și în complementaritate cu el. Acest sprijin ar trebui să vizeze și moduri alternative de soluționare a conflictelor, precum concilierea și medierea.

5.4 Europa nu va progresa dacă europenii nu sunt încurajați să se simtă și să acționeze ca atare. Aceasta presupune să li se dea instrumentele comune care încă le lipsesc: drepturi economice și sociale mai clare, proceduri mai simple, mijloace juridice mai autonome, statute comune (pentru asociații, societăți, fundații). Trebuie ca nivelul local (al cetățenilor, asociațiilor și aleșilor locali) să fie primul la care Europa să fie resimțită ca o necesitate și să devină o ambiție și o mândrie comună.

5.5 Trebuie deci să se inițieze un program multianual, cu un calendar precis, pe durata întregului deceniu 2010, pentru a da europenilor mijloacele de a juca împreună un rol de forță motrice, fără de care nu este posibilă înnoirea metodei comunitare.

5.6 CESE, CoR și marile organizații europene ale societății civile care sunt asociate celor trei grupuri ale Comitetului („Angajatori”, „Salariați” și „Activități diverse”) ar putea, cu sprijinul indispensabil al Parlamentului European, să plăsmuiască

lansarea unei vaste consultări pe teme majore de interes general pentru viitorul deceniu, teme care ar putea beneficia de pe urma unei relansări a metodei comunitare, și anume de noi politici comune.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 466-A SESIUNE PLENARĂ DIN 19, 20 ȘI 21 OCTOMBRIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de coordonare, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, în înțelesul articolului 54 al doilea paragraf din tratat, pentru protejarea intereselor asociațiilor sau terților, în ceea ce privește constituirea societăților comerciale pe acțiuni și menținerea și modificarea capitalului acestora

(versiune codificată)

COM(2010) 388 final – 2008/0173 (COD)

(2011/C 51/06)

La 9 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 50, alineatele (1) și (2) (g) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea modificată de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului de coordonare, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, în înțelesul articolului 54 al doilea paragraf din tratat, pentru protejarea intereselor asociațiilor sau terților, în ceea ce privește constituirea societăților comerciale pe acțiuni și menținerea și modificarea capitalului acestora

COM(2010) 388 final – 2008/0173 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 466-a sesiune plenară din 21 octombrie 2010, Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 123 voturi pentru și 2 abțineri.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind fuziunile societăților comerciale pe acțiuni

(versiune codificată)

COM(2010) 391 final – 2008/0009 (COD)

(2011/C 51/07)

La 16 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 50 alineatul (1) și (2) (g) și cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind fuziunile societăților comerciale pe acțiuni

COM(2010) 391 final – 2008/0009 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 466-a sesiune plenară din 21 octombrie 2010, Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 114 voturi pentru și 4 abțineri.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European – O strategie europeană privind vehiculele ecologice și eficiente din punct de vedere energetic

COM(2010) 186 final

(2011/C 51/08)

Raportor general: **dl MORGAN**

La 28 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European - O strategie europeană privind vehiculele ecologice și eficiente din punct de vedere energetic

COM(2010) 186 final.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să voteze acest aviz la sesiunea sa plenară din luna octombrie și l-a numit raportor general pe dl MORGAN, în conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 183 de voturi pentru și 14 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE sprijină elaborarea unei strategii europene privind vehiculele ecologice și eficiente din punct de vedere energetic. Aceasta va răspunde preocupărilor CESE în ceea ce privește epuizarea resurselor de hidrocarburi, emisiile de carbon și poluarea atmosferică. Este esențial ca această strategie să fie globală, întrucât nu s-ar câștiga nimic dacă poluarea și emisiile ar fi pur și simplu transferate către generarea de energie electrică și producția de automobile sau dacă strategiile ecologice ar provoca daune cum ar fi despădurirea. Conformitatea UE cu obiectivele stabilite la Kyoto a fost compromisă de transportul rutier; această strategie este depășită.

1.2 În următoarele două decenii, vehiculele cu motoare cu combustie internă (VCI) vor continua să fie principalul mod de transport; prin urmare, CESE speră ca această strategie să încurajeze tehnologiile inovatoare pentru VCI, precum și formele mai inovatoare de propulsie. Este prea devreme pentru a se face alegeri tehnologice definitive. În această etapă, trebuie să se permită dezvoltarea tuturor posibilităților.

1.3 Strategia are sarcina de a îmbunătăți competitivitatea globală a industriei europene a automobilelor. Reglementările ar trebui să garanteze că, treptat, vehiculele devin ecologice și eficiente din punct de vedere energetic, însă în viitor, competitivitatea va depinde și de inovațiile radicale care vor fi realizate în materie de motoare cu combustie internă pentru vehicule, autobuze și vehicule grele pentru transportul de mărfuri, pe lângă dezvoltarea vehiculelor electrice (VE).

1.4 Dezvoltarea de vehicule electrice este un obiectiv ambițios urmărit de mai bine de un secol, însă diverse

probleme, în special autonomia bateriei, au făcut ca aceste vehicule să nu reprezinte o alternativă viabilă la VCI. Preocupările legate de mediu au schimbat regulile jocului. Cu cât mai multe vehicule electrice vor fi puse în funcțiune, cu atât mai bune vor fi performanțele de mediu ale fabricanților și utilizatorilor. Între timp, VCI mici pot contribui la reducerea aglomerației traficului urban.

1.5 În luna iulie, CESE a adoptat avizul dlui Osborn pe tema „Calea spre utilizarea pe scară mai largă a vehiculelor electrice” - CESE 429/2010 fin. Strategia ține seama în mod adecvat de recomandările formulate în acest aviz.

1.6 Cu toate că această strategie este una europeană, succesul său depinde de politicile naționale și locale ale guvernelor statelor membre, de capacitatea lor industrială și de puterea de cumpărare și atitudinea consumatorilor. Dat fiind că punctele de plecare diferă foarte mult de la un stat membru la altul, este inevitabil ca și ritmurile de punere în aplicare să difere. Este esențial ca orașele și statele cele mai avansate să facă față provocărilor lansate de SUA și Asia.

1.7 Societatea europeană trebuie implicată în succesul acestei strategii. Directiva 2009/33/EC angajează sectorul public în acest sens. Întreprinderile din sectorul privat trebuie implicate prin intermediul rapoartelor de mediu. Ar trebui prevăzut un sistem de măsuri financiare de stimulare și de descurajare aplicabil persoanelor care hotărăsc să cumpere mașini, fie pentru uz personal, fie pentru întreprinderi, pentru a le îndrepta către vehicule ecologice și eficiente din punct de vedere energetic.

1.8 Având în vedere că majoritatea mijloacelor de transport utilizate de instituțiile UE au ca obiect deplasări scurte în Bruxelles, Luxemburg și Strasbourg, CESE consideră că acestea din urmă au posibilitatea să dezvolte un plan exemplar de transport ecologic și eficient din punct de vedere energetic.

1.9 CESE dorește să sublinieze amploarea investițiilor necesare în viitoarele rețele de distribuție și infrastructuri pentru a înlocui miile de miliarde de dolari investiți în economia bazată pe hidrocarburi.

1.10 Următoarele recomandări sunt preluate din secțiunea 5 de mai jos:

1.10.1 UE și statele membre ar trebui să sprijine cercetarea și dezvoltarea în materie de mici VCI inovatoare și de sisteme de producție revoluționare, precum și să elimine obstacolele din calea intrării pe piață.

1.10.2 Vehiculelor grele ar trebui, de asemenea, să li se aplice obiective care au un domeniu de aplicare similar celor în vigoare pentru producătorii de automobile.

1.10.3 Programele care au ca obiectiv obținerea unor vehicule grele pentru transportul de mărfuri și a unor autobuze ecologice și eficiente din punct de vedere energetic ar trebui sprijinite în mod constant până în momentul în care aceste vehicule devin competitive pe piața globală.

1.10.4 Având în vedere că se așteaptă ca biocombustibilii să acopere 7 % din necesarul de carburanți al UE până în 2020, CESE invită Comisia să confirme acest obiectiv sau să își modifice politica.

1.10.5 Statele membre ar trebui să încurajeze fabricanții și potențialii utilizatori să realizeze inovații în ceea ce privește combustibilii alternativi în stare gazoasă.

1.10.6 Statele membre ar trebui să stimuleze adoptarea timpurie a vehiculelor electrice, astfel încât UE să nu rămână în urmă față de alte regiuni din acest punct de vedere.

1.10.7 Principalii fabricanți de automobile ar trebui încurajați să inițieze și să dezvolte producția de baterii în Europa.

1.10.8 Comisia trebuie să se asigure că organismele de standardizare iau rapid măsurile necesare în ceea ce privește vehiculele electrice.

1.10.9 Comisia și statele membre trebuie să colaboreze pentru a garanta aprovizionarea viitoare cu pământuri rare și metale nobile.

1.10.10 Strategia pe termen lung pentru vehiculele cu pilă de combustie cu hidrogen ar trebui să includă alte opțiuni, în eventualitatea în care aceste vehicule nu s-ar dovedi viabile.

1.10.11 Autoritățile publice, întreprinderile de servicii publice și marile companii publice și private ar trebui să respecte o serie de orientări și să urmărească o serie de obiective în materie de consum de carburant și de emisii.

1.10.12 Ar trebui stabilite orientări pentru diferitele criterii care trebuie utilizate în domeniul achizițiilor publice, în conformitate cu Directiva 2009/33/CE.

1.10.13 Modalitățile de raportare a întreprinderilor publice și private cu privire la utilizarea hidrocarburilor și la emisiile de CO₂ ar trebui modificate astfel încât să se poată identifica partea corespunzătoare transporturilor.

1.10.14 În planul de acțiune global lipsește referirea la OMC.

1.10.15 În noul Grup la nivel înalt CARS 21 ar trebui incluși reprezentanți ai societății civile care dau dovadă de angajament în ceea ce privește chestiunile legate de mediu.

1.10.16 Industria automobilelor ar trebui să fie unul dintre primele sectoare de care să se țină seama în cadrul ajustării strategiei industriale a UE. UE trebuie să stabilească o structură puternică de guvernare, căreia să i se încredințeze misiunea urgentă de a promova modificări de reglementare și măsuri de stimulare și de a mobiliza investițiile necesare și crearea de piețe.

1.10.17 UE nu trebuie să rămână în urmă. Comisarii implicați trebuie să își coordoneze acțiunile, iar țările, întreprinderile și institutele de cercetare care dispun de resursele necesare trebuie să intervină de urgență. Acest plan de acțiune trebuie privit ca o chemare la arme.

2. Introducere

2.1 Strategia Comisiei are ca scop asigurarea unui cadru de politică adecvat și neutru din punct de vedere tehnologic. Pe termen scurt, este vorba despre o dublă strategie, care include atât vehiculele cu motoare cu combustie internă (VCI), cât și vehiculele electrice pe bază de baterii (VE).

2.2 Strategia privind VCI urmărește, la rândul său, două obiective. Aceasta impune îmbunătățirea, într-o și mai mare măsură, a motoarelor convenționale cu benzină și motorină, precum și introducerea de combustibili alternativi cum ar fi biocombustibilii lichizi și combustibilii gazoși. Utilizarea combustibililor gazoși necesită modificarea motoarelor cu combustie, un sistem de depozitare a combustibilului special montat pe autovehicul și o rețea de realimentare cu combustibili adecvată. Utilizarea biocombustibililor, însă, nu necesită aceste elemente.

2.3 Strategia privind VE include vehiculele electrice pe bază de baterii (VE), cum ar fi Nissan LEAF, vehiculele electrice hibride (VEH), cum ar fi Toyota Prius, și vehiculele electrice hibride reîncărcabile (VEHR), cum ar fi Chevrolet Volt. VEH nu reprezintă un vehicul electric în adevăratul sens al cuvântului, dat fiind că nu poate fi conectat la o sursă de energie electrică.

2.4 Dacă cercetarea-dezvoltarea în domeniul tehnologiei hidrogenului se dovedește a fi fructuoasă, vehiculele electrice vor fi alimentate cu pile de combustie cu hidrogen; va fi vorba, așadar, despre vehicule cu pilă de combustie cu hidrogen (VPCH).

3. Planul de acțiune pentru vehicule ecologice al Comisiei (Plan de acțiune)

3.1 Cadrul de reglementare

- omologarea de tip pentru autovehiculele cu două și trei roți și pentru cvadricicluri;
- punerea în aplicare a Regulamentului privind emisiile de CO₂ provenite de la autoturisme până în 2011;
- promovarea „adiționalității ecologice” a vehiculelor;
- ajustarea consumului de combustibili al sistemelor mobile de aer condiționat;
- măsurile suplimentare care pot contribui la reducerea emisiilor de CO₂ și de substanțe poluante;
- revizuirea ciclului de teste pentru măsurarea emisiilor;
- întocmirea unui inventar al măsurilor care prezintă avantaje în materie de mediu;
- modificarea Directivei privind reducerea emisiilor fonice ale vehiculelor;
- criteriile de durabilitate pentru biocombustibili;
- o strategie pentru vehicule grele ecologice și eficiente din punct de vedere energetic.

3.2 Cercetarea și inovarea

- îmbunătățirea motoarelor convenționale, a sistemelor de propulsie electrică, a tehnologiilor pentru baterii și a tehnologiilor pe bază de hidrogen;
- regulile simplificate pentru obținerea subvențiilor pentru cercetare;
- o strategie de cercetare pe termen lung;
- acordarea de sprijin de către BEL.

3.3 Intrarea pe piață

- orientările privind stimulentele financiare pentru statele membre;
- revizuirea Directivei privind impozitarea energiei;
- orientările pentru statele membre în materie de impozitare a vehiculelor;
- monitorizarea punerii în aplicare a directivei privind vehiculele ecologice și eficiente din punct de vedere energetic;
- activitatea de cercetare pentru înțelegerea așteptărilor consumatorilor și a comportamentelor de cumpărare;
- modificarea Directivei privind etichetarea autoturismelor;

- proiectul de demonstrare a electromobilității.

3.4 Aspectele globale

- cooperarea internațională, mai ales în ceea ce privește standardizarea;
- reglementările armonizate ale ONU-CEE;
- inițiativa privind materiile prime în ceea ce privește pământurile rare și metalele nobile.

3.5 Ocuparea forței de muncă

- Consiliul european al competențelor sectoriale;
- Fondul Social European.

3.6 Revizuirea intermediară a legislației privind emisiile de CO₂

- standardele de performanță în materie de emisii pentru noile autoturisme în perspectiva anilor 2020 și 2030;
- reducerea emisiilor de CO₂ provenind de la vehiculele comerciale ușoare în perspectiva anilor 2013 și 2020.

4. Acțiunile specifice pentru vehiculele electrice

4.1 Siguranța

- cerințele în materie de siguranță electrică;
- cerințele de siguranță în caz de coliziune.

4.2 Standardizarea interfeței de încărcare

- dezvoltarea și punerea în aplicare a standardului;
- interacțiunea cu dezvoltarea de standarde la nivel mondial.

4.3 Infrastructura

- infrastructura de încărcare;
- investițiile în infrastructură și servicii.

4.4 Producerea și distribuția de energie electrică

- abordarea bazată pe ciclul de viață;
- sursele de energie cu emisii reduse de carbon;
- gestionarea sarcinii.

4.5 Bateriile

- vehiculele aflate la sfârșitul ciclului lor de viață / reciclarea bateriilor;
- cercetarea în domeniul bateriilor;
- transportul bateriilor.

4.6 Guvernanța

- relansarea Grupului la nivel înalt CARS 21 pentru a elimina barierele din calea introducerii pe piață a tehnologiilor alternative;
- Programul european pentru schimbări climatice (PESC) - strategia de reducere a emisiilor de CO₂ care urmează să fie pusă în aplicare;
- Cartea albă privind politica europeană în domeniul transporturilor;
- piața internă - evitarea fragmentării eforturilor și asigurarea masei critice.

5. Perspectiva CESE asupra planului de acțiune

5.1 Îmbunătățirea VCI tradiționale

5.1.1 CESE sprijină îmbunătățirea VCI și, în special, măsurile care urmăresc reducerea emisiilor de CO₂ și de substanțe poluante, revizuirea ciclului de teste pentru măsurarea emisiilor, îmbunătățirea cercetării și dezvoltării în domeniul motoarelor convenționale, includerea camionetelor în domeniul de aplicare a reglementărilor și revizuirea intermediară a legislației privind emisiile de CO₂.

5.1.2 Materialele avansate oferă posibilități considerabile de inovare în ceea ce privește proiectarea și fabricarea de automobile mici. În prezent, apar noi procese de producție revoluționare care se bazează pe utilizarea acestor materiale. În industria automobilelor, este stimulată crearea de noi întreprinderi, care reprezintă o provocare pentru actorii consacrați. Astfel de inovații merită să fie sprijinite în materie de cercetare-dezvoltare; de asemenea, actorii nou intrați pe piață ar trebui sprijiniți prin aplicarea riguroasă a legislației în materie de concurență în sectorul automobilelor.

5.1.3 CESE salută faptul că planul de acțiune urmărește obiective în materie de consum de carburant și de emisii de dioxid de carbon ale vehiculelor grele. Orice plan trebuie să fie orientat către acest segment de piață, începând cu autobuzele, vehiculele grele pentru transportul de mărfuri și vehiculele de uz special, cum ar fi cele pentru colectarea deșeurilor. Vehiculelor grele ar trebui să li se aplice obiective care au un domeniu de aplicare similar celor în vigoare pentru producătorii de automobile, iar aceste obiective ar trebui extinse la utilizatori, așa cum se întâmplă în cazul autoturismelor.

5.1.4 Având în vedere numărul ridicat de producători de vehicule grele care își au sediul în Europa, există posibilitatea unei cooperări constructive între utilizatori și producători pentru a dezvolta vehicule noi și inovatoare. Există deja exemple de proiecte inovatoare în Asia, America și Europa, cum ar fi autobuze cu emisii scăzute de dioxid de carbon, care utilizează cu 30 % mai puțin carburant și emit cu 35 % mai puțin CO₂. Vehiculele hidraulice hibride (VHH), care înmagazinează energia emisă în momentul frânării, pot fi cu 30 % mai eficiente și sunt foarte bine adaptate la utilizări care implică opriri și porniri frecvente, cum ar fi colectarea deșeurilor. Există numeroase proiecte electrice hibride. Anumite state membre

utilizează capitaluri de pornire pentru a sprijini acest tip de inovație, subvenționând adesea costul vehiculelor experimentale. Programele de acest tip ar trebui sprijinite în mod constant până în momentul în care sunt fabricate vehicule competitive și sunt primite comenzi pentru exportul de vehicule fabricate în Europa.

5.2 Combustibilii alternativi pentru VCI

5.2.1 Conform unor rapoarte, programul Comisiei în materie de biocombustibili se află sub semnul confuziei. Situația actuală a fost calificată ca o stare de război între experții în materie de agricultură și experții în materie de climă ai Comisiei Europene și între grupurile de presiune europene din sectorul automobilelor și cel agricol și organizațiile de protecție a mediului. Dezbateră implică conceptul relativ nou al „schimbărilor indirecte în utilizarea terenurilor” și se axează asupra potențialului impact asupra mediului global pe care l-ar avea schimbarea utilizării terenurilor necesară pentru a produce recolte astfel încât să se realizeze obiectivele UE în materie de biocarburanți. Având în vedere că se așteaptă ca biocombustibilii să acopere 7 % din necesarul de carburanți al UE până în 2020, CESE invită Comisia să își confirme sau să își modifice politica. Această politică va fi pe deplin viabilă numai după ce va fi creată cea de-a doua generație de biocombustibili.

5.2.2 Comunicarea subliniază restricțiile care se aplică combustibililor alternativi în stare gazoasă cum ar fi GPL, GNL și biogazul. Sunt necesare modificarea motoarelor și a rezervoarelor vehiculelor și infrastructuri de re aprovizionare accesibile. Aceste condiții pot fi însă îndeplinite dacă flotele de vehicule multiple operează în raza unui depozit de vehicule. Anumite întreprinderi private și numeroase autorități publice și întreprinderi de servicii publice pot îndeplini aceste condiții. Statele membre ar trebui nu numai să impună autorităților și întreprinderilor publice introducerea de programe care urmăresc obținerea unor vehicule ecologice și eficiente, ci și să încurajeze fabricanții și potențialii utilizatori să inoveze în acest domeniu, pentru a-și îndeplini obiectivele.

5.3 Vehiculele electrice (VE), vehiculele electrice hibride (VEH) și vehiculele electrice hibride reincărcabile (VEHR)

5.3.1 Avizul dlui Osborn a știut să anticipeze. Acesta a definit condițiile prealabile pentru trecerea masivă de la VCI la VE pe piața autovehiculelor private. Realitatea este că o astfel de trecere nu va avea loc pe termen scurt; prin urmare, este necesară o mai amplă campanie de promovare a autovehiculelor ecologice.

5.3.2 După cum semnala Bain & Company, VE sunt un fel de iPhone al industriei autovehiculelor. Înainte de iPhone, utilizatorii de telefoane mobile erau preocupați de durata de viață a bateriilor. Dat fiind că aplicațiile iPhone sunt revoluționare, utilizatorii acceptă că trebuie să își încarce telefoanele în fiecare zi. A conduce un VE reprezintă o experiență atât de diferită de aceea de a conduce un VCI, încât este probabil ca primii utilizatori ai VE să nu fie preocupați în legătură cu autonomia limitată a VE și a VEHR care vor ieși pe piață în 2011 și 2012.

5.3.3 Primii utilizatori vor achiziționa VE în calitate de al doilea vehicul, pe care îl vor utiliza pentru a conduce până la locul de muncă, până la gara cea mai apropiată, unde îl vor parca, și pentru deplasările pe distanță scurtă, în apropiere. Autonomia va fi suficientă pentru a se putea conduce timp de o zi. Bateria VE poate fi încărcată în timpul nopții, prin alimentarea la rețea în garajul proprietarului.

5.3.4 Încărcarea bateriei la locul de muncă poate mări autonomia zilnică. Nu este necesară nicio infrastructură de încărcare complexă. Având în vedere autonomia limitată de la ora actuală, nu este practic necesară nicio standardizare la nivel internațional. Sarcina la nivelul rețelei electrice ar trebui minimizată prin încărcarea în timpul nopții, utilizându-se astfel electricitate care, altfel, nu ar fi consumată noaptea.

5.3.5 Numeroase state membre, inclusiv Regatul Unit, Franța și Germania vor oferi stimulente financiare generoase celor care achiziționează vehicule electrice. Cu toate că VE vor continua să fie mai scumpe decât VCI, chiar și după subvenționarea acestora, atracția tehnologiei și angajamentul proprietarilor VE de a-și modifica propriul stil de viață ar trebui să fie suficiente pentru a garanta absorbția volumelor inițiale de producție. Proprietarii vor beneficia, de asemenea, de avantaje cum ar fi parcare gratuită, scutirea de taxele de congestionare și alte măsuri de stimulare oferite în mediul urban.

5.3.6 CESE sprijină propunerea de a pune la dispoziție orientări privind stimulentele financiare pentru statele membre, însă solicită, în același timp, statelor membre să promoveze adoptarea timpurie a VE, astfel încât UE să nu rămână în urma altor regiuni din lume în care se oferă, de asemenea, stimulente similare.

5.3.7 Componenta cea mai importantă a unui VE în termeni de cost este bateria. Pentru utilizarea în cadrul automobilelor, elementele cele mai importante sunt dimensiunea, greutatea, capacitatea, siguranța, eficiența, fiabilitatea și durata de viață.

5.3.8 Problema strategică cu care se confruntă UE constă în faptul că pe teritoriul său nu există mari fabricanți de baterii, chiar dacă Nissan intenționează să deschidă uzine în Regatul Unit și în Portugalia. Tehnologia bateriilor va deveni extrem de sofisticată, iar importanța sa va crește, întrucât aceasta va constitui principalul factor care va determina performanța și competitivitatea unui vehicul. Europa trebuie să fie reprezentată în această industrie. CESE recomandă ca principalii constructori de automobile să colaboreze pentru a demara și a dezvolta producția de baterii în Europa. Noul grup CARS 21 va trebui să țină seama de acest aspect.

5.3.9 Vor trebui abordate numeroase segmente ale industriei bateriilor: garanția, înlocuirea, schimbarea și leasingul, precum și procedurile legate de sfârșitul ciclului de viață, recuperarea, eliminarea deșeurilor și reutilizarea. Este necesar ca întreprinderile din UE să fie prezente în acest sector.

5.3.10 Pe termen mai lung, utilizatorii VE vor trebui să aibă acces la rețele de încărcare. Primele sisteme puse în aplicare în unele mari orașe, cum ar fi Londra și Paris, și sistemele dezvoltate la nivel național în Danemarca și Israel ar trebui să

aducă o contribuție importantă la planurile evocate la punctele 4.2 și 4.3 de mai sus. Având în vedere proiectul de infrastructuri electrice în cinci orașe ale Chinei, este imperativ ca UE să acționeze rapid, în special în ceea ce privește standardele.

5.3.11 Chestiunea legată de aprovizionarea cu materii prime este abordată în cadrul planului de acțiune. Japonia și Coreea de Sud negociază concesiuni și asociații în participațiune în America de Sud. Coreea de Sud a investit 12 miliarde de dolari legați de ajutor în Bolivia. Nu există nicio dovadă că UE ar fi la fel de bine plasată. Comisia și statele membre ar trebui să colaboreze cu companiile miniere care își au sediul în UE pentru a garanta aprovizionarea viitoare.

5.4 Vehiculele cu pilă de combustie cu hidrogen (VPCH)

5.4.1 UE finanțează cercetarea cu privire la o viitoare economie bazată pe hidrogen și dezvoltarea VPCH. În unele avize precedente, CESE și-a exprimat sprijinul față de strategia Comisiei în materie de hidrogen. Cu toate acestea, conform anumitor observatori, conceptul de economie bazată pe hidrogen nu va funcționa. Aceștia subliniază faptul că nu există nicio sursă adevărată de hidrogen și nicio modalitate adecvată de a stoca și distribui hidrogenul. Multe dintre problemele legate de hidrogen sunt cauzate de proprietățile sale fizice și chimice. Este posibil ca tehnologia să nu fie capabilă să rezolve aceste probleme. Prin urmare, strategia UE ar trebui să includă opțiuni pentru situația în care VPCH se dovedesc a nu fi viabile pe termen lung. Este prea devreme pentru a se face alegeri tehnologice. În această etapă, trebuie să se permită dezvoltarea tuturor posibilităților.

5.5 Sectorul public, sectorul privat și angajamentul individual

5.5.1 Fabricanții de motoare au obiective în materie de economie de carburant și de emisii aplicabile întregii game de vehicule pe care le produc. CESE recomandă ca autoritățile publice, întreprinderile de servicii publice și marile companii private să respecte orientări și să urmărească obiective în materie de consum de carburant și de emisii de dioxid de carbon. Aceasta reprezintă o modalitate de a stimula utilizarea de combustibili alternativi în stare gazoasă, însă oportunitățile nu se limitează doar la acest lucru.

5.5.2 CESE salută intrarea în vigoare, la sfârșitul anului 2010, a Directivei 2009/33/EC privind promovarea vehiculelor de transport rutier nepoluante și eficiente din punct de vedere energetic. Cu toate acestea, CESE ar fi dorit să se definească orientări în ceea ce privește diferitele criterii care trebuie utilizate în domeniul achizițiilor publice, precum și un proces prin care aceste criterii să devină mai stricte odată cu timpul. Astfel de criterii ar trebui să se aplice cât mai curând cu putință, iar CESE ar dori ca ele să fie puse în aplicare înainte de revizuirea prevăzută după un interval de doi ani.

5.5.3 CESE ar dori, de asemenea, ca întreprinderile să urmeze exemplul sectorului public, modificându-și rapoartele cu privire la utilizarea de hidrocarburi și emisiile de CO₂, pentru a permite identificarea conținutului transportului, astfel încât să se poată măsura îmbunătățirea progresivă.

5.6 Competitivitatea la nivel internațional

5.6.1 Situația internațională este dificilă. SUA, China, Japonia și Coreea de Sud au fiecare guvernul său, hotărât să profite de șansa pe care o reprezintă transportul ecologic și eficient din punct de vedere energetic. UE este însă alcătuită din 27 de guverne cu capacități industriale și financiare foarte diferite și cu societăți caracterizate prin niveluri de prosperitate foarte diferite. Dat fiind că transportul ecologic este foarte diferit de cel de până în prezent, acesta readuce avantajul industrial la zero și, astfel, îi permite Chinei, a cărei industrie este protejată prin tarifele la import, să depășească Japonia. UE nu trebuie să rămână în urmă. Comisarii implicați trebuie să își coordoneze acțiunea, iar țările, întreprinderile și institutele de cercetare care dispun de resursele necesare trebuie să intervină de urgență. Acest plan de acțiune trebuie privit ca o chemare la arme.

5.6.2 Punctul 3.4, care privește aspectele globale, este deosebit de important, însă din acesta lipsește referirea la OMC. În noile circumstanțele revoluționare actuale, este important ca întreprinderile europene să aibă acces la piață fără a se confrunța cu bariere protecționiste.

5.7 Guvernanța

5.7.1 Comisia va relansa Grupul la nivel înalt CARS 21. Raportul elaborat de grupul inițial a fost aprobat de industria automobilelor, însă a fost criticat de grupurile de mediu, care i-au reproșat că nu propune o strategie ecologică și eficientă din punct de vedere energetic pentru noile autovehicule. În noul Grup la nivel înalt ar trebui incluși reprezentanți ai societății civile care fac dovadă de angajament în ceea ce privește chestiunile legate de mediu, care să echilibreze interesele industriei.

5.7.2 China, Coreea de Sud și SUA progesează în termeni de inovare, dezvoltare și investiție în acest domeniu. Europa riscă să rămână în urmă, fiind victimă a conservatismului pe termen scurt, a timidității sale printre actorii industriali consacrați și a lipsei de viziune politică și de conducere din partea guvernelor. Pentru ca industria europeană să nu aibă această soartă, Uniunea trebuie să stabilească o structură puternică de guvernanță, care să integreze întreprinderile progresiste și liderii politici și ai societății civile și căreia să i se încredințeze misiunea urgentă de a promova modificări de reglementare și măsuri de stimulare și de a mobiliza investițiile necesare și crearea de piețe.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Cartea verde – eliberarea potențialului industriilor culturale și creative

COM(2010) 183 final

(2011/C 51/09)

Raportor: **dl CAPPELLINI**Coraportor: **dl LENNARDT**

La 27 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea verde – Eliberarea potențialului industriilor culturale și creative

COM(2010) 183 final.

Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI), însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului membrilor CESE, Adunarea Plenară a hotărât să se pronunțe asupra avizului în cursul sesiunii plenare din octombrie și l-a desemnat raportor general pe dl Joost VAN IERSEL, în conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 71 de voturi pentru și 1 abținere.

1. Recomandări și propuneri

Ca răspuns la întrebările formulate de Comisie în Cartea verde COM(2010) 183 final din 27 aprilie 2010 și pe baza recomandărilor *Platformei privind potențialul industriilor culturale și creative* și a dezbaterii lansate în cadrul acesteia – inclusiv pe parcursul audierilor *ad-hoc* –, Comitetul Economic și Social European (CESE) formulează recomandări și propuneri concrete care să vină în sprijinul industriilor culturale și creative (ICC) europene.

1.1 Recomandări

CESE:

a) invită Comisia să depună eforturi în continuare pentru a defini mai bine sectorul și pentru a ajunge la o reprezentare mai adecvată a acestuia din punct de vedere statistic, ținând seama îndeosebi de situația socială și economică a celor care desfășoară o activitate artistică. Într-adevăr, nu există o definiție univocă și unanim acceptată a „industriei culturale și creative”, aceasta fiind esențială pentru:

i. a permite recunoașterea specificului ICC;

ii. a analiza influențele exercitate asupra creșterii economice pe termen lung, asupra competitivității internaționale, asupra dezvoltării regionale și a coeziunii teritoriale;

iii. a permite adoptarea unor politici care să țină seama de particularitățile culturale ale sectorului, prin punerea în aplicare efectivă a articolului 151 alineatul (4) din Tratatul CE, devenit articolul 167 alineatul (4) din TFUE.

b) recomandă Comisiei să depună eforturi sporite în vederea creării unui „spațiu european al creativității”, prin instituirea unui cadru de reglementare european întemeiat pe accesul pe piață în condiții de egalitate, libera concurență, combaterea abuzului de poziție dominantă, sprijinirea IMM-urilor și a sectorului meșteșugăresc, promovarea diversității culturale, protecția drepturilor de proprietate intelectuală și combaterea pirateriei, acordându-se o atenție specială potențialului digital al acestui sector;

c) propune introducerea unor facilități fiscale și a unor modele și instrumente noi, care să stimuleze finanțarea proiectării în acest sector, precum și constituirea unor parteneriate public-privat cu participarea cetățenilor (PPPP); cu alte cuvinte, în acest context este vorba de a adăuga participarea directă a cetățenilor la modelele tradiționale de PPP⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Cf., într-un alt context, avizul pe tema „Îmbunătățirea modelelor de «parteneriat public-privat participativ» în extinderea serviciilor electronice pentru toți în UE 27” (TEN/402, adoptat de CESE în timpul sesiunii sale plenare din septembrie 2010, încă nepublicat în JO).

- d) subliniază contribuția ICC la atingerea obiectivelor strategice ale *coeziunii europene* și recomandă ca autoritățile locale (localități, regiuni etc.), în colaborare cu celelalte instituții teritoriale (universități, bănci, asociații, furnizori de conținuturi publice și/sau private etc.), să stimuleze promovarea ICC și integrarea lor în dezvoltarea regională;
- e) subliniază necesitatea aplicării unor măsuri corespunzătoare, care să atenueze vulnerabilitatea întreprinderilor din sector și a persoanelor care desfășoară o activitate artistică, în special a IMM-urilor, precum și a favorizării unei „mase critice” de investiții în sector, valorificând așa-numitele „economii de aglomerare”, pentru a stăvili pătrunderea pe piața europeană a unor produse culturale care induc modele de comportament defavorabile culturii europene sau care pot induce o adevărată colonizare culturală;
- f) insistă asupra rolului pe care îl joacă tehnologiile informației și comunicațiilor (de exemplu, inițiativele UE referitoare la internetul viitorului) în oferta de noi posibilități (bandă largă sau servicii de sprijinire a creativității, mai ales în zonele defavorizate sau cu venituri mici), atât în ceea ce privește realizarea produselor și a serviciilor de creație, cât și în domeniul distribuției acestora și al utilizării lor de către utilizatorii finali;
- g) subliniază necesitatea promovării unei mai bune cunoașteri a industriei creative în programele de învățământ primar și în cele de formare profesională, după cum s-a semnalat deja la nivel european, în „Carta internațională a artizanatului artistic”;
- h) afirmă necesitatea analizării instrumentelor celor mai adecvate pentru a facilita accesul la credite al întreprinderilor creative sau al profesioniștilor din domeniu, astfel încât, pe de o parte, întreprinderile să acorde o mai mare atenție aspectelor de durabilitate economică și financiară a proiectelor/operelor, iar, pe de altă parte, să poată fi dezvoltate capacitățile instituțiilor de credit de evaluare a potențialului economic și financiar al proiectelor culturale și creative;
- i) subliniază, în sfârșit, necesitatea favorizării, în cadrul instituțiilor UE, a unei reflecții mai aprofundate pe tema impactului social al dezvoltării clusterelor de creativitate și a îmbunătățirii condițiilor de muncă ale lucrătorilor din sector.
- pe deplin disponibil să promoveze un dialog structurat și să colaboreze cu celelalte instituții comunitare, punându-le la dispoziție competențele sale tehnice și rețeaua sa de relații.
- b) crearea, pe baza proiectelor-pilot lansate în unele regiuni ale Uniunii, a unor locuri fizice de întâlnire și experimentare cu caracter informal (după modelul așa-numitelor *science shops*, centre ale viitorului sau parcuri multimedia), care să contribuie la promovarea participării directe a grupurilor-fintă alcătuite din cetățeni/utilizatori/asociații și din organizații ale societății civile. Obiectivul este favorizarea participării întregului teritoriu al UE la dezvoltarea potențialului industriei creative nu numai în marile centre urbane, adesea considerate singurele promotoare ale proceselor de dezvoltare creativă. În acest context, comunitățile locale și regionale, asociațiile de IMM-uri și din sectorul meșteșugăresc pot juca un rol fundamental în promovarea integrării ICC în dezvoltarea regională (prin aplicarea principiului „A gândi mai întâi la scară mică” – *Think small first* – din cadrul *Small Business Act* pentru Europa).
- c) Favorizarea „pieței interne” a creativității, prin promovarea:
- i. circulației;
 - ii. exercitării efective a dreptului de stabilire;
 - iii. recunoașterii reciproce a profesiilor, a calificărilor și a competențelor care pot fi certificate;
 - iv. dezvoltării unui sistem de sprijinire a sectorului (o fiscalitate armonizată pentru protejarea persoanelor care desfășoară o activitate creativă, a patrimoniului creativ, acorduri privind evitarea dublei impunerii etc.);
 - v. schimbului de bune practici și dezvoltării de coproducții și parteneriate transnaționale, în afară de cele public-privat (de exemplu, convenții multiple între utilizatori și furnizorii de conținut), folosind și noile modele de participare PPPP, la nivel regional și local.
- d) Intensificarea dialogului dintre instituturile de nivel universitar, IMM-uri, întreprinderile meșteșugărești și asociațiile reprezentative respective; îmbunătățirea competențelor informatice și tehnologice ale studenților; lansarea unor inițiative de creare a unor noi întreprinderi în domeniu, inclusiv prin forme de „învățare între colegi” (*peer-coaching*).

1.2 Propuneri

Având în vedere cele de mai sus, CESE supune atenției instituțiilor europene și Comisiei, în ansamblul său (nu doar unităților specializate din cadrul acesteia), o serie de propuneri operaționale pentru sprijinirea ICC:

- a) lansarea unui dialog structurat cu toate părțile interesate și, în colaborare cu toate instituțiile comunitare interesate, a unei campanii de inițiative vizând reflecția asupra rolului ICC pe *teritoriul european* și sensibilizarea în această privință, o atenție specială acordându-se zonelor defavorizate și teritoriilor vizate de politica de coeziune. CESE se declară
- e) Susținerea finanțării creativității, pe de o parte prin elaborarea la nivel european a unor linii directe care să elaboreze plan de afaceri pentru proiectele/serviciile/operele creative și culturale, ca și a unor indicatori specifici de performanță, în vederea facilitării evaluării tehnico-economice a investițiilor din sector, iar pe de altă parte, prin credite avantajoase, utilizându-se fonduri de garantare mixte de tip public-privat pentru IMM-uri și fonduri rotative, precum și noi forme de asociere și parteneriat ale diverselor părți implicate din sectoarele vizate (TIC, editare, industria cinematografică, muzică etc.).

2. Ce sunt industriile culturale și creative (ICC)?

2.1 După cum se recunoaște în Strategia UE 2020, industriile culturale și creative (ICC) europene joacă un rol fundamental pentru creșterea, competitivitatea și viitorul UE și al cetățenilor săi. Prin natura lor, ele sunt vehicule ale inovării, creează locuri de muncă și au un rol de interfață pentru diversele activități industriale. ICC sunt deopotrivă generatoarele unor avantaje incomparabile, factori de dezvoltare locală și vectori ai mutațiilor industriale.

2.2 CESE subliniază și rolul pe care îl dețin ICC în cadrul societății europene, de sprijinire a pluralismului și a diversității culturale, precum și ca instrument de promovare a identității europene. De asemenea, ele contribuie la îmbunătățirea calității vieții, la toleranță și la prevenirea comportamentelor care contravin demnității persoanei, integrării și disponibilității de primire.

2.3 Prezentul aviz își propune ambițiosul obiectiv de a elibera întregul potențial al industriilor culturale și creative, elemente structurale ale noii Strategii Europa 2020, așa cum au subliniat și Consiliul European, și actori principali în contextul mutațiilor din industria europeană. Aceasta presupune, în primul rând, cunoașterea adecvată a fenomenelor studiate, făcându-se distincție între conceptualizare, guvernare și analiza proceselor de producție și consum.

2.4 Cu toate că, în general, se vorbește despre ICC, trebuie totuși să se facă o distincție între *cultură* și *creativitate*. În timp ce, în termeni generali, prin *cultură* se înțelege ansamblul cunoștințelor, obiceiurilor și gradelor de dezvoltare artistică și științifică într-o anumită epocă sau în cadrul unui anumit grup social⁽²⁾, prin *creativitate* se înțelege aptitudinea de a gândi în mod inovator, adică de a produce noi idei, care combină în mod inedit elementele realității (fie că este vorba de procese, obiecte, cunoștințe etc.). La rândul lor, acest termen nu trebuie confundat cu inovația, în legătură cu care se face referire, în mod mai general, la procese și produse evolutive ale cunoștințelor, tehnicilor și instrumentelor⁽³⁾.

Această distincție este esențială pentru că, pe de o parte, permite disocierea unor concepte adesea confundate în limbajul curent, iar pe de alta, evidențiază profundele interconexiuni dintre cultură, creativitate și inovație (a se vedea și concluziile Consiliului UE din 29 aprilie 2010 privind contribuția culturii la dezvoltarea regională și locală).

2.5 Din natura multidimensională a culturii și creativității decurge dificultatea identificării unei singure abordări de analiză: la un capăt se găsesc cei care restrâng creativitatea doar la activitățile culturale, iar la celălalt – cei care consideră

că toate industriile sunt, prin natura lor, creative. Ca atare, identificarea așa-numitelor sectoare creative riscă să se confrunte cu un anumit grad de arbitrar, care s-ar putea repercuta asupra eficienței politicilor de sprijinire a Strategiei UE 2020.

2.6 Problema delimitării sectorului este legată și de cea a *percepției*, atât interne (actori din sector care nu se percep ca făcând parte dintr-o aceeași „industrie” specifică), cât și externe (societăți care nu recunosc caracterul sectorial specific al celor care activează în industriile culturale și creative).

3. Cadrul general al ICC în Europa

3.1 Conform definiției propuse de Comisia Europeană pentru ICC, aceste industrii contribuie în total cu circa 2,6 % la PIB-ul UE-27 și oferă locuri de muncă unui număr de 5 milioane de persoane [sursă: Cartea verde COM (2010) 183 final]. Alte surse menționează o contribuție și mai importantă. Diferențele din statistici reflectă desigur diferențele în evaluarea sectoarelor din punctul de vedere al definiției date ICC (a se vedea recomandarea de la punctul 1.1.a).

3.2 Balanța comercială a UE-27 în principalele sectoare legate de creativitate a înregistrat un excedent de 3 000 de milioane EUR (date din 2007). Conform datelor UNCTAD (*Creative Economy Report*, 2008), industria creativă rămâne unul dintre principalele sectoare ale comerțului mondial din punct de vedere al creșterii. În perioada 2000-2005, comerțul cu bunuri și servicii legate de creativitate a crescut pe plan mondial cu aproape 9 %, confirmând previziunile favorabile de creștere pe termen lung.

3.3 Profilurile profesionale tipice din domeniu sunt, pe de o parte, artiștii, persoanele cu idei inovatoare, producătorii, editorii și artiștii interpreți, deși esențiale rămân și profilurile standard, de tip atât tehnic, cât și antreprenorial, precum artizanii. Cu toate acestea, trebuie subliniată absența normelor corespunzătoare în domeniu, a unei recunoașteri specifice a profilurilor respective și a unei protecții sociale adaptate (de exemplu, protecția în cazul contractelor pe termen foarte scurt, de tipul asigurărilor sociale, sau promovarea mobilității internaționale).

3.4 ICC prezintă totuși numeroase posibilități de creștere și ocupare a forței de muncă în UE. Creativitatea este, în general, considerată ca forța motrice a creșterii durabile, inteligente și incluzive, iar cultura îndeplinește un rol esențial în dezvoltarea unei societăți a informației și cunoașterii. În plus, ambele sunt nu doar mijloace prin care oferta devine mai concurențială și mai structurată, ci stimulează și cererea de conținut, educă oamenii în spiritul diversității și, totodată, ajută la combaterea excluziunii și discriminării.

⁽²⁾ A se vedea Avizul CESE privind industriile culturale în Europa (JO C 108, 30.4.2004, p. 68).

⁽³⁾ A se vedea Avizul CESE privind deblocarea și consolidarea potențialului european de cercetare, dezvoltare și inovare (JO C 325, 30.12.2006, p. 16; a se vedea în special punctul 4.12 și nota 55).

3.5 În plus, creativitatea are un rol-cheie în contextul competitivității internaționale, conferind *valoare imaterială produselor* și transformându-le într-o formă specifică de *experiență*. În prezent, tot mai multe activități economice, chiar dacă nu țin de sectoarele creative propriu-zise, alocă resurse din ce în ce mai importante acelor activități creative ce contribuie la crearea produselor proprii. În afară de faptul că este esențial pentru competitivitatea internațională a întreprinderilor, sectorul creativ are astfel influențe benefice și asupra celorlalte domenii economice ⁽⁴⁾.

3.6 Un alt element care nu trebuie desconsiderat este contribuția unui astfel de sector la „calitatea vieții” teritoriului de referință: influența sa asupra sistemului de formare, asupra modelelor comportamentale ale tinerilor, asupra interesului sporit față de cultură, pentru care activitățile ICC reprezintă un mijloc de difuzare, contribuind la intensificarea *dinamismului orașelor* și teritoriilor respective.

3.7 Trebuie subliniate, în fine, posibilitățile oferite de aplicarea în domeniu a noilor tehnologii, un exemplu fiind fenomenul platformelor de comunicare socială: este vorba de practici prin care utilizatorii schimbă între ei conținuturi textuale, imagini, înregistrări video și audio. Acesta este un sector care poate contribui cu idei interesante, dialoguri și confruntări fructuoase (ca, de exemplu, *Wikinomics*), dar în care reglementarea încă lasă de dorit în ceea ce privește dificultățile de gestiune, de exemplu în materie de drepturi de proprietate intelectuală a conținuturilor partajate. De asemenea, noile tehnologii pot contribui la combaterea pirateriei digitale.

3.8 Cu toate acestea, sectorul rămâne vulnerabil. Pe de o parte, acesta este apanajul IMM-urilor, iar pe de alta, există riscul formării unui oligopol care ar elimina orice concurență (așa-numitul efect *bestseller*). În acest sens, este suficient exemplul societăților din sectorul multimedia sau al publicității, cu activitate la scară mondială.

3.9 Rolul jucat de IMM-uri rămâne crucial. Acest tip de întreprinderi își asumă „riscul” aferent inovării netehnologice, al investiției în noile talente și în noile forme estetice și al încercării de a asigura o ofertă variată și diversificată pentru consumatori. Se pune totuși problema unei „mase critice” de investiții în sector, în măsură să combată pătrunderea pe piața europeană a unor produse culturale care induc modele de comportament străine culturii europene. În acest sens, ar fi utilă adoptarea unor măsuri specifice de sprijinire și ajutorare a promovării „rețelelor locale de IMM-uri”, a dezvoltării unor clustere regionale și a „economiei de aglomerație”.

⁽⁴⁾ În studiul realizat de societatea KEA la solicitarea Comisiei Europene (<http://www.keanet.eu/report/BISScreativeindustries.pdf>) se subliniază, în acest context, trei canale fundamentale: legăturile cu dezvoltarea locală/regională; raporturile intrsectoriale (de exemplu, dintre conținuturile creative și TIC sau dintre cultură și turism); interconexiunile sectoarelor creative și necreative. Acest raport a fost pregătit cu ocazia atelierului organizat la Amsterdam de DG Întreprinderi, în cursul căruia a fost elaborată și Declarația de la Amsterdam (<http://www.europe-innova.eu/creative-industries>).

3.10 Politicile referitoare la industria culturală și creativă din Europa rămân eterogene. În unele state membre, acest sector acesta beneficiază de investiții publice importante, iar în altele este mai ales privat ⁽⁵⁾. Dincolo de evaluarea eficienței unor astfel de politici, este neîndoielnic faptul că fragmentarea reglementărilor și a piețelor naționale în materie constituie, de facto, o denaturare a concurenței în cadrul pieței interne. Aceeași Carte verde subliniază importanța unor eforturi sporite pentru promovarea unei mai mari concurențe la nivel european în acest sector, care să favorizeze diversitatea culturală. De asemenea, o stimulare adecvată a analizei comparative (*benchmarking*) rămâne fundamentală pentru promovarea politicilor europene din acest sector.

3.11 La nivelul UE, atât Comisia (Comunicarea din 10 mai 2007 privind *Agenda europeană pentru cultură într-o lume în curs de globalizare*), cât și Consiliul (*Planul de lucru în favoarea culturii 2008-2010*, din 10 iunie 2008) și Parlamentul (*Rezoluția PE privind industriile culturale din Europa* din 10 aprilie 2008) își propun ca obiectiv optimizarea potențialului ICC, în special în cazul IMM-urilor. Printre activitățile programate, trebuie menționată Alianța europeană a industriilor creative (*European Creative Industries Alliance*), care va fi lansată în 2011, în contextul Programului pentru spirit antreprenorial și inovare (*Entrepreneurship and Innovation Program – EIP*) din cadrul Programului pentru competitivitate și inovare ⁽⁶⁾. Alte inițiative sunt, pe lângă elaborarea unei Cărți verzi privind ICC, înființarea unui grup de lucru privind ICC, care să cuprindă experți din statele membre, realizarea de studii privind contribuția culturii în planul creativității, modul în care industriile culturale și creative influențează spiritul antreprenorial și contribuția culturii la dezvoltarea economică pe plan local și regional.

4. Temele dezbaterii și prioritățile rezultate în urma consultării cu părțile interesate

4.1 Prin publicarea Cărții verzi din 27 aprilie 2010, Comisia a lansat dezbaterile privind potențialul de creștere al ICC, subliniind rolul diversității culturale, al globalizării și digitalizării ca motoare ale procesului, ca și necesitatea dotării industriei acestui sector cu instrumente adecvate – cum este posibilitatea de a experimenta și investi, facilitând accesul la credite – și promovarea dezvoltării acestora, prin reorientarea politicilor teritoriale.

4.2 Acțiunea Comisiei urmărește trei orientări politice strategice: *Agenda europeană digitală* (una din cele șapte inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020, în cadrul căreia Comisia prevede crearea unei piețe unice a conținuturilor informative și a serviciilor on-line), acțiuni specifice pentru consolidarea rolului ICC de catalizatori ai inovației și ai schimbărilor structurale în contextul inițiativei emblematice *O Uniune a inovării*, și o strategie în domeniul proprietății intelectuale, al cărei scop este facilitarea echilibrului necesar dintre protecție și difuzarea unor noi modele comerciale.

⁽⁵⁾ De bună seamă, o analiză punctuală a modelelor de politică industrială adoptate în diferitele state membre ar necesita, o dată mai mult, o definiție univocă împărțită a ICC. În orice caz, fondurile publice sunt în general orientate către promovarea sectorului cultural (teatru, cinema, artă, fundații etc.), cu un impact semnificativ asupra întregului sector, dată fiind interdependența dintre investițiile culturale și dezvoltarea industriilor creative.

⁽⁶⁾ Inițiativa va avea un buget de 7,5 milioane EUR și se preconizează că va avea un efect multiplicator financiar ridicat (cca 100 milioane EUR în trei ani).

4.3 Cartea verde pune și câteva întrebări deschise pentru a stimula o dezbatere largită, la care pot participa toate părțile interesate din sectorul european al creativității (în sens larg). Prin prezentul aviz, CESE dorește să-și aducă propria contribuție la dezbateră lansată de Comisie, prin sugestii și propuneri operative concrete. În acest context, principalul punct de referință al CESE îl constituie recomandările cuprinse în Platforma privind potențialul industriilor culturale și creative. Din dialogul purtat de părțile interesate și din audierile *ad-hoc* realizate la Comitet au reieșit totuși elemente suplimentare.

4.4 Spațiile fizice ale creativității, clusterelor și rolul lor în dezvoltarea teritorială

4.4.1 Un prim element de dezbatere care a fost evidențiat de Cartea verde se referă la tema noilor „spații de experimentare, de inovare și de antreprenariat în sectorul cultural și creativ” și la funcția îndeplinită de noile tehnologii ale informației. În practică, este vorba de crearea oportunităților de întâlnire în vederea colaborării interdisciplinare, astfel încât să poată fi experimentate soluțiile cele mai inovatoare ale industriilor creative și, alături de cetățeni/utilizatori, să se poată explora noi limbaje și forme de expresie, ca, de exemplu, accesul multisenzorial la conținuturile artistice digitale (Centre ale viitorului și/sau Centre de afaceri pentru produsele și serviciile industrii creative, realități virtuale și parcuri multimedia).

4.4.2 Aceste locuri concrete, caracterizate prin predispoziția pentru schimbare, pot îndeplini și funcția de stimulare a combaterii caracterului marginal al anumitor regiuni în raport cu marile centre urbane de dezvoltare creativă (în general, se consideră că principalele cluster de creativitate europene se concentrează în marile centre urbane, ca, de pildă, Île de France, centrul Londrei, provincia Milano, Amsterdam, Madrid etc.)⁽⁷⁾. (A se vedea Raportul privind un sector prioritar: industriile culturale și creative – *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries*, al Observatorului European al Clusterelor – *European Cluster Observatory*).

4.4.3 Există numeroase motive ale formării acestor cluster industriale de tip creativ, precum: dezvoltarea economică a orașelor și regiunilor, dezvoltarea economiei cunoașterii, turismul creativ, eficiența lanțurilor de producție, efectele colaterale în termeni de inovare etc. Pe baza acestor cunoștințe ar trebui lansate proiecte specifice pentru a stimula amplificarea acestor cluster, răspândirea lor pe tot teritoriul Uniunii și lansarea de rețele la nivel european.

4.4.4 Toate acestea se adaugă (a se vedea Concluziile Consiliului UE din 29 aprilie 2010) la rolul esențial îndeplinit de industriile creative, de rețelele și clusterelor acestora, de pârghie a dezvoltării regionale. În *Raportul privind un sector prioritar: industriile culturale și creative* al Observatorului European al Clusterelor se subliniază în mod empiric legătura directă dintre localizarea industriilor creative și dezvoltarea teritorială. Chestiunea se referă la alegerea celor mai potrivite forme de cooperare pentru favorizarea integrării ICC în dezvoltarea strategică regională.

4.4.5 O trăsătură distinctivă a acestor cluster culturale și creative este, mai ales în fazele de început, dependența de asistența publică și necesitatea unor acțiuni pozitive de integrare, în măsură să atragă toți factorii de decizie regionali:

⁽⁷⁾ Aceste concentrări teritoriale se referă, în principal, la subsectoare precum media digitală, înregistrarea audio și înregistrarea video.

administrația publică, mediul de afaceri, sistemul de învățământ și universitățile, operatorii culturali, profesiile intelectuale și societatea civilă. Într-adevăr, nu trebuie subevaluată legătura acestor cluster cu comunitatea locală sau regională de origine. Aceste cluster își au originea în expertiza comună de pe plan local și au rădăcini adânci într-un mediu prielnic unic, favorabil inovării și schimbărilor (a se vedea studiile de caz referitoare la Bilbao, Valencia, Amsterdam, Ruhr etc.).

4.4.6 Autoritățile locale și regionale (localități, regiuni etc.), în colaborare cu alte instituții de la același nivel (universități, bănci, asociații, furnizori de conținuturi publice și/sau private etc.) au așadar un rol fundamental în integrarea ICC în dezvoltarea regională, în vederea realizării obiectivelor strategice ale sectorului. Pentru a da un exemplu, politica de coeziune a UE recunoaște contribuția polimorfă a ICC la atingerea obiectivelor strategice urmărite (convergență, competitivitate, ocuparea forței de muncă, cooperare teritorială și incluziunea categoriilor sociale mai vulnerabile), recunoscând totodată că impactul specific al acestei contribuții este dificil de stabilit.

4.4.7 Dintre exemplele concrete de locuri de întâlnire și schimburi de experiențe culturale și creative din afara marilor centre urbane, adesea în zone defavorizate și/sau transfrontaliere, CESE subliniază, pe lângă experiența confirmată a Valenciei, foarte recenta experiență a „laboratoarelor urbane” din regiunea Apulia, în cadrul căreia au fost reabilitate pretutindeni imobile abandonate, edificii școlare neutilizate, clădiri istorice părăsite, foste mănăstiri, abatoare, piețe și cazărmi, care au fost dotate cu echipamente, mobilier și instrumente, pentru a deveni, cu ajutorul administrației regionale, adevărate creuzete de cultură și creație destinate tinerilor.

4.5 Spațiul european al creativității: cadrul de reglementare

4.5.1 O altă chestiune esențială referitoare la combaterea marginalizării se referă la mobilitatea artiștilor și a operatorilor din industriile creative. Schimbul celor mai bune practici rămâne, într-adevăr, necesar pentru a deschide noi perspective și pentru a-i stimula pe cetățenii europeni să-și cunoască și să-și înțeleagă mai bine, în mod reciproc, culturile.

4.5.2 Cu toate acestea, obstacolele din calea mobilității sunt numeroase, fiind legate, cel mai adesea, de reglementările în materie de viză, de regimuri fiscale și de alte piedici administrative, care țin de reglementarea diferită a sectorului în diversele țări europene și, deseori, chiar în diversele administrații regionale.

4.5.3 Propunerile practice pentru favorizarea mobilității sunt următoarele: promovarea coproducțiilor europene și/sau a schimburilor de experiență și de competențe, atât în faza de producție, cât și în cea de proiectare (de natură inter- și intra-sectorială), asigurarea fondurilor pentru traducerea documentației în limbi mai puțin vorbite și în limbi din afara Europei, promovarea acțiunilor specifice pentru recunoașterea reciprocă a activităților, a profesiilor și a competențelor care pot fi certificate, încheierea de acorduri pentru evitarea dublei impuneri. Profesiile intelectuale contribuie la „economia culturală creativă”, fiind în măsură să participe la un proiect-pilot în rețea capabil să atragă contribuții creative inclusiv din afara Uniunii Europene.

4.5.4 În acest cadru, TIC oferă noi posibilități, atât în termeni de realizare a produselor creative, cât și în cadrul distribuției acestora și al utilizării lor de către utilizatorii finali. În luna mai 2010 Comisia Europeană a prezentat ambițioasa Agendă digitală europeană (prima dintre cele șapte inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020). Printre cele șapte obiective ale acestei agende se numără o nouă piață unică pentru fructificarea avantajelor inerente epocii digitale, îmbunătățirea semnificativă a accesului la conexiuni internet rapide și foarte rapide pentru cetățenii europeni și intenția de a face astfel încât aceștia să dobândească competențe digitale și servicii on-line accesibile.

4.5.5 Cu toate acestea, principalul obstacol din calea potențialului digital al sectorului îl reprezintă absența unui cadru de reglementare care să protejeze proprietatea intelectuală asupra conținuturilor culturale și creative în format digital (ale căror reguli actuale sunt adesea orientate pentru a răspunde doar exigențelor operatorilor celor mai importanți) și dreptul de acces la conținuturi al tuturor consumatorilor/cetățenilor (supus adesea unor constrângeri ce reglementează în mod strict și ofensator acest acces).

4.5.6 Chestiunea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie analizată în relație cu problema pirateriei și a contra-facerii, care, conform estimărilor, numai în 2008 ar fi avut consecințe negative asupra industriilor creative (cinema, seriale de televiziune, producții muzicale și software), constând în venituri neincasate în valoare de 10 miliarde EUR și în pierderea a 185 000 de locuri de muncă (cf. studiul TERA: *Promovarea economiei digitale: importanța salvării locurilor de muncă în industriile creative din UE*). Pirateria digitală este o infracțiune care afectează atât întreprinderile mici, cât și pe cele mari, impunând, la nivel european, adoptarea unor măsuri mai drastice și coordonate pentru favorizarea protecției consumatorilor și combaterea fenomenului producțiilor ilegale la scară mai largă.

4.5.7 În acest context, trebuie evaluat potențialul oferit de produsele de tip *open source* și *Wikinomics*, dată fiind capacitatea specifică a acestora de a valorifica munca micilor operatori de pe piață, caracterizată de procese de producție compartimentate, de contribuții creative ale unor individualități singulare, de cicluri de producție variabile și de resurse economice limitate.

4.5.8 Documentul *CREATE Project Report on ICT and CI*⁽⁸⁾ scoate în evidență patru tendințe principale, prin care TIC pot juca un rol de pârghie în dezvoltarea economică a ICC: distribuția digitală pentru facilitarea partajării conținuturilor în rețea, dezvoltarea experiențelor vizuale, reducerea efectului *de barieră* și dezvoltarea durabilă de noi forme de antreprenariat (în special în zonele defavorizate din UE), capacitatea de a adapta organizarea muncii la resursele distribuite în teritoriu și puse în relație doar prin intermediul tehnologiei și al furnizorilor de conținuturi, în cadrul Parteneriatului public-privat, cu participarea cetățenilor (*Public-Private People's Partnerships – PPPP*).

4.5.9 O a doua problemă ridicată de Comisie se referă la promovarea colaborării între școlile de arte și design și între-

prinderi, în special cele meșteșugărești, precum și la dezvoltarea competențelor digitale, mai ales acolo unde sunt inexistente sau neconsolidate încă. Manifestul rezultat în urma Anului European al Creativității și Inovării (2009) a subliniat necesitatea reinventării învățământului, astfel încât acesta să pregătească elevii pentru societatea cunoașterii. Cu toate acestea, există o problemă specifică a lipsei de integrare între educație și lumea întreprinderilor, în special în ceea ce privește dezvoltarea creativității, a așa-numitelor competențe digitale (*e-skills*) și, în mod mai general, a capacității de adaptare a resurselor umane la dezvoltarea extraordinară a sectorului.

4.5.10 Unele propuneri practice în acest context:

- a) promovarea unei mai bune cunoașteri a industriei creative în programele din învățământul primar, promovarea unui mai pronunțat spirit antreprenorial creativ, inclusiv prin înmulțirea ocaziilor de colaborare între instituțiile de învățământ primar și institutele de artă și design (de exemplu, stagii și seminare);
- b) introducerea proceselor competitive și a recompensării tinerelor talente și a acelor instituții care promovează competențele acestora;
- c) promovarea educației artistice și culturale și, în general, a interesului pentru muncă și produsele industriilor creative în programele de învățământ primar și secundar;
- d) măsuri de sprijinire a absolvenților din domeniu (prin stimulente economice directe sau acordate întreprinderilor care îi angajează);
- e) sprijin acordat ocupării forței de muncă (prin procese de formare continuă și recunoașterea la nivel european a diplomelor);
- f) dezvoltarea cunoștințelor informatice și tehnologice ale studenților institutelor de artă și design;
- g) lansarea de parteneriate cu asociațiile IMM-urilor și ale întreprinderilor meșteșugărești din UE, menită să contribuie eficient la procesul de transmitere a cunoștințelor, a capacităților antreprenoriale și a tuturor acelor valori *imateriale* care stau la baza dezvoltării creative.

4.6 Finanțarea creativității

4.6.1 O a treia chestiune ridicată de Comisie se referă la finanțarea creativității, cu alte cuvinte la modul de stimulare a investițiilor private și a PPPP, și la îmbunătățirea accesului la credite pentru ICC. În acest sens, trebuie subliniat, pe de o parte, că o atenție mai mare acordată de întreprinderi aspectelor de durabilitate economică și financiară a proiectelor/operelor ar spori, fără îndoială, accesul la credite. Pe de altă parte, nu trebuie uitat faptul că instituțiile financiare nu prea sunt capabile să evalueze cum se cuvine efectele economice și financiare ale *ideilor noi*.

⁽⁸⁾ Pentru informații suplimentare despre proiectul CreATe: <http://www.lets-create.eu/>.

4.6.2 Unele propuneri concrete în acest context:

- a) stabilirea unor linii directe comune de plan de afaceri (*business plan*) pentru proiectele/serviciile/operale creative și culturale, precum și a unor indicatori specifici de calitate a proceselor și de performanță economico-financiară, în vederea facilitării evaluării tehnico-economice a investițiilor din domeniu, evitându-se impunerea unor sarcini economice și administrative inutile asupra IMM-urilor;
- b) desfășurarea unor cursuri adecvate de formare a evaluatorilor și a unor politici și programe punctuale destinate sprijinirii ICC printr-o abordare holistică;
- c) asigurarea – cu puține resurse – de finanțări avantajoase pentru conceperea și demararea proiectelor sau pentru analiza preliminară a fezabilității și durabilității acestora (de exemplu, certificarea fezabilității), permițând astfel atragerea unor resurse suplimentare pentru faza de producție și pentru diseminarea rezultatelor în rândul unui număr mai mare de întreprinderi interesate;
- d) adoptarea unor sisteme fiscale avantajoase pentru ICC, în special pentru IMM-uri, atât individual, cât și în asociații, prin credite fiscale și scutiri fiscale (de exemplu, TVA redusă pentru produsele *off-line* și *on-line* din sector, așa cum se întâmplă în SUA);
- e) elaborarea unor forme de creditare avantajoase, utilizându-se fonduri mixte de garantare de tip public-privat pentru IMM-uri (rețeaua europeană a consorțiilor de garantare a creditelor pentru IMM-uri) și fonduri rotative;
- f) promovarea formelor asociative noi și a parteneriatelor între diversele părți interesate în sectoarele vizate (de exemplu, TIC, muzică, edituri etc.).

Bruxelles, 21 octombrie 2010

4.6.3 O temă înrudită este cea a sprijinului pe care UE îl acordă investițiilor din sector. Politicile europene de orientare și sprijin ar trebui să contribuie și la promovarea armonizării reglementărilor naționale și regionale și a strategiilor de încurajare din domeniu în materie de sprijin public și de acces la credite private și cu dobândă redusă, având drept obiectiv crearea de parteneriate și proiecte între teritorii la diferite niveluri de dezvoltare (a se vedea Raportul KEA, *Business Innovation Support Services for Creative Industries*)⁽⁹⁾.

4.7 Dimensiunea socială a creativității

4.7.1 În sfârșit, se cuvine subliniat impactul social al dezvoltării clusterelor de creativitate. Legătura existentă între creșterea economică și dezvoltarea socială a comunităților interesate reprezintă o trăsătură caracteristică a dezvoltării ICC. Ca atare, sectorul rămâne strâns legat de domeniul de referință: clusterelor se alimentează din relațiile socioeconomice locale, care nu pot fi reproduse în alt context; operatorii din sectorul ICC sunt implantați la nivel regional, iar relația cu învățământul și formarea profesională este una strânsă. De aceea, este nevoie de un dialog structurat între ICC și autoritățile locale, care să actualizeze competențele instituționale și administrative prin acțiuni speciale de formare și prin implicarea activă a comunităților locale.

4.7.2 CESE subliniază așadar necesitatea favorizării, în cadrul instituțiilor UE, a unei reflecții mai aprofundate pe tema impactului social al dezvoltării clusterelor de creativitate și a îmbunătățirii condițiilor de muncă a lucrătorilor din sector. Acesta are nevoie, într-adevăr, de măsuri precise de protecție socială, dat fiind faptul că are unele trăsături specifice, ca, de exemplu, situațiile de precaritate des întâlnite, prezența contractelor pe termen scurt și foarte scurt, absența unei protecții adecvate a drepturilor de proprietate intelectuală sau absența unei legislații care să favorizeze mobilitatea lucrătorilor, liber-profesioniștilor și artiștilor.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ A se vedea nota de subsol 4.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor și de abrogare a Deciziei-cadru 2002/629/JAI

COM(2010) 95 final – 2010/0065 (COD)

(2011/C 51/10)

Raportor: **dl Ionuț SIBIAN**

La 22 iulie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor și de abrogare a Deciziei-cadru 2002/629/JAI

COM(2010) 95 final – 2010/0065 (COD).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea generală a hotărât votarea acestui aviz în sesiunea sa plenară din octombrie și l-a numit pe dl SIBIAN raportor-general, în conformitate cu articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 446-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu unanimitate de voturi.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE sprijină angajamentul UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și protejarea drepturilor victimelor și salută abordarea holistică, integrată, a directivei propuse.

1.2 Traficul de persoane constituie o gravă încălcare a drepturilor omului, o infracțiune cu multiple fațete, care trebuie luate în considerare în totalitatea lor. Definiția propusă de directivă acoperă diferite categorii de victime și forme de exploatare, inclusiv cerșitul și exploatarea activităților infracționale, două noi domenii cuprinse în propunerea de directivă. De asemenea, definiția include traficul de persoane în scopul prelevării de organe, o încălcare deosebit de gravă a integrității fizice și a demnității umane. CESE susține ferm această definiție amplă a infracțiunilor privind traficul de persoane.

1.3 CESE este convins că sancțiunile penale aplicate în cazul traficului de persoane trebuie adecvate gravității extreme a acestor acte. Prin urmare, acesta recomandă adoptarea de pedepse și sancțiuni mai aspre, combinate cu confiscarea bunurilor obținute prin activități ilegale. Investigațiile financiare trebuie să facă parte din procedurile de cercetare a cazurilor de trafic de persoane. Este imperativ necesară armonizarea pedepselor și sancțiunilor la nivelul tuturor statelor membre.

1.4 Pe lângă stabilirea pedepselor și sancțiunilor pentru infractori, un alt aspect de importanță capitală în combaterea

acestei grave încălcări a drepturilor omului este garantarea faptului că, odată pronunțate de Curte, sentințele sunt executate. CESE recomandă ca, în cazurile de trafic de persoane, să nu existe nicio posibilitate de comutare a pedepsei sau de eliberare din închisoare înainte de împlinirea termenului prevăzut în sentință.

1.5 CESE consideră că victimele traficului se află într-o situație vulnerabilă și ar trebui să fie protejate de victimizarea secundară și de orice noi traume în cursul procedurii penale. În acest sens, CESE recomandă ca, în articolul 7 din directivă: „fiecare stat membru prevede posibilitatea de a nu urmări penal sau sancționa victimele”, cuvântul „posibilitatea” să fie înlocuit cu un termen mai puternic, astfel încât faptul de a nu inculpa sau sancționa victimele să constituie o regulă, nu o excepție.

1.6 Având în vedere situația specială în care se află victimele traficului, CESE consideră că acestora ar trebui să li se asigure asistență juridică de calitate și gratuită din momentul identificării persoanei respective ca victimă a traficului de persoane.

1.7 În cazul minorilor, asistența și sprijinul ar trebui să conste, în primul rând, în reintegrarea acestor copii în familiile din care provin, dacă acestea nu au fost implicate în infracțiune.

1.8 Pentru un succes deplin al reintegrării victimelor traficului și pentru a se evita repetarea infracțiunii la întoarcerea acestora, acestea ar trebui să beneficieze de o perioadă de reflecție⁽¹⁾, în care, pe lângă asistență medicală, să li se ofere educație și/sau formare profesională.

1.9 De asemenea, în cazul traficului de persoane, trebuie aplicat principiul nerepatrierii, conform căruia victimele nu sunt trimise în țara lor de origine, în cazul în care viața sau libertatea lor este amenințată.

1.10 CESE împărtășește opinia conform căreia acțiunile și deciziile ulterioare în materie de trafic de persoane ar trebui să includă măsurile de prevenire. În acest sens, este necesară o cunoaștere aprofundată și o analiză a cauzelor traficului, în vederea combaterii eficace a acestor factori și, prin aceasta, a reducerii cazurilor de trafic de persoane.

1.11 Traficul de persoane reprezintă o problemă de nivel atât global, cât și local. CESE consideră că aplicarea legii și politicile privind urmărirea penală pot fi eficace numai printr-un parteneriat extensiv, care să implice ONG-urile, asociațiile de angajatori, sectorul privat, sindicatele și toate nivelurile de guvernare. Trebuie creat un mediu ostil traficantilor de persoane

1.12 Societatea civilă joacă, de asemenea, un rol central în efortul de combatere a traficului de persoane. CESE salută faptul că directiva are în vedere cooperarea cu organizațiile societății civile. Este crucial ca aceste organisme să fie implicate în fiecare fază a acestui proces, de la identificarea victimelor, până la acordarea de asistență. Organizațiile societății civile ar putea juca un rol esențial în reintegrarea socială a victimelor potențiale și, prin urmare, ar putea avea un efect preventiv, contribuind la prevenirea victimizării și implicării viitoare în traficul de persoane.

1.13 CESE susține ideea că nu există date comparabile privind traficul de persoane. De aceea, este necesar să se colecteze în statele membre ale UE date calitative privind acest fenomen în mod armonizat, prin stabilirea unor raportori naționali.

1.14 Numirea unor organisme naționale de raportare pe această temă ar trebui să devină o regulă, iar misiunea acestora ar trebui definită în mod clar. Conform directivei, statele membre pot institui organisme naționale de raportare sau mecanisme echivalente. CESE consideră că ar trebui menționat numai un tip de instituție, iar acest organism național ar trebui să coordoneze, în fiecare stat membru, politici și acțiuni la nivel regional și cu alte state membre, astfel încât să se evite discrepanțele majore dintre statele membre UE.

1.15 CESE așteaptă cu interes să observe o acțiune coerentă, fructuoasă și decisivă, ca rezultat al acordului încheiat între statele membre în ceea ce privește numirea unui coordonator european pentru combaterea traficului de persoane la nivel european.

(1) Această perioadă de reflecție ar putea avea o durată de cel puțin șase luni, ca în Norvegia.

2. Propunerea Comisiei

Directiva propusă are la bază Convenția Consiliului Europei și adoptă aceeași abordare holistică care include măsurile de prevenire, urmărirea penală, protecția victimelor și monitorizarea. În plus, propunerea include următoarele elemente principale, care constituie valoare adăugată:

- măsuri pentru adecvarea pedepselor la gravitatea infracțiunilor comise;
- competență extrateritorială mai extinsă și cu un grad de obligativitate mai ridicat, statele membre fiind astfel obligate să îi urmărească penal pe resortisanții sau persoanele care își au reședința obișnuită pe teritoriul lor care au comis infracțiunea de trafic de persoane în afara teritoriului statului respectiv;
- extinderea domeniului de aplicare a dispoziției privind neaplicarea de sancțiuni victimelor pentru implicarea acestora în activități infracționale, indiferent ce mijloace ilicite au folosit autorii infracțiunii, în conformitate cu Protocolul de la Palermo;
- îmbunătățirea asistenței acordate victimelor, în special a tratamentului medical, precum și a măsurilor de protecție;
- asigurarea protecției în țara de origine dacă victimele sunt repatriate;
- măsuri de protecție a copiilor, femeilor și a altor categorii vulnerabile care cad victime traficului de persoane;
- în plus, faptul că integrarea dispozițiilor cu conținut similar în acquis-ul comunitar indică avantajele care rezultă din condițiile mai stricte impuse de ordinea juridică a UE, și anume intrarea în vigoare imediată și monitorizarea punerii în aplicare.

3. Observații specifice

3.1 CESE sprijină angajamentul UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și protejarea drepturilor victimelor. Scopul directivei propuse este, pe de o parte, stabilirea de reguli minime privind sancțiunile aplicate în cazul infracțiunii de trafic de persoane și, pe de altă parte, intensificarea eforturilor de prevenire a acestui fenomen și de protejare a victimelor.

3.2 CESE salută abordarea holistică, integrată, propusă de directivă. Având în vedere că traficul de persoane constituie o formă modernă de sclavie și o afacere extrem de profitabilă pentru rețelele crimei organizate, precum și faptul că acest fenomen este în continuă creștere în Europa (conform evaluării Europol din 2009), este esențial ca abordarea UE în domeniu să fie holistică și centrată pe drepturile omului, să se focalizeze pe relațiile externe, pe politicile privind reîntoarcerea și reintegrarea, pe problemele sociale, incluziunea socială, migrațiune și azil.

3.3 CESE observă că directiva abordează evoluțiile recente ale fenomenului de trafic de persoane și, prin urmare, definiția conceptului de trafic de persoane este în conformitate cu standardele internaționale, cum ar fi cele prevăzute în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special de femei și copii, adițional la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

3.4 Preambulul directivei cuprinde specificații clare referitoare la semnificația conceptului de persoane deosebit de vulnerabile. Întrucât copiii sunt mai vulnerabili și sunt mai expuși acestor practici, trebuie acordată o atenție specială acestei categorii de victime. CESE consideră că interesele copilului trebuie să primeze, după cum se stipulează în Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului și în Carta Drepturilor Fundamentale a UE.

3.5 Cu toate acestea, este important ca definiția conceptului de trafic de persoane să cuprindă toate categoriile de victime, femei și bărbați, recunoscând posibilitatea de se afla într-o situație vulnerabilă.

3.6 Trebuie luate în considerare toate fațetele acestui delict. Definiția traficului de persoane acoperă diferite categorii de victime și forme de exploatare, inclusiv cerșitul și exploatarea activităților infracționale, două noi domenii cuprinse în propunerea de directivă. De asemenea, definiția include traficul de persoane în scopul prelevării de organe, o încălcare deosebit de gravă a integrității fizice și a demnității umane. CESE susține ferm această definiție amplă a infracțiunilor privind traficul de persoane.

3.7 CESE consideră că statele membre ar trebui să adopte în legislația lor o definiție mai largă a noțiunii de trafic (și, de asemenea, o terminologie mai largă privind combaterea traficului de persoane) pentru a oferi un cadru de abordare a acestui fenomen complex și în plină evoluție sub diferitele sale forme. De exemplu, ar trebui luate în considerare și posibilele forme de infracțiune care utilizează internetul și tehnologiile informației.

3.8 Această directivă marchează un important pas înainte prin stabilirea de niveluri clare de sancțiuni și pedepse. Documentul urmărește să asigure armonizarea nivelului sancțiunilor la nivelul statelor membre.

3.9 CESE este conștient de dificultățile ce intervin în procesul de elaborare a directivei în ceea ce privește stabilirea nivelului maxim al pedepselor. Cu toate acestea, este important ca pedepsele să fie armonizate, dat fiind că diferențele sunt considerabile între statele membre: de la trei la 20 de ani de închisoare pentru infracțiunile în forma de bază și de la 10 ani la închisoare pe viață pentru circumstanțe agravante. În ciuda diferențelor dintre diferitele sisteme penale și politici, CESE consideră că răspunsul la sporirea acestor infracțiuni îl constituie severitatea pedepselor și condamnarea fermă a acestor acte.

3.10 Pe baza datelor disponibile în prezent, se estimează că anual sunt traficate dinspre țări terțe în zona UE sau în interiorul zonei UE sute de mii de persoane. În plus, în 2008, numărul cazurilor de trafic de persoane tratate de Eurojust a crescut cu 10 % față de 2007. În prezent, astfel de cazuri există, sub o formă sau alta, în toate cele 27 de state membre, iar frecvența acestei infracțiuni este în creștere.

3.11 Nivelul sancțiunilor și pedepselor pentru cei care obțin profituri de pe urma traficului de persoane ar trebui să reflecte gravitatea infracțiunii comise și să aibă un real efect disuasiv. Prin urmare, pedepsele propuse ar trebui revizuite în sensul măririi, întrucât, în opinia CESE, cinci ani de închisoare nu reflectă cu adevărat gravitatea acestei crime. Mărirea sancțiunilor ar răspunde mai bine obiectivelor acestei directive. Pedepsele asociate circumstanțelor agravante ar trebui adaptate ca atare. Practica comutării pedepsei cu închisoarea pentru bună purtare sau cu ocazia unor festivități naționale etc. nu ar trebui să se aplice în cazul acestui tip de infracțiune.

3.12 Un alt aspect de importanță majoră, care trebuie avut în vedere de statele membre, este garantarea faptului că sentințele sunt executate. Având în vedere gravitatea infracțiunii, nu ar trebui acceptată nici practica comutării pedepsei cu închisoarea, nici eliberarea din închisoare înainte de împlinirea termenului prevăzut în sentință.

3.13 Pe lângă pedepsele prevăzute în directivă, statele membre ar trebui să includă sancțiuni de tipul confiscării de bunuri, care ar lovi direct în rațiunile economice care stau la baza acestor activități⁽²⁾, al interzicerii de a părăsi țara și al îngrădirii anumitor drepturi civile și politice. Investigațiile financiare trebuie să facă parte din procedurile de cercetare a cazurilor de trafic de persoane.

3.14 CESE consideră că victimele traficului de persoane se află într-o situație vulnerabilă și ar trebui protejate de victimizarea secundară și de traumele din cursul desfășurării procedurii penale. De asemenea, acestea trebuie să își poată exercita drepturile în mod efectiv și să beneficieze de asistența și sprijinul necesare.

3.15 CESE este pe deplin de acord cu necesitatea ca victimele să nu fie incriminate și pedepsite pentru activități infracționale comise ca o consecință directă a faptului că au făcut obiectul traficului de persoane (de exemplu, utilizarea de documente false, prostituție, imigrație ilegală etc.). Protejarea acestora este necesară pentru a se evita victimizarea suplimentară și pentru a încuraja aceste persoane să depună mărturie în cursul procedurii penale. Articolul 7 prevede: „fiecare stat membru prevede posibilitatea de a nu urmări penal sau sancționa victimele”. CESE recomandă înlocuirea cuvântului „posibilitatea” cu un termen mai puternic, astfel încât faptul de a nu inculpa sau sancționa victimele să constituie o regulă, nu o excepție.

⁽²⁾ Raportul Europol pe 2009 privind traficul de persoane din UE arată că acesta constituie o afacere care aduce profituri de milioane de euro pe an.

3.16 Victimele traficului ar trebui să fie protejate de victimizarea secundară și de orice noi traume în cursul procedurii penale. Prin urmare, toate victimele traficului ar trebui să aibă posibilitatea să depună mărturie în spatele unui ecran sau într-o încăpere separată, astfel încât acestea să nu fie confruntate în mod direct cu traficanții/autorii infracțiunilor, fapt care ar putea declanșa o stare de stres sau frică.

3.17 CESE consideră că victimelor traficului ar trebui să li se asigure asistență juridică de calitate și gratuită din momentul identificării persoanei respective ca victimă a traficului de persoane. Această asistență este și în interesul statului, care trebuie să garanteze victimei protecția necesară cât mai curând posibil, asigurând astfel participarea voluntară a acestora la cercetările și procedurile penale.

3.18 CESE consideră că este esențial să se reitereze principiul nerepatrierii, asigurând că victimele nu sunt trimise în țara lor de origine, în cazul în care viața sau libertatea lor este amenințată.

3.19 CESE consideră că norma de competență extraterritorială propusă de directivă ar putea crea conflicte în exercitarea competențelor jurisdicționale în cadrul procedurilor penale.

3.20 Asistența și sprijinul acordate în cazul copiilor care cad victime traficului de persoane ar trebui să constea, în primul rând, în reintegrarea acestor copii în familiile din care provin, dacă acestea nu au fost implicate în infracțiune.

3.21 Pentru un succes deplin al reintegrării victimelor traficului și pentru a evita repetarea infracțiunii la întoarcerea acestora, victimele ar trebui să beneficieze de o perioadă de reflecție⁽³⁾, în care, pe lângă asistență medicală, să li se ofere educație și/sau formare profesională. Perioada de reflecție trebuie acordată independent de depunerea de mărturie împotriva autorilor infracțiunii și de revenirea voluntară a victimelor în țara lor de origine.

3.22 CESE împărtășește opinia conform căreia acțiunile și deciziile ulterioare în materie de trafic de persoane ar trebui să includă măsurile de prevenire, precum și de protejare și de acordare de asistență victimelor, precum și o cooperare mai puternică între toate părților interesate.

3.23 Statele membre ar trebui să ia în considerare cauzele traficului, cum ar fi sărăcia și disparitățile în ceea ce privește statul de drept la nivel mondial. Distribuția inegală a bogăției, lipsa educației, discriminarea, guvernarea deficicientă, rata ridicată a șomajului, sisteme deficiente de aplicare a legii, conflictele armate și corupția creează un mediu favorabil traficului de persoane. Combaterea acestor factori ar trebui să ducă la reducerea incidentelor de trafic de persoane.

⁽³⁾ Această perioadă de reflecție ar putea avea o durată de cel puțin șase luni, ca în Norvegia.

3.24 Chiar dacă definiția prevăzută în directivă referitoare la persoana juridică care poate fi considerată răspunzătoare de infracțiunile de trafic de persoane exclude statele sau organele care exercită autoritatea publică, este important ca statele să fie obligate să depună toate eforturile pentru a identifica și eradica implicarea sau complicitatea sectorului public în traficul de persoane. Funcționarii publici implicați în astfel de activități ilicite sau infracționale ar trebui să fie urmăriți penal și condamnați fără excepție.

3.25 Statele membre trebuie să aibă în vedere faptul că traficul este guvernat de principiul cererii și ofertei. În acest sens, ar trebui adoptate măsuri de diminuare a cererii, ceea ce ar contribui la reducerea traficului efectiv. Dacă statele membre ar adopta măsurile corespunzătoare pentru a descuraja cererea care stimulează toate formele de exploatare și ar adopta totodată măsuri de diminuare a riscului ca oamenii să cadă victime traficului de persoane, s-ar realiza un uriaș pas înainte pe calea reducerii numărului acestor infracțiuni.

3.26 Traficul de persoane reprezintă o problemă de nivel atât global, cât și local. CESE consideră că aplicarea legii și politicile privind urmărirea penală pot fi eficiente numai printr-un parteneriat extensiv care să implice ONG-urile, asociațiile de angajatori, sectorul privat, sindicatele și toate nivelurile de guvernare. Trebuie creat un mediu ostil traficanților de persoane.

3.27 Conform directivei, măsurile pe care trebuie să le adopte statele membre constau în campanii de informare și de sensibilizare, în programe de cercetare și de educație, dacă este cazul în cooperare cu organizațiile societății civile, menite să sensibilizeze publicul larg și să reducă riscul ca oamenii, în special copiii, să devină victime ale traficului de persoane. CESE consideră că nu este suficient să se desfășoare campanii cu caracter singular și propune desfășurarea continuă de campanii la nivel european.

3.28 CESE salută faptul că directiva are în vedere cooperarea cu organizațiile societății civile. Este crucial ca aceste organisme să fie implicate în fiecare fază a acestui proces, de la identificarea victimelor, până la acordarea de asistență.

3.29 Organizațiile societății civile ar putea juca un rol esențial în reintegrarea socială a victimelor potențiale și, prin urmare, ar putea avea un efect preventiv, contribuind la prevenirea victimizării și implicării viitoare în traficul de persoane. Statele membre ar trebui să coopereze strâns cu ONG-urile pentru acordarea de asistență. În cadrul acestei colaborări, statele membre ar putea sprijini dezvoltarea liniilor directe de informare și a altor surse de informare pentru grupurile vulnerabile, persoanele care cad victime traficului de persoane și familiile acestora.

3.30 CESE subliniază că Comisia Europeană⁽⁴⁾ a lansat o cerere de propuneri orientată, în cadrul programului specific intitulat „Prevenirea și combaterea infracțiunilor”, ca parte a programului mai general „Securitate și apărarea libertăților”. Aceasta urmărește intensificarea politicii UE privind combaterea traficului de persoane. În acest sens, prioritățile stabilite pentru 2010 includ: măsurile de prevenire, protecția victimelor, urmărirea penală și investigarea vinovaților, mecanismele de coordonare și cooperare, precum și colectarea de date valide. Pentru acest program sunt alocate 4 milioane de euro, urmând a fi finanțate 12 proiecte. Este un bun început, dar este necesar să se acorde un sprijin considerabil ONG-urilor care combat traficul de ființe umane, iar statele membre ar trebui să se angajeze să sprijine organizațiile societății civile în acest sens.

3.31 CESE consideră că autoreglementarea (de exemplu, codurile de conduită), practicile de comerț echitabil și gestionarea lanțului de aprovizionare în industrie ar putea garanta că victimele traficului nu sunt silite să lucreze, nefiind astfel implicate în fabricarea produselor întreprinderii și în serviciile furnizate de aceasta. Orientările pentru bunele practici privind angajarea lucrătorilor imigranți și cooperarea bilaterală între țările de origine și de destinație în monitorizarea condițiilor de angajare și de muncă ale lucrătorilor imigranți sunt metode bine-venite de prevenire a acestui fenomen.

3.32 Având în vedere că măsurile de combatere a traficului de ființe umane nu se pot limita la adoptarea unor instrumente legislative, precum și necesitatea punerii în aplicare de măsuri adiționale nelegislative, precum colectarea și transmiterea de date, cooperarea, dezvoltarea de parteneriate și schimbul de bune practici, CESE consideră că ar trebui evidențiată necesitatea unei abordări unice, coerente, la nivel european.

3.33 CESE susține ideea că nu există date comparabile privind traficul de persoane. De aceea, este necesar să se colecteze în statele membre ale UE date calitative privind acest fenomen în mod armonizat, prin stabilirea unor raportori naționali.

3.34 Numirea unor organisme naționale de raportare pe această temă ar trebui să devină o regulă, iar misiunea acestora ar trebui definită în mod clar. Conform directivei, statele membre pot institui organisme naționale de raportare sau mecanisme echivalente. CESE consideră că ar trebui menționat numai un tip de instituție, iar acest organism național ar trebui să coordoneze, în fiecare stat membru, politici și acțiuni la nivel regional și cu alte state membre, astfel încât să se evite discrepanțele majore dintre statele membre UE.

3.35 Deși traficul de ființe umane este inclus în multe acorduri încheiate între Uniunea Europeană și țările terțe (de exemplu, este acoperit de Parteneriatul strategic Africa-UE și de Parteneriatul estic și constituie una dintre prioritățile acordurilor de stabilizare și asociere încheiate între Uniunea Europeană și Balcanii de Vest), CESE consideră că traficul de persoane ar trebui să devină unul dintre obiectivele prioritare ale acestor acorduri. Va trebui avută în vedere în mod activ stabilirea de acorduri între statele membre și alte țări.

3.36 CESE așteaptă cu interes să observe o acțiune coerentă, fructuoasă și decisivă ca rezultat al acordului încheiat între statele membre în ceea ce privește numirea unui coordonator european pentru combaterea traficului de persoane la nivel european.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Direcția Generală Justiție, Libertate și Securitate, Direcția F: Securitate, Unitatea F4: Sprijin financiar – Securitate.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al îmbătrânirii active (2012)

COM(2010) 462 final

(2011/C 51/11)

Raportor: **dna Renate HEINISCH**

Coraportor: **dl José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

La 7 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul Uniunii Europene și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al îmbătrânirii active (2012)

COM(2010) 462 final.

La 14 septembrie 2010, Biroul a însărcinat Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European i-a numit pe dna Renate HEINISCH raportor general și pe dl José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO coraportor general în cadrul celei de-a 466-a sesiuni plenare din 21 octombrie 2010 și a adoptat prezentul aviz cu unanimitate de voturi.

1. Concluzii

1.1 CESE salută propunerea ca anul 2012 să fie desemnat „Anul european al îmbătrânirii active”. Totuși acest titlu și conceptul care stă la baza lui nu redau ceea ce, în opinia CESE, ar trebui să constituie ideea centrală a anului, și anume că îmbătrânirea trebuie să fie activă, însă și **sănătoasă, demnă** și plină de **bucurie de viață**. Din acest motiv, îmbătrânirea „activă” nu ar trebui să semnifice numai posibilitatea prelungirii activității profesionale sau a participării sociale. Prin urmare, se solicită Comisiei să formuleze un titlu mai puțin restrictiv, care să ia în considerare aceste aspecte suplimentare ale calității vieții.

1.2 Modul de desfășurare și conținutul Anilor europeni de până în prezent nu sunt pe deplin satisfăcătoare în forma lor actuală. Acțiunile desfășurate în acest context trebuie să capete mai multă vizibilitate și trebuie să fie organizate într-un mod mai eficient din punctul de vedere al conținutului.

1.3 În actuala propunere a Comisiei nu este prevăzută o coordonare clară la nivelul Uniunii, însă coordonarea prin intermediul unei instanțe centrale și competente este indispensabilă, pentru a se conferi acestei inițiative greutatea necesară și un impact durabil.

1.4 O coordonare la nivel central este necesară și pentru stabilirea bugetului și alocarea mijloacelor financiare. CESE deplânge lipsa existenței unui cadru bugetar concret în acest sens.

1.5 Pentru ca Anul european 2012 să aibă efecte pozitive, este necesară armonizarea termenilor „îmbătrânire”, „activ”,

„sănătos” și „demn” în întreaga Europă. Numai un consens în ceea ce privește semnificația acestor termeni de bază va permite adoptarea unor măsuri comparabile.

1.6 CESE salută asocierea menționată la articolul 5 a Parlamentului European, a statelor membre, a Comitetului Economic și Social European și a Comitetului Regiunilor. CESE se consideră o instituție deosebit de potrivită pentru a juca un rol de pionierat în ceea ce privește măsurile de sensibilizare și organizarea unor dezbateri constructive între partenerii sociali și societatea civilă organizată și pentru a disemina conținuturile acestora. Se are în special în vedere crearea unui Observator cu menirea de a evalua evenimentele de la nivelurile european și național și de a sprijini astfel Alianța europeană pentru îmbătrânirea activă care a fost, de asemenea, propusă și care ar trebui însărcinată cu coordonarea acțiunilor întreprinse la nivelul Uniunii. În plus, CESE ar putea prelua rolul unui „ambasador al Anului european”. În afară de aceasta, ar fi oportună organizarea unei conferințe privind principalele aspecte legate de conținutul Anului, conferință ale cărei concluzii să stea la baza unui aviz din proprie inițiativă elaborat de Observator.

2. Observații generale

2.1 Provocările legate de schimbările demografice cu care se confruntă statele membre sunt dezbătute deja de câțiva ani atât în cadrul Comisiei Europene, cât și în cadrul CESE. Printre temele examinate figurează, printre altele, solidaritatea între generații, lucrătorii în vârstă, asistența medicală, îngrijirile pentru persoanele în vârstă și îngrijirile de lungă durată, violența la adresa persoanelor în vârstă, învățarea de-a lungul vieții, nevoile persoanelor în vârstă și impactul acestora asupra sistemelor sociale și de sănătate ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ A se vedea lista avizelor la următoarea adresă: http://www.eesc.europa.eu/sections/soc/index_en.asp.

2.2 În continuarea obiectivelor ultimelor președinții ale Consiliului, ale Strategiei Europa 2020 și ale Anilor europeni 2010 (combaterea sărăciei și a excluziunii sociale) și 2011 (promovarea voluntariatului) s-a propus ca anul 2012 să fie proclamat „Anul european al îmbătrânirii active”. CESE împărtășește opinia conform căreia denumirea Anului – „Îmbătrânirea activă” – este un titlu scurt și pregnant, care include implicit principiul solidarității între generații. Cu toate acestea, titlul scurt nu reflectă complexitatea temelor abordate.

2.3 Organizația Mondială a Sănătății definește „îmbătrânirea activă” ca fiind un proces prin care sunt optimizate oportunitățile în materie de sănătate, de participare și de siguranță, în vederea îmbunătățirii calității vieții în cursul procesului de îmbătrânire⁽²⁾. Această definiție sugerează faptul că îmbătrânirea activă trebuie promovată în primul rând prin asigurarea unor condiții bune de sănătate și a unei existențe autonome pentru persoanele care îmbătrânesc. Astfel pot fi îmbunătățite posibilitățile de participare ale persoanelor în vârstă, pe de o parte, pe piața forței de muncă, prin condiții îmbunătățite de muncă, și, pe de altă parte, în societate, prin eliminarea formelor de excluziune socială și prin activități voluntare. Poate fi vorba de îmbătrânire activă numai dacă există un grad minim de siguranță. Din acest motiv, CESE este convins că titlul de „An european al îmbătrânirii active, sănătoase și demne” ar fi mult mai relevant.

2.4 În cursul elaborării avizelor menționate mai sus⁽³⁾, CESE a implicat constant în dezbateri direcțiile generale relevante. Prin urmare, Comitetul salută planurile Comisiei de a implica, și în pregătirea Anului european 2012, toate direcțiile generale relevante cu resursele lor structurale și financiare corespunzătoare, însă consideră că este important ca această participare să se desfășoare într-un mod coordonat.

2.5 În acest context, CESE salută continuarea dezbaterilor pe tema Anului european 2012 atât în cadrul atelierului „Îmbătrânirea sănătoasă: pregătirea consumatorilor în vederea unei îmbătrâniri active” (*Healthy Ageing: Consumer empowerment for active ageing*)⁽⁴⁾, cât și în cadrul celui de-al treilea Forum demografic⁽⁵⁾.

2.6 CESE salută, de asemenea, intervalul de trei ani (2011 – începutul lui 2014) prevăzut în acest sens. Această perioadă mai lungă va contribui la ancorarea temei în toate domeniile politice importante.

2.7 Salută, de asemenea, prioritățile tematice stabilite în cadrul propunerii. Completările necesare legate de conținut sunt prezentate la punctul 3.3 *Conținutul măsurilor*.

3. Observații specifice

3.1 Articolul 1 Obiect

3.1.1 În dezbaterile publice privind schimbările demografice, s-a considerat multă vreme că îmbătrânirea populației reprezintă

o povară pentru societate în general și pentru sistemele sociale și de sănătate în special. Această percepție negativă începe treptat să se schimbe. Din ce în ce mai mult este pus în prim-plan potențialul persoanelor în vârstă și sunt evidențiate șansele pe care o societate în curs de îmbătrânire le oferă.

3.1.2 Pentru ca atât persoanele în curs de îmbătrânire, cât și societatea în ansamblu să poată beneficia de aspectele pozitive legate de schimbările demografice, este însă absolut necesar ca cetățenii să aibă posibilitatea de a îmbătrâni sănătos și în siguranță. Numai în acest fel este posibil ca aceștia să-și epuizeze potențialul în mod activ și să-l pună în serviciul solidarității dintre generații. Doar un titlu precum cel propus la punctul 2.3 ar ține seama de aceste condiții indispensabile.

3.1.3 Pentru ca Anul european 2012 să aibă efecte pozitive, este necesară armonizarea termenilor „îmbătrânire”, „activ”, „sănătos” și „demn” în întreaga Europă. Numai un consens în ceea ce privește semnificația acestor termeni de bază va permite adoptarea unor măsuri comparabile.

3.2 Articolul 2 Obiectivele

3.2.1 Îmbătrânirea „activă” nu ar trebui să semnifice numai posibilitatea prelungirii activității profesionale sau a participării sociale prin intermediul unor activități de voluntariat. Mai degrabă trebuie să fie vorba de recunoașterea și de aprecierea contribuțiilor celor mai diverse ale persoanelor în vârstă pentru societate în ansamblu și de evitarea excluziunii sociale. Aceste contribuții includ, printre altele, susținerea financiară și/sau socială a membrilor mai tineri ai familiei, servicii de îngrijire pentru parteneri sau prieteni, creativitate și inovație în domeniul spiritual și artistic, transmiterea experienței și a valorilor și multe altele. Chiar dacă toate aceste activități sunt posibile într-o anumită măsură chiar și în caz de probleme de sănătate sau constrângeri de altă natură, ele trebuie apreciate cu atât mai mult, atunci când sunt exercitate în condiții atât de dificile.

3.2.2 În acest sens, Comitetul salută și susține obiectivele stabilite de Comisie: i) crearea unor condiții de muncă mai avantajoase pentru lucrătorii în vârstă, ii) stimularea participării active la viața socială și iii) sprijinirea îmbătrânirii în condiții bune de sănătate. Este însă de părere că îmbătrânirea demnă și în siguranță ar trebui să reprezinte un obiectiv suplimentar.

3.2.3 CESE consideră că măsurile preconizate în vederea realizării obiectivelor stabilite sunt, de asemenea, potrivite. Este de dorit să se respecte o cronologie în ceea ce privește:

— „sensibilizarea”;

— „promovarea cooperării și a sinergiilor între statele membre” și

— crearea unui „cadru de angajament și acțiune concretă”.

⁽²⁾ „(...) as the process of optimizing opportunities for health, participation and security in order to enhance quality of life as people age”, World Health Organisation (2002) *Active Ageing - A Policy Framework*, p. 12.

⁽³⁾ A se vedea punctul 2.1 și nota de subsol 1.

⁽⁴⁾ Din 18.10.2010.

⁽⁵⁾ Din 22-23.11.2010.

3.3 Articolul 3 Conținutul măsurilor

3.3.1 Măsurile enumerate la articolul 3 al propunerii sunt considerate utile. Acestea sunt însă formulate într-o manieră prea generală, seamănă cu formulările din cazul Anilor europeni precedenți și se potrivesc oricărei campanii. Aceste măsuri ar trebui să dobândească o dimensiune cetățenească și nu să rămână doar o temă a experților. Unele dintre propunerile făcute în cadrul consultărilor prealabile ar putea contribui la sporirea impactului Anului asupra publicului. În plus, CESE propune ca, pe baza avizelor sale anterioare, să fie incluse în discuțiile ulterioare și următoarele teme:

3.3.1.1 pentru a permite persoanelor în vârstă o **participare mai îndelungată la viața profesională**, este necesară adoptarea unor măsuri și a unor îmbunătățiri de anvergură ⁽⁶⁾;

3.3.1.2 pentru facilitarea și, în același timp, pentru aprecierea contribuției voluntare și benevole diverse a persoanelor în vârstă, de care beneficiază societatea în ansamblu și generațiile mai tinere, ar trebui ca: **voluntariatul** să dobândească un statut la nivelul UE, acest concept să fie armonizat, competențele voluntarilor să fie recunoscute și îmbunătățite ⁽⁷⁾, să fie definit cadrul general pentru acest tip de „muncă”, astfel încât aceasta să nu aibă repercusiuni negative asupra șanselor de inserție profesională a persoanelor mai tinere;

3.3.1.3 pentru menținerea potențialului de activitate al persoanelor în vârstă, ar trebui consolidate **prevenția, promovarea sănătății și educația în spiritul sănătății** în rândul tuturor categoriilor de vârstă ⁽⁸⁾;

3.3.1.4 trebuie depuse eforturi în direcția **deschiderii sistemului de învățământ formal** pentru persoanele în vârstă, cu obiectivul de a sprijini perfecționarea și incluziunea lor socială. Această deschidere ar trebui să includă și accesul persoanelor în vârstă provenite din toate categoriile sociale la noile TIC (de exemplu, prin intermediul programului UE „A îmbătrâni frumos în societatea informațională”) ⁽⁹⁾;

3.3.1.5 trebuie avut în vedere faptul că schimbările demografice aduc cu sine și anumite șanse. Acestea privesc, de exemplu, **carierile și locurile de muncă** în domeniul îngrijirii, al coordonării diferitelor domenii de activitate, al consilierii politice etc. Pentru economie, **noua categorie de consumatori**

a persoanelor în vârstă oferă o nouă oportunitate, de exemplu în domeniile „proiectării pentru toți”, al asistenței pentru autonomie la domiciliu (*AAL-Ambient Assisted Living*), precum și al consilierii consumatorilor. În plus, trebuie să se acorde mai multă importanță consumatorilor și trebuie consolidate drepturile acestora ⁽¹⁰⁾;

3.3.1.6 în cazul măsurilor din toate domeniile tematice menționate, trebuie să se urmărească o **abordare egalitară**, care să se adreseze fără excepție tuturor categoriilor populației: femei și bărbați, persoane cu o stare bună și mai puțin bună de sănătate, migranți și populația autohtonă. Trebuie să li se acorde o atenție specială persoanelor care trăiesc în sărăcie ⁽¹¹⁾.

3.3.2 În vederea realizării obiectivelor stabilite în cadrul domeniilor propuse, este necesară stabilirea unor diverse strategii și acțiuni:

3.3.2.1 organizarea unor **campanii** continue **de sensibilizare** cu privire la potențialul persoanelor în vârstă, la mai buna apreciere a acestora și la motivarea acestora în vederea unei participării cetățenești active la nivel local, regional și național. Acestea includ, de asemenea, campanii media care să ofere o viziune extinsă asupra unui nou mod de a îmbătrâni;

3.3.2.2 promovarea unor **proiecte europene** ca, de exemplu, „*Transage*” sau rețeaua europeană LILL („*Learning in Later Life*”), pentru a facilita contactele și schimburile de experiență între persoanele în vârstă din diferite țări europene și pentru a le sensibiliza cu privire la învățarea de-a lungul vieții (inclusiv „*Learning for a long life*”);

3.3.2.3 susținerea unor proiecte axate pe **coexistența generațiilor**, precum crearea unor rețele și centre care să includă mai multe generații, organizarea unor „șezători” pentru împărtășirea experiențelor, a unor festivaluri de film european al generațiilor etc., pentru a spori oportunitățile de a învăța unii de la alții și pentru a combate izolarea persoanelor în vârstă.

3.3.2.4 În acest context, este deosebit de importantă respectarea diferențelor de natură regională și locală. Activitățile de la nivel local s-au dovedit deosebit de eficiente.

3.4 Articolul 4 Cooperarea cu statele membre

3.4.1 Pentru a asigura o coordonare adecvată a activităților de la nivel național, este absolut necesară numirea din timp a coordonatorilor naționali (cel târziu până în martie 2011). Fiecare stat membru trebuie să se asigure că centrul național de coordonare cuprinde un spectru larg de părți interesate de la nivel național, regional și local, dar și organizații și actori mai mici, și că-i informează pe aceștia asupra modalităților de depunere a solicitărilor, a procedurilor, precum și a posibilităților de finanțare existente.

⁽⁶⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul din proprie inițiativă al Comitetului Economic și Social European privind situația lucrătorilor în vârstă în contextul mutațiilor industriale: acordarea de sprijin și gestionarea diversității de vârste în cadrul sectoarelor și al întreprinderilor, din 25.3.2009, raportor: dl KRZAKLEWSKI (JO C 228 din 22.9.2009, p. 24).

⁽⁷⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul CESE privind activitățile voluntare, rolul și efectele acestora în societatea europeană, din 13.12.2006, raportor: dna KOLLER, coraportor: Gräfin zu EULENBURG (JO C 325 din 30.12.2006, p. 46).

⁽⁸⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul exploratoriu al CESE privind consecințele îmbătrânirii populației asupra sistemelor de sănătate și de protecție socială, din 15.7.2010, raportor: dna HEINISCH (JO ...).

⁽⁹⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul CESE privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor — Planul de acțiune privind învățarea în rândul adulților — Oricând este momentul potrivit pentru a învăța, din 13.3.2008, raportor: dna HEINISCH, coraportori: dna LE NOUAIL MARLIÈRE și dl RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO (JO C 204 din 9.8.2008, p. 89).

⁽¹⁰⁾ A se vedea avizul menționat la nota de subsol 8.

⁽¹¹⁾ În anul 2008, rata persoanelor amenințate de sărăcie a atins 19 % în UE27 (categoria de vârstă de peste 65 de ani). A se vedea http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/database.

3.5 Articolul 5 Coordonarea la nivelul Uniunii

3.5.1 CESE apreciază activitățile Comisiei în vederea coordonării la nivelul Uniunii, menționate la acest articol. Cu toate acestea, CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că, în actuala propunere a Comisiei, nu este prevăzută o coordonare clară între diferitele direcții generale și la nivelul Uniunii. Coordonarea prin intermediul unei instanțe centrale și competente este indispensabilă, pentru a se conferi întregii inițiative greutatea necesară și un impact durabil.

3.5.2 În plus, Comitetul consideră că este necesar să se adopte următoarele măsuri:

3.5.2.1 instituirea **Alianței europene pentru îmbătrânirea activă**⁽¹²⁾ – propusă deja de CESE – după modelul Alianței europene pentru familii, pentru a se asigura ancorarea temei „îmbătrânirii active, sănătoase și demne” în toate domeniile politice și coordonarea măsurilor după 2012;

3.5.2.2 prevederea unor resurse bugetare pentru punerea în aplicare a măsurilor menționate, deoarece CESE consideră că, în cadrul fondurilor și programelor existente, finanțarea va fi dificilă și probabil insuficientă. Pentru Anul european al voluntariatului (2011) s-au alocat 6 milioane de euro, iar pentru Anul european de combatere a sărăciei și excluziunii sociale (2010) 17 milioane de euro. Se solicită alocarea unui buget adecvat și pentru Anul european 2012. Având în vedere criza economică, CESE se declară de acord să fie utilizate în totalitate mijloacele financiare din cadrul programelor existente. În acest caz însă, trebuie să se stabilească cu exactitate în ce măsură și pentru ce

proiecte se vor alocă mijloace financiare din fondurile și programele propuse și modul în care acestea vor fi coordonate.

3.5.2.3 În calitate de „punte între instituțiile europene și societatea civilă organizată”, CESE este pregătit să joace un rol important în cadrul Anului european 2012. Se are în vedere în special crearea unui Observator cu menirea de a evalua evenimentele de la nivelurile european și național și de a sprijini astfel Alianța europeană pentru îmbătrânirea activă. În plus, CESE ar putea prelua rolul unui „ambasador al Anului european”. Dincolo de acestea, ar fi oportună organizarea unei conferințe privind principalele aspecte legate de conținut ale Anului, conferință ale cărei concluzii să stea la baza elaborării unui aviz din proprie inițiativă.

3.6 Articolul 6 Coerență și complementaritate

3.6.1 Tematica îmbătrânirii active, sănătoase și demne trebuie să continue temele Anilor europeni precedenți 2010 și 2011 și trebuie tratată în acest context mai larg, deoarece atât combaterea sărăciei, cât și promovarea voluntariatului sunt direct legate de o îmbătrânire activă, sănătoasă și demnă.

3.7 Articolul 7 Evaluare

3.7.1 Comitetul salută în mod expres elaborarea prevăzută până cel târziu la începutul lui 2014 a unui raport de evaluare a Anului european. În acest sens – ca și pentru alte programe, de altfel, – trebuie stabilite proceduri care să prevadă încetarea măsurilor care s-au dovedit ineficiente.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ A se vedea avizul menționat la nota de subsol 8.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Mobilizarea investițiilor private și publice în vederea relansării economice și realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-privat”

COM(2009) 615 final

(2011/C 51/12)

Raportor: **dl Bernard HUVELIN**

La 19 noiembrie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a decis să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Mobilizarea investițiilor private și publice în vederea relansării economice și realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-privat

COM(2009) 615 final.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 septembrie 2010.

Având în vedere reînnoirea mandatului Comitetului, Adunarea Plenară a hotărât să se pronunțe asupra prezentului aviz în cadrul sesiunii plenare din luna octombrie și l-a numit pe dl HUVELIN în funcția de raportor general, în conformitate cu Articolul 20 din Regulamentul de procedură.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 11 abțineri.

1. Introducere

1.1 La 19 noiembrie 2009, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Mobilizarea investițiilor private și publice în vederea relansării economice și realizării unei transformări structurale pe termen lung: dezvoltarea parteneriatelor public-privat”, prin care precizează direcțiile sale de acțiune pentru viitor.

Acest document este o inițiativă laudabilă și poate fi considerat o reflecție de bază interesantă asupra PPP-urilor, de mare actualitate, în contextul necesității mobilizării investițiilor publice și private, mai ales în perioada crizei financiare, și înregistrării unei scăderi importante în 2009 a parteneriatelor public-privat (ca număr și ca volum). Documentul face inventarul avantajelor și al elementelor specifice ale acestor parteneriate și analizează motivele care, în ultimii ani, au putut duce la frânarea utilizării acestora. Trebuie avute în vedere însă și unele posibile dezavantaje asociate PPP-urilor, experiența acumulată în anumite operațiuni anterioare [costurile de tranzacție, riscul unor negocieri ulterioare, scăderea intensității concurenței pe termen mediu/lung, creșterea costurilor, care este adesea de așteptat pe termen lung, clauze care implică dezavantaje pe termen lung (uneori ascunse) pentru autoritatea publică în cadrul unor contracte complexe, pierderea controlului democratic], precum și problemele rezultate din obiectivele EUROSTAT în legătură cu eludarea declarării deficitelor bugetare și cu apariția unor false stimulente (adesea însoțită de creșterea costurilor).

Comisia declară mai ales că dorește să caute „noi modalități de susținere a dezvoltării PPP-urilor”. Comunicarea Comisiei ar

trebui completată cu propuneri privind dezvoltarea în continuare a cadrului instituțional, prin care să se reducă problemele și dezavantajele asociate PPP-urilor.

Argumentele în favoarea PPP-urilor menționate în cuprinsul comunicării sunt următoarele:

- reducerea cheltuielilor cu infrastructura, prin valorificarea eficacității economice și a potențialului inovativ al unui sector privat competitiv;
- repartizarea costurilor de finanțare a infrastructurii pe toată durata sa de viață;
- îmbunătățirea partajării riscurilor între participanții din sectorul public și cel privat;
- stimularea eforturilor comune în materie de dezvoltare durabilă, inovare, cercetare și dezvoltare;
- se acordă sectorului privat un rol conducător și central în elaborarea programelor industriale, comerciale și de infrastructură de mare amploare;

— în sfârșit, creșterea cotelor de piață ale întreprinderilor din UE în domeniul achizițiilor publice pe piețele țărilor terțe.

Reamintim, de asemenea, că, pentru Comisie, noțiunea de parteneriat public-privat include atât ceea ce ține de contractele de concesiune (plăți asigurate de utilizatorul lucrării), cât și ceea ce are legătură cu contractele de parteneriat public-privat, cu plata efectuată, în totalitate sau parțial, de autoritatea publică.

1.2 Cele cinci obiective prezentate de Comisie pentru 2010

Comisia propune în comunicarea sa:

— înființarea unui grup pentru PPP-uri, în cadrul căruia toți actorii vizati să poată discuta despre problemele întâlnite, să definească orientările pentru a ajuta statele membre să reducă sarcinile administrative și să reducă perioadele de punere în aplicare;

— să consolideze, în colaborare cu BEI, resursele financiare disponibile pentru PPP-uri, prin elaborarea sau îmbunătățirea instrumentelor financiare din domeniile sale principale de acțiune;

— să vegheze ca, în cazul unor finanțări comunitare, să nu existe nicio discriminare în alocarea fondurilor publice bazată pe gestionarul proiectului (privat sau public);

— să creeze un cadru mai eficient pentru inovație, mai ales posibilitatea pentru Uniunea Europeană de a participa la entități de drept privat și de a face investiții directe în proiecte specifice;

— și, în sfârșit, să reflecteze la prezentarea unor instrumente legislative specifice cu privire la concesionări, plecând de la rezultatele analizei de impact în curs.

1.3 Examinarea textului Comisiei lasă totuși să se înțeleagă că unele aspecte mai puțin pozitive constatate în cazul anumitor țări sau anumitor contracte nu sunt menționate. Este vorba în special de eșecurile înregistrate în desfășurarea anumitor operațiuni, care trebuie menționate, în principal pentru ca propunerile susținute de CESE să țină seama de ele. Principalele cauze ale eșecurilor care au putut fi identificate țin, în principal,

— de transparența insuficientă din unele țări sau a unor contracte sau a studiilor de rentabilitate, a rapoartelor de performanță etc. între partenerii publici și privați, inclusiv a subcontractelor cu alte întreprinderi, care limitează controlul democratic;

— de posibile presiuni care pot fi exercitate asupra politicienilor pentru a realiza unele PPP-uri care implică creșteri ale costurilor, deoarece proiectele de infrastructură ale PPP-urilor în cazul cărora investițiile pentru construcție sunt

finanțate la începutul perioadei contractuale în primul rând cu capital privat pot fi realizate rapid – în comparație cu realizarea tradițională pe baza finanțării publice – ținând seama de obiectivele bugetare existente ale EUROSTAT. Însă în cazul PPP-urilor care impun remunerarea operatorului de la buget, finanțarea privată sporește indirect datoria publică. Ca și în cazul contractării de credite de către stat, prin finanțarea privată apar obligații financiare, care limitează flexibilitatea legiuitorului în cadrul următoarelor exerciții bugetare;

— de absența unei autentice evaluări prealabile în unele cazuri, care să permită o alegere obiectivă, atât în ceea ce privește procedura PPP-urilor, cât și contractantul;

— în unele cazuri, de repartizarea riscurilor între sectorul public și cel privat, în conformitate cu principiul parteneriatului autentic între actori;

— în sfârșit, în unele cazuri, de lacunele din controlul efectuat de autoritățile publice competente.

Toate aceste aspecte au fost luate în considerare în propunerile CESE.

1.3.1 Propunerea CESE este, așadar, orientată în jurul a trei idei:

1.3.2 Mai întâi, trebuie să fim conștienți că o abordare serioasă de către CESE poate permite o influență reală asupra unui astfel de subiect, important pentru viitorul infrastructurilor în general (deci asupra creșterii economice și a gestionării publice), fără a uita că este vorba de participarea – care trebuie examinată critic – la elaborarea unui instrument destinat contractanților publici, care, firește, vor fi liberi să îl folosească sau nu.

Comitetul Economic și Social European aspiră să fie o veritabilă forță motrice în acest domeniu, care să contribuie la dezvoltarea și promovarea bunelor practici înregistrate, vechind totodată la reducerea falselor stimulente, la recunoașterea și rezolvarea problemelor legate de controlul democratic și societal, precum și la luarea în considerare adecvată a efectelor PPP-urilor, domeniu în care mai sunt încă multe de făcut, pentru ca instrumentul propus să fie cel mai bun cu putință.

1.3.3 În al doilea rând, este necesar, ținând seama de bunele practici înregistrate, dar și de eșecurile din anumite cazuri, să sugerăm completări la documentul Comisiei, pentru a asigura instrumentului PPP o bază acceptabilă în toate statele membre, dar și pentru a ține seama de rezultatele pozitive, dar și de dificultățile întâlnite în aplicarea sa și pentru implementarea de dispoziții necesare evitării acestor dificultăți în viitor.

1.3.4 CESE solicită ca punerea în aplicare a dispozițiilor contractuale ale PPP-urilor să respecte ansamblul de legi și reglementări sociale aplicabile activităților respective (concepere, construire, întreținere). Autoritățile competente trebuie să aibă posibilitatea de a impune preluarea personalului moștenit, în condițiile existente. CESE recomandă în acest sens ca autoritățile implicate în contractele de PPP să includă criteriile sociale în caietele lor de sarcini și să ia în considerare răspunsurile date în timpul negocierilor cu adjudecatarii. Aceasta va trebui să se aplice pentru tot ceea ce privește accesibilitatea persoanelor cu handicap la infrastructurile realizate în cadrul PPP-urilor, în conformitate cu legile și normele în vigoare în întreaga Uniune Europeană.

1.3.5 Întrucât în cadrul PPP-urilor se folosesc fonduri publice și este vorba despre o decizie liberă a contractanților publici, CESE solicită:

- publicarea contractelor pentru proiectele PPP;
- să se analizeze posibilitatea modificării normelor EUROSTAT, astfel încât la controlul respectării normelor bugetare pentru proiecte, capitalul împrumutat utilizat în cadrul proiectelor PPP să fie, eventual, tratat în același mod ca și capitalul public în cazul finanțării publice realizate în mod tradițional pe baza finanțării de la buget;

2. Locul economic și argumente în favoarea PPP-urilor în Europa

Conform Business Europe, doar 4 % din proiectele de infrastructură din lume fac în prezent obiectul unui PPP. În UE, Regatul Unit este statul care încheie cele mai multe contracte de parteneriat public-privat (58 % din totalul european), celelalte state care folosesc PPP-uri fiind Germania, Spania, Franța, Italia și Portugalia.

În măsura în care OCDE estimează că, în 2030, costurile anuale pentru drumuri, căi ferate, electricitate și apă vor crește la 2,5 % din PIB-ul mondial, este imperativ ca autoritățile publice să creeze toate formele posibile de contracte care să poată răspunde așteptărilor și nevoilor de servicii și infrastructuri publice: impactul în timp al contractelor de concesiune și al PPP-urilor este, în fața acestei probleme, o realitate care nu poate fi ignorată, deoarece demonstrează că, prin mobilizarea competențelor, a energiilor și a capitalurilor, PPP-urile pot susține puternic creșterea economică și aceasta cu atât mai mult cu cât trebuie luată în considerare reducerea așteptată a bugetelor de investiții, în cadrul planurilor de austeritate din marea majoritate a țărilor europene.

2.1 Argumentele în favoarea PPP-urilor sunt evocate pe larg în documentul Comisiei. Eșecurile unor proiecte de PPP nu sunt însă subliniate în acest document al Comisiei. Acestea se datorează următoarelor cauze:

- anumite proiecte sunt realizate în cadrul PPP-urilor, deși nu sunt potrivite pentru o astfel de abordare; în acest context

trebuie subliniat faptul că transmiterea pe ansamblu a etapelor creării de valori către întreprinderi private în contextul atribuirii riscurilor (costurilor) acestor întreprinderi nu duce neapărat la o eficacitate sporită. O eficacitate sporită ar putea fi atinsă în special dacă sunt întrunite mai multe condiții (incertitudine ecologică redusă, potențial ridicat de optimizare între etapele creării de valori, o intensitate ridicată a concurenței, *know-how* în sectorul public privind elaborarea, atribuirea și controlul contractelor și alte elemente conexe);

- au fost realizate și unele PPP-uri care implică creșteri ale costurilor, deoarece proiectele de infrastructură ale PPP-urilor în cazul cărora investițiile pentru construcție sunt finanțate la începutul perioadei contractuale în prim rând cu capital privat pot fi realizate rapid – în comparație cu realizarea tradițională pe baza finanțării publice – ținând seama de obiectivele bugetare existente ale EUROSTAT. Însă în cazul PPP-urilor care impun remunerarea operatorului de la buget, se poate spori indirect datoria publică. Ca și în cazul contractării de credite de către stat, în cadrul unor PPP-uri apar obligații financiare viitoare, care limitează flexibilitatea legiuitorului în cadrul următoarelor exerciții bugetare; trebuie însă respinsă din motive economice realizarea unor PPP-uri care eludează principiul bugetare de bază privind limitele datoriei publice. În plus, politicienii și alți factori interesați își pierd interesul într-o examinare obiectivă a rentabilității economice;
- transparența în cazul unor contracte între partenerii publici și privați, inclusiv al subcontractelor cu alte întreprinderi, este insuficientă;
- adesea, din cauza transparenței insuficiente cu privire la contracte, studii de rentabilitate, rapoarte de performanță etc., diversele probleme generate de oportunism existente în cazul acestor contracte complexe și pe termen lung, care oferă posibilități de finanțare prealabilă, nu pot fi abordate și supuse în mod suficient controlului democratic;
- în unele cazuri nu există o evaluare prealabilă veritabilă, care să permită o alegere obiectivă în ceea ce privește procedura PPP-ului, precum și partenerii contractuali;
- în unele cazuri, riscul este distribuit între sectorul public și cel privat, fără să existe un adevărat parteneriat al părților implicate;
- în sfârșit, în unele cazuri, controalele efectuate de autoritățile competente, în special în ceea ce privește efectele asupra bugetului public și calitatea prestațiilor, sunt deficitare.

Pentru a defini mai bine contribuția avizului său, CESE adoptă o prezentare ușor diferită, ținând seama de ceea ce poate părea drept o ierarhie mai realistă privind avantajele și dezavantajele utilizării PPP-urilor.

2.1.1 Avem prea des tendința de a considera că primul argument care trebuie luat în considerare în alegerea eventuală a unui PPP este argumentul bugetar: fără a vrea să îl minimalizăm (vom reveni asupra sa mai târziu), se pare că un examen aprofundat și experiența acumulată arată că acesta nu este, din punct de vedere al bilanțului economic general, elementul fundamental.

Primul element care ar putea justifica recurgerea la un PPP este optimizarea factorului timp. Toți observatorii atenți și imparțiali ai operațiunilor PPP constată că:

- recurgerea la un PPP permite punerea în funcțiune a unei infrastructuri publice mult mai rapid decât o permit procedurile clasice. Acest avantaj de rapiditate conferă o „utilitate socială” pe care nu știm încă să o măsurăm corect, dar care este în mod evident importantă. Această utilitate socială se traduce în general printr-o creștere a activității economice, determinând la rândul său beneficii fiscale care ușurează efortul financiar al colectivității;
- se câștigă adesea timp în ceea ce privește perioadele de pregătire și de studiu, în comparație cu comanda publică clasică, în măsura în care totalitatea alegerilor care țin de competența sa au fost efectuate de clientul public;
- perioadele de realizare sunt mai bine respectate, dată fiind responsabilitatea mai mare a executanților.

Aceste câștiguri potențiale privind termenele ar trebui să fie percepute ca atuul major al contractelor PPP, chiar dacă uneori pot părea a fi în opoziție cu obiceiurile clasice ale întreprinzătorilor și ale utilizării aproape rutinare a procedurilor clasice.

În special în perioada planurilor de relansare și de ieșire din criză, PPP-ul poate să fie un accelerator extraordinar al executării deciziilor adoptate și un instrument de prim rang pentru a face efectivă relansarea așteptată, conferindu-i viteza care îi va multiplica rezultatele.

2.1.2 Al doilea argument în favoarea PPP-ului este capacitatea sa naturală de a favoriza coerența unui proiect, deci eficacitate economică maximă pentru colectivitate.

Aceasta se datorează, așa cum se menționează în documentul Comisiei, integrării în totalitate a lanțului producției, de la concepere la întreținere și exploatare, trecând prin realizarea propriu-zisă a infrastructurii vizate.

În acest context, proiectantul știe că trebuie să optimizeze procesele și calitatea construcției, deoarece el va trebui să-și asume apoi, în timp, exploatarea acesteia, și că va trebui să

lase colectivității, la încheierea contractului său, o lucrare în bună stare de funcționare, respectând normele și regulile de efectuare. Abordarea sa este astfel integratoare în mod natural, ceea ce este mult mai greu de obținut în cazul, tipic pentru contractele publice, al unei diviziuni a sarcinilor și responsabilităților corespunzătoare.

2.1.3 Al treilea dintre principalele argumente care justifică recursul la PPP-uri este, în mod firesc, cel al finanțării.

Ne putem imagina cu ușurință cazul decidentului public, gestionarul unui buget ale cărui limite le cunoaște și care caută mijloacele de realizare a unei infrastructuri de care are nevoie colectivitatea pe care o gestionează: poate căuta în contractul de PPP soluția financiară la o problemă pe care știe că nu o poate rezolva în cadrul procedurilor sale bugetare.

Înainte de a reveni asupra propunerilor pe care le-am putea face pentru a extinde soluțiile financiare ale PPP-ului în general, ne putem întreba, în fața acestui tip de situații, cu privire la limitele – pe care toată lumea le cunoaște de mult timp, fără a îndrăzni însă să le abordeze – ale regulilor contabilității publice în aproape toate statele europene, și mai ales cu privire la imposibilitatea „contabilă” de a prezenta, pe perioada utilizării sale normale, luarea în calcul a costurilor unei investiții publice.

Oare nu este finanțarea prin intermediul unui contract PPP – care permite colectivității să eșaloneze această sarcină pe o durată normală de amortizare – un prim pas către o modificare, dorită de mulți, a regulilor de contabilitate publică, care frânează din ce în ce mai mult deciziile și care nu reflectă niciodată realitățile patrimoniale adesea evidente?

Încurajarea, prin intermediul modelului PPP, a lansării unei reflecții politice pe această temă ar putea fi o modalitate pentru Uniunea Europeană de a da dovadă de pragmatism. De altfel, în anumite state, introducerea PPP-ului a fost prezentată ca un prim pas în direcția unei necesare reforme a gestionării publice și a instrumentelor pe care aceasta le utilizează.

2.2 CESE solicită ca, înainte să se ia decizii politice importante, să se realizeze un studiu de impact cuprinzător, să se efectueze o evaluare independentă a avantajelor și dezavantajelor proiectelor de PPP, să fie consultate și valorificate propunerile partenerilor sociali, inclusiv ale organizațiilor reprezentative ale IMM-urilor. În cadrul acestei evaluări ar trebui analizate viteza de desfășurare a proceselor, aspectul legat de costuri, calitatea prestațiilor și impactul social asupra lucrătorilor și utilizatorilor. CESE consideră că este important ca și întreprinderile mici și mijlocii să beneficieze de posibilități mai bune de participare la PPP-uri.

3. Pistele de reflecție ale CESE

Acestea trebuie să rămână în armonie cu cele trei argumente dezvoltate (durată, coerență în cadrul proiectului, soluții financiare) și să se înscrie în cadrul propunerilor Comisiei și al contextului legislativ și de reglementare existent.

Aceste propuneri se grupează în două categorii:

- ceea ce ține de finanțare, în general;
- ceea ce ține de structurile juridice, încercând să distingem aici în ceea ce există:
 - ceea ce trebuie păstrat,
 - ceea ce trebuie modificat,
 - ceea ce trebuie dezvoltat.

Ele trebuie, de asemenea, să țină seama în mod clar de trei exigențe fundamentale pentru această procedură specială, ca și pentru orice procedură de atribuire a contractelor publice, și anume:

- evaluarea prealabilă, care permite justificarea atât a realizării investiției prevăzute, cât și a alegerii procedurii reținute de către contractant;
- transparența, atât în ceea ce privește consultarea și alegerea inițială, cât și derularea operațiunii;
- controlul, atât de către autoritățile administrative responsabile pentru aceasta, cât și de către adunările alese, responsabile pentru bugetele implicate.

3.1 Pe plan financiar

Pe acest plan, trebuie puse în evidență patru piste esențiale.

3.1.1 Definiția PPP-ului în procedurile EUROSTAT trebuie reformulată, astfel încât obligațiile publice de plată din cadrul proiectelor de PPP, să fie tratate în mod similar cu obligațiile de plată din domeniul achizițiilor publice clasice în cadrul îndatorării publice.

3.1.2 **Rolul fondurilor structurale** a fost, până acum, puțin resimțit în cadrul finanțărilor PPP-urilor: nu este paradoxal, în condițiile în care există, de la sine, o perfectă concordanță între obiectivele în cauză?

Chiar dacă au existat deja câteva experiențe în această privință (în șapte țări), este posibil să se poată face mult mai mult, și aceasta, fără îndoială, depunând mai multe eforturi pentru a educa statele membre și autoritățile publice potențial vizate, pentru a le conduce către o percepție globală a instrumentului PPP, capabil să se asocieze oricărui tip de finanțare publică și, cu prioritate, în mod natural, celor provenind de la autoritățile europene.

3.1.3 Așa cum propune Comisia, faptul de a cere BEI să joace, prin competența sa, un rol pivot în politica de finanțare a PPP-urilor în Europa trebuie să fie evident, aceasta urmând să aibă atât rolul de coordonare și consiliere pentru acțiunile întreprinse în acest domeniu, cât și pe cel de a însoți structurile de finanțare care au nevoie, în condițiile actuale de criză, de cât mai multe competențe și cunoștințe.

BEI are, în aceste domenii, dublul avantaj al competenței tehnice și al necesarei neutralități politice. Ea ar putea astfel să joace un rol permanent de interfață pentru organele naționale sau locale de control.

Aceasta duce la a solicita din partea BEI o asistență cu totul specială:

- în extinderea dezirabilă a rolului operațional al EPEC (organism creat în mod specific pe lângă BEI pentru a supraveghea operațiunile de PPP în Europa), în jurul căruia ar trebui să se constituie organismul public european necesar pentru monitorizarea și coordonarea politicii comune în domeniul PPP-urilor, ca și al asistenței practice pentru statele membre. Organizarea și monitorizarea ajutoarelor acordate colectivităților mici, care nu dispun de mijloace adecvate, ar trebui să facă parte din noile misiuni ale EPEC;
- în crearea și coordonarea unui grup de experți privați (cu o componentă echitabilă: reprezentanți ai patronatelor, sindicatelor și societății civile, inclusiv ai organizațiilor reprezentative ale IMM-urilor, finanțiști, juriști etc.), care ar constitui o interesantă interfață pentru experții publici din cadrul EPEC, într-o abordare consultativă;
- în monitorizarea sistematică a ansamblului contractelor PPP la nivel european;
- în constituirea mecanismelor de refinanțare a PPP-urilor, dincolo de perioada constituirii lor, în special prin mobilizarea pieței obligațiunilor, așa cum se propune la punctul 3.1.4 de mai jos.

3.1.4 Analiza PPP-ului arată că, în plan financiar, caracteristicile sale de bază (durată lungă, semnături publice de maximă calitate) fac din acesta un instrument potențial excepțional pentru colectarea economiilor pe piață, inclusiv a celor legate de pregătirea pensiilor.

Anumite state lucrează deja în mod activ pentru a crea unul sau mai multe fonduri specializate, cu acces la piața financiară și destinate, dincolo de perioada de construcție (și deci dincolo de riscurile legate de durată și costuri care ar putea fi asociate), refinanțării operațiilor PPP. Crearea, la nivel european, a unui asemenea instrument ar putea fi apreciabilă, gestiunea sa tehnică putând fi asigurată, cel puțin în faza de lansare, de către BEI.

În același timp, CESE atrage însă atenția că numeroase proiecte de PPP constau în servicii de interes (economic) general. În acest caz, trebuie să se asigure, dincolo de criteriul pur financiar, calitatea, accesibilitatea și prețul rezonabil ale acestor servicii.

3.2 Pe plan juridic și de reglementare

CESE intenționează să asigure permanent că PPP-urile sunt puse în aplicare doar dacă acestea – în anumite condiții-cadru politice (standarde sociale, calitatea serviciilor) –, într-o perspectivă pe termen lung și luând în considerare costurile de tranzacție, problemele legate de negocieri ulterioare etc., duc la reducerea costurilor. În același timp, trebuie eliminate stimulările de preferință, ceea ce face trimitere la necesitatea urgentă de a revizui criteriile EUROSTAT. Examinarea PPP-urilor arată că, din cauza complexității acestora, combinată în unele țări și pentru unele contracte cu deficitul de transparență (în ceea ce privește contractele, analiza viabilității economice etc.), unele PPP-uri se sustrag controlului democratic. În acest sens, se solicită cu fermitate Comisiei Europene să sensibilizeze statele membre cu privire la problemele inerente generate de o asemenea situație.

Prezentăm mai jos situația actuală în trei rubrici: din ceea ce există,

— Ce trebuie păstrat neschimbat?

— Ce trebuie modificat?

— Ce trebuie dezvoltat?

3.2.1 Ce trebuie păstrat din textele actuale?

În ceea ce privește textele și normele de drept, nu găsim nicio definiție exactă a ceea ce înseamnă, de fapt, un PPP în raport cu ansamblul dispozițiilor care reglementează achizițiile publice, concesionările și tot ceea ce ține de realizarea infrastructurilor.

Analizând aceasta și ținând seama de experiența acumulată în numeroase țări care folosesc deja PPP-ul, ar părea că absența unei definiții precise la nivel european nu deranjează deloc nici dezvoltarea operațiunilor, nici monitorizarea acestora de către autoritățile europene.

Dacă deducem din tăcerea Comisiei că ea nu resimte nevoia unei definiții mai precise, se pare că CESE poate și trebuie să împărtășească acest punct de vedere, care permite statelor membre să adopte ele însele o definiție mai adaptată contextului lor specific și practicilor lor.

Acest punct de vedere lasă deschisă problema menținerii în starea actuală a anumitor texte în vigoare în prezent, amintind că, printr-un vot recent, Parlamentul European

recomandă, în domeniul achizițiilor publice, să se utilizeze mai curând textele deja existente decât să se încerce să se elaboreze altele noi.

În acest context, CESE recomandă păstrarea Directivei 2004/18/CE care reglementează doar concesionarea lucrărilor, în ceea ce privește procedura de atribuire a contractelor de concesionare a acestor lucrări, fără completarea ei cu definiția PPP, a cărei reglementare să rămână de competența autorităților publice din fiecare stat membru al UE. În acest text, concesionarea lucrărilor este definită după cum urmează: „Concesionarea lucrărilor publice reprezintă un contract care prezintă aceleași caracteristici ca un contract de achiziții publice de lucrări, cu excepția compensației pentru lucrările efectuate, care poate consta fie exclusiv în dreptul de exploatare a lucrării, fie în dreptul de exploatare și o plată”.

Definiția concesionării serviciilor este identică (cuvântul „servicii” înlocuind cuvântul „lucrări”), dar directiva nu prevede nimic pentru condițiile atribuirii, deși consacră un capitol procedurilor de atribuire a contractelor de concesionare a lucrărilor.

Definițiile de mai sus nu intră în mod voit în detalii considerate naționale și care ar face, în fapt, imposibilă orice convergență într-un text comun.

Pe baza unor constatări pragmatice, CESE consideră că nu este necesară o definiție mai detaliată a noțiunii de concesionare (și anume un contract pe termen lung, incluzând proiectarea, elaborarea, finanțarea, managementul și/sau întreținerea unei lucrări sau a unui serviciu public), deoarece situația actuală are un rol eficient de acoperire a tuturor tipurilor de contracte publice, diferite de achizițiile publice clasice, supunându-le unui minimum de reglementare europeană privind atribuirea.

CESE consideră că este mai bine să se evite legiferarea în acest domeniu, care poate deveni rapid extrem de complexă, în timp ce în prezent actorii dispun în toate statele membre și în funcție de tradițiile naționale de contracte de tip PPP în sens larg (concesionări cu plată privată de către utilizator, contracte de parteneriate cu plată publică, alte contracte de parteneriat public-privat), care corespund problemelor care se pun.

3.2.2 Ce trebuie modificat?

În ceea ce privește Directiva 2004/18, CESE, în dorința de a spori coerența textelor utilizate, propune să se reflecteze, cu ocazia acestui aviz privind PPP-urile, la o clarificare a condițiilor de atribuire a contractelor de servicii, neglijate de directiva citată, dar care, totuși, le definește în mod clar.

În acest context, CESE profită pentru a clarifica delicata problemă a parteneriatului public-privat instituțional (PPPI), parțial abordată într-o comunicare interpretativă din 2008, care reamintează respectarea normelor concurenței de către persoanele publice care fac apel la entități parapublice.

Această comunicare nu este de fapt cunoscută persoanelor publice care o ignoră voluntar sau involuntar. În cazul în care Comisia ar continua cu o legislație specifică pentru concesionari, ar trebui să se includă în aceasta în mod expres reglementarea privind crearea și reînnoirea activităților cuprinse în PPPI, în sensul unei îmbunătățiri a legislației, pentru a se evita abuzurile asupra cărora jurisprudența europeană ne oferă o vastă panoramă și care merg uneori împotriva transparenței dorite.

3.2.3 Ce trebuie dezvoltat?

În ceea ce privește aplicarea procedurilor, CESE recomandă ca două demersuri inerente PPP-urilor în general să fie mai bine încadrate, și anume:

- evaluarea prealabilă, care este foarte utilizată pentru măsurarea impactului la nivelul costului global al PPP-ului în raport cu comanda publică clasică; „comparatorul sectorului public” este, de asemenea, un instrument util;
- dialogul competitiv, care face uneori obiectul unor derivate la nivelul eticii, al termenelor și al exigențelor față de întreprinderile private;
- monitorizarea operațiunilor PPP pentru a le măsura interesul cu toată precizia posibilă și pentru a îmbunătăți astfel evaluarea prealabilă a operațiunilor ulterioare.

3.2.3.1 Evaluarea prealabilă

Această analiză inițială care, în principiu, trebuie să permită justificarea recurgerii la această procedură mai degrabă decât la alta, ar trebui să devină regula imperativă pentru tot ceea ce se referă la atribuirea de contracte publice.

Care ar fi deci cel mai bun mijloc pentru autoritatea contractantă de a măsura impactul – sau mai degrabă impacturile – deciziei în curs de pregătire? Caracterul obligatoriu al publicării rezultatelor acestei evaluări prealabile ar constitui, în numeroase cazuri, un pas important către transparență, atât de necesară atunci când se caută soluții optimizate și o mai mare rigoare la nivelul concurenței.

Aceasta ar trebui să fie și ocazia de a măsura cum se cuvine, în interiorul noțiunii de cost global, incidența eventualelor diferențe la nivelul finanțărilor între dobânda pe care o aplică piețele împrumutătorilor publici și cea aplicabilă proiectului PPP, cu observația că acest aspect al evaluării prealabile este deja obligatoriu în țările cele mai avansate în domeniul PPP-urilor.

În Franța, evaluarea prealabilă se face pe baza a patru criterii: costul global, transferul riscurilor, dezvoltarea durabilă și performanța contractului. CESE propune sistematizarea acestor criterii prin adăugarea publicării contractelor și a aplicării stricte a legislației sociale a țărilor vizate, așa cum se amintește mai sus (punctul 1.3.4).

3.2.3.2 Dialogul competitiv

Acest demers, diferit de simpla negociere bilaterală utilizată pentru finalizarea procedurilor clasice, este actualmente utilizat pe scară largă – și chiar obligatoriu în anumite țări – pentru atribuirea de contracte PPP în sens larg. Acesta consistă, după o primă alegere preliminară efectuată de client, în punerea la punct a contractului final, în dialog cu partenerul sau cu cei doi parteneri selecționați, prin reiterarea și îmbunătățirea succesivă a datelor contractului.

Totuși, analiza exhaustivă a utilizărilor sale actuale evidențiază mai multe aspecte:

- fără a avea această obișnuință, unii actori publici au inițiat dialoguri competitive incorect pregătite, ajungându-se la situații în care elemente ale contractului în curs de negociere să fie serios puse la îndoială, la termene foarte lungi și la cereri de detalii uneori exagerate adresate întreprinderilor în faza finală;
- contractanții de comenzi publice încă mai sunt uneori tentați să ocolească utilizarea acestei proceduri, pentru a nu respecta drepturile normale de proprietate intelectuală și de protecție a ideilor inovatoare.

Deși ideile emise ar trebui să fie protejate prin confidențialitatea ofertelor, realitatea arată că lucrurile nu se întâmplă întocmai și că se pot produce cu ușurință „scurgeri” care nu sunt detectabile, ceea ce nu reprezintă altceva decât manevre contrare principiilor etice.

O anumită armonizare a cadrului contractual comunitar ar trebui să țină seama de mijloacele de protecție a proprietății intelectuale, garantă, prin ea însăși, a progreselor inovației.

3.2.3.3 Monitorizarea operațiunilor PPP

Pentru a respecta transparența și exigențele de control, este necesară o sistematizare a inventarului operațiunilor PPP și o monitorizare a executării lor la nivel național și european. Această misiune, fără a aduce atingere celei menționate deja pentru BEI și EPEC, trebuie atribuită unei organizații independente care, în cadrul evaluării, nu prezintă niciun impuls sistematic în sensul avantajării sau dezavantajării PPP-ului și ar putea fi atribuită grupului de experți.

4. Concluzii

- Comunicarea Comisiei este un text interesant și de mare actualitate, în contextul necesității mobilizării investițiilor publice și private, mai ales în perioada de criză financiară cu care ne confruntăm. Este necesară dezvoltarea în continuare a cadrului instituțional, pentru îmbunătățirea PPP și valorificarea avantajelor și oportunităților acestora, dar și pentru reducerea problemelor identificate în cazul mai multor PPP-uri menționate anterior în acest aviz (problemele de prefinanțare și creșterea, deseori preconizată, a costurilor în cadrul contractelor de PPP pe termen lung).
- Trebuie doar să nu neglijăm posibilitățile oferite de PPP-uri pentru a contribui la dezvoltarea infrastructurilor publice (mari și mici) și, prin aceasta, la progresul economic al Uniunii Europene.
- În ceea ce privește PPP-urile, Europa ar trebui să se doteze cu mijloacele care să îi permită să învețe din dificultățile întâlnite în trecut, prin îmbunătățirea dispozitivelor de control existente și prin întocmirea unui inventar sistematic al rezultatelor finale ale operațiunilor. CESE consideră că este

important ca și întreprinderile mici și mijlocii să beneficieze de posibilități mai bune de participare la PPP-uri.

- Există numeroase instrumente juridice comunitare și naționale: CESE consideră că nu este necesar să se reia totul de la zero pentru a construi un cadru unic și teoretic perfect. Am pierde astfel mult timp pentru un beneficiu limitat, chiar neperformant. Actorii implicați lucrează zilnic pe baza acestor cadre juridice și orice punere la îndoială a acestora ar determina încetinirea comenzilor publice și chiar destabilizarea gravă a PPP-ului. Definițiile actuale din Directiva 2004/18/CE nu trebuie modificate sau completate, fiecare stat membru putând astfel adopta o definiție a PPP mai adaptată contextului său specific și bunelor practici înregistrate.
- Să optimizăm deci instrumentele existente, precizând și îmbunătățind câteva aspecte și utilizând competențele existente, în special platforma BEI în domeniul finanțării, prin întărirea rolului EPEC și al grupului de experți, care va contribui și mai mult la popularizarea metodelor contractuale, la colectarea, promovarea și valorificarea bunelor practici și la dialogul cu sectorul privat la nivel european prin crearea unui grup „oglină” de experți privați.
- Îmbunătățirea transparenței, a evaluării prealabile pe baza costului global, a analizelor reușitelor și eșecurilor și respectarea legislațiilor reprezintă tot atâtea piste pentru viitoare studii.
- Să reflectăm la crearea unui mecanism de refinanțare a PPP-urilor dincolo de perioada lor de înființare, pentru mobilizarea pieței de obligațiuni, care este prea puțin solicitată în această privință.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, în ceea ce privește durata obligației de respectare a cotei standard minime

COM(2010) 331 final – 2010/0179 (CNS)

(2011/C 51/13)

Raportor: **dl Edgardo IOZIA**

La 24 iunie 2010, în conformitate cu articolul 113 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, în ceea ce privește durata obligației de respectare a cotei standard minime

COM(2010) 331 final – 2010/0179 (CNS).

La 13 iulie 2010, Biroul a însărcinat Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl IOZIA raportor general, în cadrul celei de-a 466-a sesiuni plenare, din 21 octombrie 2010, și a adoptat prezentul aviz cu unanimitate de voturi.

1. Sinteza avizului și observațiile Comitetului

1.1 CESE ia notă de faptul că este necesară prelungirea – pentru ultima dată, ar fi de dorit – cu încă 5 ani a așa-numitei perioade tranzitorii de aplicare a cotei standard minime a TVA de 15 %, care a fost stabilită de mult timp – la sfârșitul anului 1992 – și se va încheia la 31 decembrie 2010, declarându-se de acord cu adoptarea propunerii de directivă.

1.2 Lipsa acestei prelungiri, ar putea avea, într-adevăr, efecte perturbatoare suplimentare asupra funcționării pieței interne. În prezent există deja o diferență de 10 puncte procentuale între diferitele regimuri de cote standard. Cota variază între 15 % în Cipru și Luxemburg și 25 % în Danemarca, Ungaria și Suedia. Comisia a propus deja în două rânduri, în mod justificat, introducerea unei limite maxime, însă, ținând seama de faptul că tratatele prevăd unanimitatea în acest domeniu, Consiliul încă nu și-a dat consimțământul.

1.3 CESE apreciază în mod deosebit decizia Comisiei de a publica o Carte verde privind noua strategie TVA până la finele acestui an, precum și posibilitatea de a se trece treptat la armonizarea cotelor. Comitetul, care, la momentul oportun, va fi consultat pe tema Cărții verzi, întâmpină cu satisfacție instituirea cât mai grabnică a unui sistem complet armonizat de impozitare la nivel european și încheierea definitivă a perioadei tranzitorii.

1.4 În numeroase avize pe această temă CESE a susținut nevoia de a se ajunge la un sistem de impozitare indirectă armonizat, simplu, cu sarcini administrative reduse, cu beneficii evidente pentru întreprinderi și cetățeni, care să

asigure o impozitare egală, un venit sigur pentru finanțele publice și să scadă riscul de fraudă fiscală, sprijinind finalizarea și dezvoltarea pieței interne.

1.5 CESE este conștient de faptul că menținerea deciziei privind unanimitatea în domeniul fiscal a compromis posibilitatea aprobării rapide a unui sistem definitiv, care să prevadă impozitarea în țara de origine. Lipsa unui acord cu privire la modificarea tratatelor va presupune o prelungire regretabilă a timpului necesar adoptării unei decizii în acest domeniu. La patruzeci și trei de ani de la debutul procesului de instituire a unui sistem european de impozitare indirectă, din cauza principiului unanimității, ne aflăm în același stadiu.

1.6 „Faptul că transpunerea în realitate a unui concept acceptat în principiu în urmă cu trezeci și trei de ani pare și în prezent la fel de îndepărtată ca la vremea respectivă este un act de acuzare la adresa statelor membre. Istoricul legislației TVA în Europa constă dintr-un șir de eșecuri, ce nu pot fi puse pe seama Comisiei, aceasta acționând cu o consecvență demnă de laudă și fără a precupeți eforturile pentru a îmbunătăți situația, ci pe seama statelor membre, care în permanență au zădărnicit aceste eforturi”⁽¹⁾. Acestea sunt cuvintele utilizate de CESE în 2001: din nefericire, și în prezent sunt dureros de actuale.

1.7 În opinia CESE, nu se mai poate amâna adoptarea unui nou sistem de impozitare, care să asigure combaterea eficientă a fraudei fiscale, pentru creșterea încasărilor statelor membre și ale Uniunii, diminuarea sarcinilor administrative și dezvoltarea pieței interne.

⁽¹⁾ Avizul CESE privind strategia de îmbunătățire a funcționării sistemului de TVA în cadrul pieței interne, JO C 193, p. 45, 10.7.2001.

2. Context

2.1 La propunerea Comisiei și după consultarea PE și CESE, Consiliul stabilește cu unanimitate de voturi nivelul cotei TVA, în temeiul articolului 12 alineatul 3) litera (a) din Directiva 77/388/CEE.

2.2 Nefiind întrunită unanimitatea necesară, Comisia s-a văzut obligată să recurgă la nu mai puțin de patru prelungiri pe baza unicului rezultat obținut în unanimitate, constând într-o **cotă minimă de 15 %**, stabilită prin Directiva 92/77 CEE. Nicio propunere vizând instituirea unei **armonizări fiscale definitive** nu a întrunit vreodată unanimitatea necesară.

3. Conținutul propunerii Comisiei

3.1 În perspectiva proximei scadențe de la 31 decembrie 2010, prevăzută de Directiva 2006/112/CE, Comisia propune – pentru a câta oară? – o nouă prelungire a valabilității **cotei standard de cel puțin 15 %**, pentru intervalul 1 ianuarie 2011-31 decembrie 2015.

3.2 La punctul 9 al propunerii supuse examinării, Comisia prevede publicarea unei Cărți verzi succinte privind o nouă strategie TVA, care va prilejui o consultare asupra viitoarei armonizări fiscale, de rezultatul consultării statelor membre depinzând adoptarea de către Comisie a unei decizii corespunzătoare cu privire la nivelul cotelor standard de TVA în UE.

4. Observațiile Comitetului

4.1 În lumina situației actuale în domeniul fiscal din cele 27 de state membre și, în special, în domeniul TVA, Comitetul nu

poate decât să se declare de acord cu această propunere, considerând, ca și în trecut, că este „un pas necesar”.

4.2 Deși pe parcursul experienței anterioare din acest domeniu au prevalat mărunte interese naționale, care au împiedicat de fapt simplificarea și finalizarea pieței interne, decizia Comisiei de a elabora o Carte verde despre întregul domeniu, având drept scop încheierea definitivă a perioadei tranzitorii și demararea unui proces de armonizare în hățișul cotelor, al derogărilor, al regimurilor cu taxă redusă, al cotelor tranzitorii și al întregii legislații, se bucură de întregul sprijin al Comitetului pentru acest proiect.

4.3 Volumul fraudelor fiscale la nivel european este evaluat la 200-250 de miliarde EUR. Comitetul este de acord cu Parlamentul European asupra necesității combaterii mai eficiente a fraudei, care „afectează nu numai finanțarea bugetelor statelor membre, ci și echilibrul general al sistemului de resurse proprii ale UE, în măsura în care reducerile resurselor proprii provenind din TVA trebuie să fie compensate printr-o creștere a resurselor provenind din venitul național brut” ⁽²⁾.

4.4 În acest scop, CESE consideră că este neapărat necesară o acțiune coordonată și convergentă a statelor membre, care să contribuie, simultan, la îndeplinirea diverselor obiective: simplificare administrativă, creșterea veniturilor obținute din aplicarea taxei prin combaterea eficientă a evaziunii, armonizarea cotelor, astfel încât să contribuie la dezvoltarea pieței interne fără ca nivelul taxei să ofere cuiva avantaje sau dezavantaje concurențiale.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Rezoluția legislativă a Parlamentului European din 4 decembrie 2008 referitoare la propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată în vederea combaterii fraudei fiscale legate de operațiunile intracomunitare.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Politica climatică internațională post-Copenhaga: acționând acum pentru a revigora măsurile luate pe plan mondial în domeniul schimbărilor climatice”

COM(2010) 86 final

(2011/C 51/14)

Raportor: **dl BUFFETAUT**

La 9 martie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – „Politica climatică internațională post-Copenhaga: acționând acum pentru a revigora măsurile luate pe plan mondial în domeniul schimbărilor climatice”

COM(2010) 86 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 31 august 2010.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 118 de voturi pentru, 7 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii

1.1 Inițial, din cauza eșecului încheierii unui acord general privind obiectivele și măsurile de combatere a încălzirii globale, Acordul de la Copenhaga a provocat o profundă decepție. Cu toate acestea, la o privire mai atentă, se poate considera că acest text cuprinde câteva progrese, nu numai în ceea ce privește obiectivul de a limita creșterea temperaturii la 2 °C în raport cu perioada preindustrială, ci și contribuția la evoluțiile în domeniul transferului de tehnologii și al finanțării către țările în curs de dezvoltare, precum și în ceea ce privește acordurile mai specifice privind utilizarea terenurilor și silvicultura. Concluziile sale trebuie să servească drept punct de plecare pentru următoarele runde de negocieri care se vor desfășura la Cancun și în Africa de Sud.

1.2 Totuși, nu se poate considera că acesta a reprezentat un succes pentru diplomația Uniunii Europene. Serviciul de acțiune externă trebuie să examineze posibilitatea reorientării strategiei pe care a adoptat-o. Instituirea noului serviciu de acțiune externă, în urma adoptării Tratatului de la Lisabona, ar putea schimba situația politică internă a Comisiei Europene. În orice caz, angajamentul asumat în mod unilateral, referitor la reducerea emisiilor cu 20 % sau chiar cu 30 % până în 2020, nu a avut efectul scontat și nu a permis să se ajungă la un acord cu caracter obligatoriu. Avem, într-adevăr, parteneri extrem de pragmatici, care manifestă prudență față de tot ceea ce reprezintă mari declarații de principiu, în spatele cărora se profilează reglementări și eventuale constrângeri. Acest lucru este valabil chiar dacă obiectivul de principiu privind limitarea creșterii temperaturii la 2 °C a fost, în cele din urmă, acceptat.

1.3 Uniunea Europeană nu a avut prea mult succes sau influență în cadrul negocierilor de la Copenhaga, din cauză că, pe de o parte, ambițiile sale erau prea mari pentru ca multe dintre celelalte țări să și le însușească în această etapă, iar pe de altă parte, din cauza unei doze de scepticism din partea celorlalți în privința posibilității realizării obiectivelor

europene. UE ar trebui să se concentreze acum asupra modalităților concrete de realizare a obiectivelor de reducere a emisiilor de dioxid de carbon pe care și le-a stabilit, și, totodată, asupra revigorării economiei sale (și ca parte a acestui demers). Un succes concret obținut în acest dublu efort i-ar consolida credibilitatea și influența în cadrul negocierilor internaționale.

Rămânând fidelă deciziilor pe care le-a luat, în special în cadrul pachetului energie-climă, Uniunea Europeană ar trebui:

— să își asume angajamentul de a-și îndeplini într-o etapă timpurie obiectivul de reducere a emisiilor de CO₂ până în 2020, în conformitate cu recomandările miniștrilor mediului din Germania, Franța și Regatul Unit, astfel încât să realizeze o reducere cu 30 % până la acea dată, în loc de obiectivul actual de 20 %, în cazul în care condițiile sociale și economice permit acest lucru fără a se pierde din competitivitate și cu condiția ca această reducere să fie într-adevăr însoțită de măsurile și de investițiile necesare pentru punerea în practică. Faptul că, din cauza crizei economice, emisiile de dioxid de carbon ale UE au scăzut vertiginos nu este în sine un motiv suficient pentru a tinde către o reducere mai mare a acestora, deoarece nivelul emisiilor ar putea crește din nou, în contextul unei redresări economice;

— să mobilizeze și să coordoneze mijloacele de cercetare ale UE și pe cele naționale în domeniul noilor tehnologii cu emisii reduse de dioxid de carbon și în cel al eficienței energetice. Scopul urmărit este obținerea unei mai bune alocări a resurselor, în vederea unei eficiențe sporite, astfel încât să facă dovada faptului că, dincolo de declarațiile politice și de normele juridice, sunt într-adevăr mobilizate mijloacele necesare unei acțiuni concrete. De asemenea, este esențială asigurarea unei cooperări strânse între actorii din domeniul cercetării și actorii în plan economic, cum ar fi cei din sectoarele industriei și agriculturii, astfel încât să poată fi introduse rapid pe piață tehnologii promițătoare;

- să opteze pentru o mai mare modestie în comunicările sale, pentru a nu da partenerilor noștri impresia că dorim să le impunem un model european pe care îl considerăm a fi exemplar;
- în așteptarea unui acord global, să își concentreze eforturile diplomatice asupra unor acorduri cu caracter sectorial mai pronunțat, cum ar fi gestionarea terenurilor și a pădurilor, transferul de tehnologii (având grijă să nu ne pierdem avantajele pe care le avem față de ceilalți în acest domeniu), sistemul de monitorizare și de evaluare a angajamentelor, ajutoarele financiare și modalitățile de alocare a acestora. Conferința internațională pe tema climei și a pădurilor, care s-a desfășurat la Oslo în luna mai a.c., reprezintă un bun exemplu al unui demers încununat de succes;
- cu sprijinul statelor membre, să dezvolte o diplomație activă, orientată către Statele Unite, Rusia și grupul BASIC, întrucât nu este posibilă încheierea niciunui acord la nivel mondial fără participarea Statelor Unite și a celorlalte țări mari;
- să constituie o forță motrice în negocierile bilaterale și multilaterale, în cadrul unor organizații altele decât ONU, în vederea pregătirii unui acord la nivel mondial. Toate acestea ar trebui să fie întreprinse într-un mod extrem de transparent, pentru a nu provoca îngrijorarea anumitor state, care s-ar putea teme că le-ar putea fi impuse soluții „de-a gata”;
- să practice o politică europeană ambițioasă, având în vedere amplele investiții în economia „verde” ale Chinei, Statelor Unite și Coreei de Sud, dacă dorim să fim locomotiva economiei de mâine și dacă nu vrem să ne pierdem avantajele competitive și să devenim dependenți de brevetele, de know-how-ul și de tehnologiile altora. Obiectivele în materie de reducere a emisiilor pot constitui un instrument util, însă singure nu ar fi suficiente pentru a realiza saltul tehnologic necesar obținerii unei dezvoltări cu adevărat durabile.

1.4 În sprijinul eforturilor sale diplomatice, Uniunea Europeană ar trebui, de asemenea, să mobilizeze societatea civilă organizată, pentru a sensibiliza opinia publică în legătură cu necesitatea ca societatea noastră să evolueze către diminuarea risipei resurselor naturale, către o mai amplă utilizare a resurselor regenerabile și către adoptarea unor comportamente individuale care să facă dovadă de mai mult spirit civic.

2. Introducere

2.1 Concluziile summitului de la Copenhaga au provocat reacții pe cât de diverse, pe atât de contradictorii.

2.2 Pentru anumite state și actori ai dezbaterii, Acordul de la Copenhaga reprezintă un prim pas încurajator, deoarece a fost susținut de numeroase state, printre care și China, India, Statele Unite, care au fost de acord cu obiectivul de a limita creșterea temperaturii la 2 °C comparativ cu perioada preindustrială. În opinia altora însă, acordul a provocat o decepție profundă,

deoarece nu s-a ajuns la nicio înțelegere detaliată cu privire la măsurile care ar permite realizarea acestui obiectiv sau la modul de repartizare a responsabilităților între diferitele state.

2.3 Și gradul de ambiție și angajament la nivel național reflectat de acord a fost dezamăgitor, după cum demonstrează și faptul că obiectivele naționale de reducere a GES asumate voluntar, care au fost ulterior prezentate ca răspuns la acord, sunt insuficiente pentru a menține creșterea temperaturii sub 2 °C și nu răspund speranțelor pe care UE și ceilalți le-au nutrit în legătură cu acest acord.

2.4 Conferința a reprezentat, evident, o dezamăgire din punct de vedere diplomatic pentru Uniunea Europeană și mai ales pentru Comisie. În special anunțarea asumării în mod unilateral a angajamentului de a ne reduce emisiile de CO₂ cu 20 % sau chiar cu 30 % până în 2020 nu a avut efectul dorit pe plan diplomatic, acela de a încuraja alte țări dezvoltate să-și asume angajamente similare și de a determina țările în curs de dezvoltare să-și asume angajamente mai specifice. Prin urmare, trebuie analizate motivele eșecului strategiei diplomatice a Uniunii Europene și trebuie concepută o modalitate de a reorienta această strategie, pentru un plus de eficiență.

3. Un demers mai pragmatic și mai modest

3.1 Chiar dacă există unele divergențe între Statele Unite și China, se pare că Acordul de la Copenhaga este, de fapt, o versiune a acordului încheiat între Statele Unite și statele care formează grupul BASIC (Brazilia, Africa de Sud, India, China).

3.2 De aici se pot trage câteva concluzii:

- la fel ca Statele Unite și alte câteva țări dezvoltate, multe țări emergente acordă încă mai multă prioritate menținerii (sau restabilirii) traiectoriilor lor de creștere economică pe termen scurt, decât combaterii încălzirii globale (deși intensificarea încălzirii globale ar putea provoca daune mult mai mari, pe termen mediu, tuturor economiilor, dacă nu se reduc emisiile de gaze cu efect de seră). Țările din acest grup pot reprezenta, în continuare, vocea dominantă care va dicta limitele ambițiilor în următorii ani, cu excepția cazului în care sau până când o combinație de manifestări climatice noi sau chiar dovezi științifice mai evidente ori penuria crescândă de combustibili fosili le va determina să reevalueze situația în profunzime. UE va trebui să-și adapteze strategia la acest nou echilibru de forțe la nivel global;

- abordarea SUA se bazează pe încrederea în progresul științei și al tehnologiei și se dorește a avea un caracter mai mult pragmatic decât normativ. În următorii ani, SUA (și China) își vor concentra clar eforturile pe crearea industriilor cu cele mai reduse emisii de carbon ale viitorului. Europa trebuie să demonstreze că eforturile pe care le depune în vederea orientării economiei sale către emisii reduse de dioxid de carbon sunt cel puțin tot atât de susținute;

— țările emergente sau cele în curs de dezvoltare se tem, de asemenea, ca nu cumva zelul țărilor dezvoltate să fie doar o modalitate ascunsă de a le restrânge sau de a le întârzia dezvoltarea, cu atât mai mult cu cât țările dezvoltate sunt departe de a-și fi atins cu toatele obiectivele anunțate.

Dacă Uniunea Europeană, care dorea să ofere un exemplu, nu a reușit mai deloc să convingă restul lumii de motivele întemeiate ale demersului său, acest lucru este, fără îndoială, din cauză că aceasta s-a bazat prea mult pe calculele abstracte ale obiectivelor de reducere pe care fiecare țară trebuia să le atingă și pe sistemul european de comercializare a cotelor de emisii, încă imperfect, și nu a făcut destul din punct de vedere practic pentru a demonstra că astfel de obiective sunt fezabile, prin investiții suficiente în cercetare, în inovare și în tehnicile de transformare, care să permită crearea unei noi economii, cu emisii reduse de dioxid de carbon și mai eficientă pe plan energetic, atât pentru sine, cât și pentru ceilalți. Putem spera însă că Strategia Europa 2020 va reprezenta un instrument util în această privință. Trebuie să fim capabili să demonstrăm că trecerea rapidă la o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon în Europa este, practic, un succes care ne va aduce un avantaj concurențial crescând, în cazul în care ceilalți nu vor proceda la fel. Aceasta va avea un efect mult mai convingător asupra lumii decât discursurile mohorâte despre obiective ambițioase, aparent imposibil de atins, despre sarcinile pe care le-ar presupune îndeplinirea acestora și despre importanța morală a repartizării acestora.

3.3 În acest context, nu trebuie să ne punem toate speranțele în cadrul internațional pentru a încheia un acord final asupra tuturor aspectelor înainte de sfârșitul anului 2011. Ar fi de preferat să nu existe niciun fel de acord decât unul care să formuleze obiective inadecvate, care să alimenteze un sentiment de automulțumire în condițiile unei amenințări climatice crescânde. Astfel de obiective inadecvate ar trebui să fie prezentate ca măsuri temporare sau provizorii de compromis, în așteptarea unui acord mai adecvat, cu obiective mai stricte, încheiat mai târziu, atunci când unele dintre țările și grupurile cu mai multă pondere vor fi înregistrat evoluții mai importante către economia cu emisii scăzute de carbon și vor fi în măsură să-și asume mai hotărât obiective mai ambițioase și mai adecvate, îndemnându-i și pe ceilalți să facă la fel.

3.4 Între timp, eventualitatea neajungerii la un acord general nu ar trebui să poată împiedica în niciun fel comunitatea internațională să progreseze încetul cu încetul în direcția negocierilor concrete și să promoveze acorduri sectoriale în domeniile pădurilor, eficienței energetice, transferurilor de tehnologie, contribuțiilor financiare sau cooperării în privința vehiculelor electrice, de pildă. Acordul încheiat la Oslo, în luna mai a.c., cu privire la pădurile tropicale, în urma unei conferințe internaționale referitoare la păduri și climă, reprezintă un bun exemplu de demers încununat de succes. Conferința a dus la încheierea unui parteneriat între nouă state donatoare, și anume Norvegia, Statele Unite, Franța, Germania, Suedia, Regatul Unit, Danemarca, Japonia, Australia, plus Uniunea Europeană și circa patruzeci de țări care dețin zone întinse de pădure. Acest nou parteneriat urmărește crearea urgentă a unui instrument financiar menit să acorde ajutor statelor care își conservă pădurile. Pentru perioada 2010-2012 au fost aprobate credite de angajament în valoare de 4 miliarde de dolari. Astfel, mecanismul de reducere a emisiilor cauzate de despăduriri și de degradarea pădurilor (REDD) a beneficiat de un nou impuls prin valorizarea pădurilor.

3.5 Această abordare ar putea fi rezumată prin expresia „fapte, nu vorbe”, precum și printr-o atitudine mai modestă, în ceea ce privește nu obiectivele, ci modalitatea de prezentare a acestora.

3.6 Trebuie să se pună în aplicare Acordul de la Copenhaga în forma sa actuală, ca un punct de plecare în vederea creării unei dinamici generale, fără a ne lăsa atrași în luările de poziții ideologice. Trebuie să propunem proiecte concrete și să mobilizăm în jurul nostru grupuri de țări dispuse să se implice într-un proiect sau altul, după caz, ceea ce ar permite să se încerce evitarea transformării acordurilor de la Kyoto într-un mit sacrosanct, cu luarea însă în considerare a dorinței multor țări în curs de dezvoltare de menținere a unor elemente esențiale ale abordării adoptate la Kyoto.

3.7 În afară de chestiunea țărilor emergente, cea a țărilor sărace este de importanță crucială. Nu putem să le lășăm pe acestea din urmă să creadă că lupta împotriva schimbărilor climatice este o modalitate de a le menține într-o stare de dependență. Trebuie menținut principiul echității cu privire la chestiunile climatice, principiu inclus în programul „justiție-climă” al guvernului francez, pentru a nu exista nicio îndoială cu privire la angajamentul și buna-credință a țărilor bogate.

3.8 În acest sens, ar trebui respectat acordul financiar încheiat la Copenhaga, alocându-se de urgență noi fonduri. Contribuția UE a fost stabilită la 2,4 miliarde de euro anual pentru perioada 2010-2012. Această finanțare trebuie pusă în aplicare cât mai curând posibil. Este limpede că Statele Unite își vor onora angajamentele financiare asumate numai dacă India și China trec la acțiune, mai ales în ceea ce privește sistemul de măsurare, control și verificare.

4. Pentru a ști ce trebuie făcut, trebuie să cunoaștem punctul de plecare. Prin urmare, trebuie să se cunoască adevărata natură a Acordului de la Copenhaga, dincolo de luările de poziție de natură politică sau ideologică.

4.1 În ultimii 20 de ani, dezbaterile de la nivel internațional privind schimbările climatice s-au bazat pe lucrările științifice ale Grupului interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC), care a reunit mari oameni de știință din toate domeniile relevante și din întreaga lume, pentru a examina și evalua elementele care demonstrează schimbările climatice cauzate de activitatea umană și efectele acestora. Evaluările succesive efectuate de IPCC de-a lungul anilor au demonstrat o creștere constantă a nivelului de încredere și de consens în rândul oamenilor de știință cu privire la veridicitatea schimbărilor climatice cauzate de activitatea umană și la efectele acestora.

4.2 Din nefericire, au apărut o serie de deficiențe de natură procedurală în cursul anumitor lucrări recente ale IPCC, preluate de media și de scepticii de profesie, care au încercat, chiar în momentul desfășurării summitului de la Copenhaga, să semene îndoiala cu privire la elementele care demonstrează necesitatea unor măsuri rapide în domeniul schimbărilor climatice. Este limpede că IPCC trebuie să-și îmbunătățească procedurile pentru a garanta transparența totală a lucrărilor sale și pentru ca toate dovezile și concluziile să fie verificate în profunzime de către specialiști de aceeași valoare, după cum recomandă raportul recent al Consiliului InterAcademic.

4.3 Niciuna dintre reexaminările la care a fost supus IPCC nu a contestat concluziile sale fundamentale și, în ciuda erorilor de procedură, consensul științific internațional privind realitatea schimbărilor climatice și cauzele acestora pare să fie din ce în ce mai puternic. Guvernele din întreaga lume rămân convinse de aceste orientări de bază, angajându-se, în cadrul Acordului de la Copenhaga, să atingă obiectivul de limitare a încălzirii globale la 2 °C. Comitetul sprijină cu fermitate această concluzie și această expresie a voinței politice.

4.4 De asemenea, Acordul de la Copenhaga creează un cadru pentru înscrierea angajamentelor naționale în materie de reducere a gazelor cu efect de seră și a programelor de îndeplinire a acestora. După Copenhaga, multe țări au furnizat informații privind actualele lor programe și angajamente. Acest lucru este util, întrucât indică faptul că se întreprind sau se propun acțiuni în multe părți ale lumii. Dar angajamentele asumate până în prezent nu ar fi suficiente pentru ca lumea să se afle pe calea limitării creșterii temperaturii la 2 °C. Chiar și cele mai ambițioase dintre angajamentele actuale ale țărilor dezvoltate ar determina o reducere a emisiilor cu numai 18 % până în 2020, ceea ce nu atinge nici măcar limita inferioară a recomandărilor IPCC, privind necesitatea reducerii cu 25-40 % până la acea dată. În opinia CESE, UE ar trebui, prin urmare, să abordeze negocierile internaționale pornind de la faptul că actualele angajamente naționale trebuie privite numai ca un punct de plecare și ar trebui să își propună să clarifice și să consolideze angajamentele, ori de câte ori acest lucru este posibil.

4.5 Procesul inițiat de ONU, astfel cum s-a desfășurat până în prezent, riscă întrucâtva să bată pasul pe loc. Cu siguranță că alte organisme și alte sisteme de negociere multilaterală, cum ar fi G20 și acordurile multilaterale, pot fi importante pe termen scurt; acestea vor putea insufla un nou elan negocierilor din cadrul ONU, propunând baze mai solide și mai realiste pentru negociere. Nu este vorba, în niciun caz, ca acestea să preia rolul ONU, ci să fie folosite în vederea pregătirii unor acorduri sub egida ONU. Acest lucru implică încheierea unor acorduri concrete, care să se reflecte în acțiuni și în politici, chiar dacă aceste acorduri nu ar acoperi decât un aspect al chestiunilor referitoare la schimbările climatice sau la inovările în materie de energie nepoluantă sau cu emisii reduse de dioxid de carbon. În acest context, Uniunea Europeană ar putea juca un rol-cheie în asigurarea transparenței negocierilor și în dezvoltarea unor relații diplomatice active cu țările în curs de dezvoltare și cu națiunile mici.

4.6 În acest sens, va trebui urmărită atent punerea concretă în aplicare a angajamentelor asumate de către state în cadrul Acordului de la Copenhaga, precum și planul cincinal al Chinei și eventualele acte legislative adoptate de Statele Unite.

4.7 Acest lucru trebuie să determine Uniunea Europeană să își revizuiască atitudinea, în special în ceea ce privește impresia generală că ar dori să impună celorlalte state un acord cu caracter obligatoriu, asemănător celui pe care și l-a impus ei înseși. De altfel, putem pune sub semnul întrebării natura unui asemenea acord. Când se vorbește despre un acord cu caracter obligatoriu, se presupune că acesta poate fi pus în aplicare, însă este evident că nu dispunem de mijloacele necesare pentru a realiza acest lucru și că partenerii noștri nu

și-l doresc. Cu siguranță că ar fi mai oportun să se vorbească despre un acord care să cuprindă obligații bine definite și verificabile.

4.8 După toate aparențele, mai multe state mari nu sunt încă dispuse să accepte un acord cu caracter obligatoriu, care să aibă obiective de ordin general. În cadrul unui demers treptat, ar fi, fără îndoială, mai acceptabil pentru aceste țări să se discute despre obligații bine definite și verificabile.

4.9 Cu siguranță că încheierea unor acorduri mai concrete, tehnice, pentru fiecare sector în parte, cărora li se pot adăuga acorduri în domeniul cooperării științifice și al cercetării și, firește, în materie de transferuri de tehnologie și de ajutorare a țărilor mai puțin dezvoltate reprezintă calea care trebuie urmată. Acest lucru ar trebui să se facă cu respectarea suveranității acestora, însă și cu garantarea unei bune utilizări a fondurilor și a ajutoarelor acordate.

5. În această situație, cum ne putem pregăti în mod eficient pentru conferința de la Cancun?

5.1 În primul rând, Europa trebuie să facă ordine în ograda proprie, demonstrând cum tranziția mai rapidă către o societate durabilă, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, se poate transforma într-un succes pe plan economic. În prezent există pericolul ca programele destinate extinderii energiilor regenerabile și promovării eficienței energetice în toate sectoarele să-și încetinească evoluția, precum și acela ca noile noastre industrii inovatoare din aceste sectoare să piardă teren în fața concurenței străine, care este puternic încurajată în China, Coreea de Sud și alte țări. Europa are nevoie de măsuri mai energice, care să ofere principalelor industrii cu emisii scăzute de dioxid de carbon impulsul și investițiile de care au nevoie pentru a-și menține poziția competitivă la nivel mondial. Acest sector ar trebui să primească un sprijin special în cadrul implementării Strategiei Europa 2020 și a programelor naționale de redresare.

5.2 Comisarul european pentru combaterea schimbărilor climatice și ministrii mediului din Germania, Franța și Regatul Unit au recomandat UE să-și asume unilateral angajamentul de a-și înăspri într-o etapă timpurie obiectivul de reducere a emisiilor de CO₂ până în 2020, astfel încât să realizeze o reducere de 30 % până la acea dată, în loc de obiectivul actual de 20 %, în primul rând pentru a genera voința politică și angajamentul de care este nevoie pentru luarea măsurilor și pentru realizarea investițiilor necesare în energiile regenerabile și în eficiența energetică. În opinia CESE, faptul că, din cauza crizei economice, emisiile de dioxid de carbon ale UE au scăzut vertiginos nu este în sine un motiv suficient pentru a tinde către o reducere mai mare a acestora, deoarece nivelul emisiilor ar putea crește din nou, în contextul unei redresări economice. CESE este gata să sprijine trecerea la obiectivul reducerii cu 30 %, în cazul în care condițiile sociale și economice permit acest lucru fără a se pierde din competitivitate și cu condiția să fie într-adevăr însoțită de măsurile și de investițiile necesare pentru punerea în practică. Mai presus de orice, Europa trebuie să fie credibilă. Obiectivele de reducere a emisiilor de CO₂ trebuie să fie nu numai ambițioase, ci și urmărite cu adevărat până la capăt.

5.3 În context internațional, se pare că este importantă desfășurarea unor intense lucrări de pregătire în cadrul unor organisme cum ar fi G20, unde se regăsesc țările responsabile de 90 % din emisii, pentru a se pune bazele unui acord preliminar. Rezultatele obținute pe plan diplomatic pot fi reluate în cursul lucrărilor Organizației Națiunilor Unite. Prin urmare, acest demers ar trebui să fie transparent și să implice cât mai mult posibil țările mai puțin dezvoltate.

5.4 Apoi este necesar să se ajungă la un proces de negociere mai puțin complex în cadrul ONU. După cum se știe, negocierile de la Copenhaga au fost deosebit de complexe și s-au desfășurat în cadrul a șase sesiuni, adesea în paralel.

5.5 Este esențial să se păstreze o structură simplificată a negocierilor, omițând, dacă este necesar, reperul pe care îl reprezintă Protocolul de la Kyoto, care nu acoperă, în orice caz, decât 30 % din emisii. Fără îndoială că toate acestea vor trebui prezentate și explicate cu diplomatie, fără a da impresia că țările care sunt principalele responsabile pentru emisii caută să atribuie altor state obligațiile care le revin.

5.6 Ar trebui să ne concentrăm asupra aspectelor principale: definirea unor obiective clare în ceea ce privește limitarea și reducerea emisiilor, acordarea de ajutoare de ordin științific, tehnic și financiar țărilor mai puțin dezvoltate, monitorizarea acordurilor încheiate, în special a celor privind pădurile; toate acestea ar trebui întreprinse evitând blocarea în sisteme juridice complicate, care pot determina retragerea unor țări de la negocieri și eșecul acestora.

5.7 CESE se declară, de asemenea, de acord cu obiectivele specifice de negociere stabilite la punctele 3.2 și 3.3 din comunicarea Comisiei, de creare a unui cadru solid și transparent de contabilizare a emisiilor și a performanțelor, de mobilizare în viitorul imediat a finanțării cu demaraj rapid, de asigurare a finanțării pe termen lung pentru țările în curs de dezvoltare, de extindere și consolidare a pieței internaționale a dioxidului de carbon și de reformă a mecanismului de dezvoltare curată (MDC), acesta nereușind în prezent să își îndeplinească obiectivele în mod satisfăcător.

5.8 Comunicarea privind politica internațională în domeniul climatei cuprinde, în schimb, propuneri mai relevante și mai realiste. Comisia insistă, pe bună dreptate, asupra necesității de a pune în aplicare Acordul de la Copenhaga. Ea subliniază orientarea „durabilă” a Strategiei Europa 2020, care definește creșterea durabilă ca o prioritate, aflată în centrul perspectivei unei Europe eficiente din punctul de vedere al resurselor, care să creeze noi locuri de muncă ecologice și care să dea un avânt puternic eficienței și securității energetice.

5.9 De asemenea, ea subliniază că este important să se progreseze în privința definirii sistemului de monitorizare, control și verificare, însă se știe că acest subiect a fost deosebit de dificil în cadrul negocierilor, în special a celor desfășurate cu China. Prin urmare, va fi necesar să se găsească un cadru clar și transparent, care să nu lezeze sentimentul de independență și de demnitate națională. Uniunea Europeană ar putea juca un rol în acest sens, propunându-le țărilor terțe interesate metode de aplicare a unor instrumente de măsură și de monitorizare.

5.10 Dispozițiile financiare imediate prevăzute de Acordul de la Copenhaga trebuie puse în aplicare cât de curând posibil. Acest lucru ar reprezenta cea mai bună modalitate de a dovedi buna-credință a țărilor dezvoltate față de țările în curs de dezvoltare, sprijinindu-se, la nevoie, pe inițiativele existente.

5.11 În ceea ce privește finanțările pe termen lung, Comisia consideră că poate mobiliza diferite tipuri de resurse:

- cele generate de piața internațională a dioxidului de carbon; însă, până în prezent, aceasta a dezamăgit destul de mult, pe de o parte, deoarece nu este o piață mondială, pe de altă parte, deoarece este vorba despre o piață artificială, dioxidul de carbon neavând nicio valoare reală, și deoarece ar putea degenera într-o piață speculativă a „drepturilor de poluare”;
- contribuțiile sectoarelor transportului maritim și aerian;
- fondurile publice; or, este cunoscută starea finanțelor publice ale statelor membre.

În această situație și în pofida greutăților, respectarea angajamentelor noastre financiare reprezintă, de asemenea, un zălog al încrederii pentru țările terțe, mai ales pentru cele mai sărace. Rămâne spinoasa problemă a criteriilor care să fie folosite în repartizarea acestor fonduri, a aprecierii relevanței proiectelor și a ducerii lor la bun sfârșit.

5.12 De asemenea, trebuie sporite eforturile de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei din surse regenerabile, precum și de promovare a eficienței energetice, fie și din simplul motiv că resursele fosile lichide și gaze (țifei și gaz) sunt în scădere. Scopul urmărit este obținerea unei mai bune alocări a resurselor financiare, în vederea unei eficiențe sporite, astfel încât să se facă dovada faptului că, dincolo de declarațiile politice și de normele juridice, sunt într-adevăr mobilizate mijloacele necesare unei acțiuni concrete. Este profund îngrijorător faptul că proiecte de viitor esențiale, cum ar fi Galileo sau ITER, se confruntă în mod constant cu dificultăți de finanțare.

5.13 În sprijinul eforturilor sale diplomatice, Uniunea Europeană ar trebui, de asemenea, să mobilizeze societatea civilă organizată, pentru a sensibiliza opinia publică în legătură cu necesitatea ca societatea noastră să evolueze către

diminuarea risipei resurselor naturale, către o mai amplă utilizare a resurselor regenerabile și către adoptarea unor comportamente individuale care să facă dovadă de mai mult spirit civic.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind situația implementării politicii integrate a produselor

COM(2009) 693 final

(2011/C 51/15)

Raportor: **dl Josef ZBOŘIL**

La 21 decembrie 2009, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Raportul Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind situația implementării politicii integrate a produselor

COM(2009) 693 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la data de 7 iulie 2010.

În cea de-a 466-a sesiune plenară, care a avut loc la 21 octombrie 2010, Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu unanimitate de voturi.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută raportul Comisiei Europene privind implementarea politicii integrate a produselor (*Integrated Product Policy* – IPP), care conține o prezentare detaliată a procesului de implementare a principiilor acestei politici. Raportul este inclus în mod corespunzător în conceptul mai cuprinzător al Planului de acțiune privind consumul și producția durabile/politica industrială durabilă (Planul de acțiune CPD/PID).

1.2 Strategia, bazată pe o abordare integrată, ține seama în mod adecvat de principiul subsidiarității și de caracteristicile fiecărui stat membru. CESE dorește să atragă atenția asupra faptului că acțiunile practice sunt efectuate în principal la nivelurile subsidiare, ca rezultat al interacțiunii de pe piață dintre furnizor și consumator.

1.3 Deși IPP include aspectele legate de forțele pieței, CESE consideră că mai sunt multe de făcut în ceea ce privește utilizarea instrumentelor de piață, precum taxele și stimulentele ecologice, pentru a le îmbunătăți aplicabilitatea într-un mod coordonat. CESE propune să se acorde o atenție sporită schimbului de experiență dintre statele membre și să se concentreze atenția pe stimulente, pe punerea lor în aplicare și pe rolul acordurilor voluntare pe termen lung.

1.4 CESE este convins că standardizarea ar putea aduce beneficii unui număr mare de produse, întrucât ar putea, de exemplu, avea efecte pozitive în ceea ce privește reciclarea, eficiența și performanța ecologică, precum și alți factori. Standardizarea joacă un rol esențial în punerea în aplicare a Directivei privind proiectarea ecologică și ar trebui consolidată în viitor.

1.5 CESE consideră că apropierea celor două sisteme de management de mediu (EMAS ar trebui să se alinieze mai mult la ISO 14001) ar putea contribui la asigurarea unei implementări mai sistematice a EMAS, ca parte a Planului de acțiune CPD/PID.

1.6 Orice dispoziție, politică sau instrument, chiar și pentru implementarea Planului de acțiune CPD/PID, ar trebui elaborate și adoptate în așa fel încât să nu afecteze mediul concurențial sau funcționarea pieței interne și să respecte pe deplin principiul unei mai bune reglementări și obiectivul durabilității. Este imperativ să se asigure că noile politici care au fost adoptate din motive practice nu se suprapun și nu intră în conflict cu instrumentele și politicile UE deja existente.

1.7 Rentabilitatea este, de asemenea, esențială pentru succesul Planului de acțiune CPD/PID. Analiza inițială a impactului ar trebui completată cu analize ale efectelor macroeconomice și microeconomice, care, adesea, sunt foarte diferite în viața economică reală.

1.8 Procedura de evaluare ar trebui, de asemenea, să țină seama de principalele lanțuri de valori cât mai devreme posibil și cu cea mai mare transparență. Legislația în vigoare privind proiectarea ecologică și etichetarea nu trebuie să devină o barieră în calea produselor europene, ci ar trebui, în schimb, să contribuie la succesul produselor europene atât pe piețele interne, cât și pe cele internaționale. Orice inițiativă, în special privind etichetarea produselor și privind încurajarea schimbării modului de consum, ar trebui să aibă o bază solidă și demonstrată științific și ar trebui aplicată doar în domeniile în care se poate realiza o schimbare a modului de consum.

1.9 Comitetul dorește să-și exprime sprijinul pentru conceptul IPP și pentru Planul de acțiune CPD/PID, care au rolul de a susține crearea unor produse și a unor procese de producție mai durabile, în conformitate cu avizele precedente elaborate de Comitet în acest domeniu ⁽¹⁾. Aceasta abordare va duce la o valoare adăugată mai mare atât pentru mediu, cât și pentru competitivitatea economiei europene.

1.10 CESE este convins că, prin urmare, ar trebui să se acorde prioritate programelor comunitare existente, cum ar fi Planul SET (Plan strategic european privind tehnologiile energetice), Planul ETAP (Plan de acțiune pentru tehnologiile ecologice) sau activitățile platformelor tehnologice. O atenție deosebită trebuie acordată unei bune coordonări și unui nivel suficient de ambiție.

1.11 O mai bună cooperare între actorii implicați în cercetare și dezvoltare în domeniul inovațiilor ecologice, mediul economic și întreprinderi, centrele de cercetare și învățământul superior trebuie să genereze inovații în acest domeniu, care sunt absolut indispensabile.

1.12 Continuarea eforturilor de realizare a conceptului CPD/PID în viitor în izolare față de Planul de acțiune CPD/PID ar prezenta riscul unor incoerențe și incertitudini juridice inutile. Prin urmare, CESE este pe deplin de acord ca toate activitățile viitoare legate de IPP să fie evaluate și întreprinse sub egida Planului de acțiune CPD/PID.

1.13 Punerea în aplicare a IPP și a planului de acțiune CPD/PID trebuie să fie un proces dinamic, bazat pe dialogul permanent și cooperarea între diferitele părți interesate (de la întreprinderi și responsabili politici la organizații de consumatori și ONG-uri din domeniul protecției mediului), pentru a consolida instrumentele de comunicare cu consumatorii, producția ecologică și promovarea achizițiilor și contractelor publice durabile.

2. Documentul Comisiei

2.1 La 18 iunie 2003, Comisia a adoptat Comunicarea „Politica integrată a produselor – Dezvoltarea unei gândiri asupra mediului înconjurător bazată pe ciclul de viață” ⁽²⁾. Conceptul IPP se bazează pe următoarele observații:

- producerea și utilizarea de bunuri și servicii (adică de produse) cauzează majoritatea efectelor negative globale asupra mediului. Situația se înrăutățește din cauza creșterii continue a numărului produselor consumate în EU și în lume;

- impactul și presiunile pe care le exercită produsele asupra mediului se produc în diverse stadii ale ciclului de viață al acestora (de-a lungul lanțului de producție, în cursul fazei de utilizare, la eliminarea produselor scoase din uz). Măsurile de remediere trebuie concepute astfel încât să se evite simplul transfer al impactului produs asupra mediului către alte stadii ale ciclului de viață sau către alte arii geografice;

- din cauza mării varietăți a produselor și a efectelor acestora, nu există un instrument de politică unic care să le abordeze pe toate. Instrumentul de politică adecvat sau combinația adecvată de instrumente de politică trebuie alese și implementate în mod coordonat de la caz la caz, atingând deseori mai multe domenii de politică.

2.2 Comunicarea definește obiectivul IPP și stabilește cinci „principii” ale IPP: (1) gândirea bazată pe ciclul de viață; (2) colaborarea cu piața; (3) larga implicare a părților interesate; (4) îmbunătățirea continuă a produselor; (5) utilizarea coordonată a instrumentelor de politică. IPP urma să fie implementată prin trei acțiuni strategice:

- contribuirea la acțiuni de politică de mare amploare, în special la Strategia de dezvoltare durabilă a UE ⁽³⁾, la al șaselea program de acțiune pentru mediu al UE ⁽⁴⁾ și la cadrul pe zece ani pentru programele privind consumul și producția durabile ⁽⁵⁾;
- suplimentarea politicilor existente legate de produse prin punerea la dispoziție a unui cadru în care problemele de mediu să poată fi analizate în contextul ciclului de viață al produselor;
- consolidarea coordonării și coerenței instrumentelor de politică a produselor care sunt legate de mediu;

2.3 Principiile IPP au fost subsumate cu succes în cadrul mai cuprinzător al **consumului și producției durabile/politicii industriale durabile (CPD/PID)**, prin **Planul de acțiune CPD/PID ⁽⁶⁾ din 2008**, înglobând și avansând cu eficacitate procesul demarat de Comunicarea IPP.

2.4 **Directiva privind proiectarea ecologică pentru produsele consumatoare de energie** integrează principiile IPP în legislația din domeniul proiectării produselor. Domeniul de aplicare al acesteia a fost extins în 2009 la mai multe grupe de produse (produse cu impact energetic), în contextul Planului de acțiune CPD/PID ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Strategia reinnoită privind dezvoltarea durabilă, 9 iunie 2006, nr. 10117/06.

⁽⁴⁾ COM(2001) 31 final.

⁽⁵⁾ A se vedea http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_scpp/scpp_tenyearframprog.shtml.

⁽⁶⁾ COM(2008) 397 final.

⁽⁷⁾ Directiva 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 21 octombrie 2009, de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic.

⁽¹⁾ JO C 80, 30.3.2004, p. 39-44 și JO C 218, 11.9.2009, p. 46.

⁽²⁾ COM(2003) 302 final.

2.5 Noua **Directivă-cadru privind deșeurile** ⁽⁸⁾ conferă un caracter obligatoriu din punct de vedere legal mai multor elemente IPP, în special cerinței ca politica în domeniul deșeurilor să ia în considerare întregul ciclu de viață al materialelor la elaborarea de măsuri în domeniu.

2.6 **Strategiile tematice** cu privire la utilizarea durabilă a resurselor naturale și la prevenirea și reciclarea deșeurilor au adoptat gândirea bazată pe ciclul de viață și necesitatea unei îmbunătățiri continue ⁽⁹⁾, precum și principiul colaborării cu piața ⁽¹⁰⁾. Un exemplu în acest sens îl constituie apelul lansat de strategia privind deșeurile în favoarea dezvoltării de piețe puternice de reciclare în UE.

2.7 Imediat după adoptarea Comunicării IPP, Comisia a început să dezvolte **platforma europeană pentru evaluarea ciclului de viață (LCA - Life Cycle Assessment)**, o bază de date europeană cu date de referință privind ciclul de viață (ELCD), controlată din punct de vedere al calității, și să redacteze un manual LCA.

2.8 În ansamblu, în UE s-au făcut progrese semnificative în ceea ce privește elaborarea de politici de produse bazate pe criterii ecologice. Cu toate acestea, întrucât IPP reprezintă mai degrabă un proces decât un stadiu finit, există în continuare posibilități ample de activități suplimentare.

2.9 Conceptul poate fi aplicat și îmbunătățirii din punct de vedere ecologic a **serviciilor și a produselor neindustriale**. „**Instrumentele IPP**” privind taxele și subvențiile nu au fost încă aplicate la nivel comunitar.

2.10 Implementarea IPP în ceea ce privește integrarea la nivel de politici este dificil de documentat, deoarece noile politici fac rar referire la IPP. S-au înregistrat însă progrese globale semnificative în adoptarea de către factorii de decizie și industriile cheie a gândirii bazate pe ciclul de viață, iar disponibilitatea datelor privind ciclul de viață și consensul cu privire la metodologie au avansat considerabil. De asemenea, s-au făcut progrese în privința identificării produselor care prezintă cel mai mare potențial de ameliorare, precum și în privința măsurilor de ameliorare posibile.

2.11 Informarea consumatorilor, legislația privind proiectarea ecologică, producția nepoluantă și achizițiile publice ecologice - toate acestea se află acum în centrul Planului de acțiune CPD/PID. Planul de acțiune CPD/PID duce mai departe procesul inițiat de Comunicarea IPP pentru a continua eliberarea potențialelor de piață pentru produse mai durabile și pentru a promova un consum mai inteligent. Comunicarea concluzionează că reexaminarea planului de acțiune, prevăzută pentru 2012, va furniza o oportunitate excelentă pentru evaluarea suplimentară a evoluțiilor IPP.

3. Observațiile generale

3.1 CESE salută raportul Comisiei Europene privind implementarea politicii integrate a produselor și documentul de lucru

însoțitor, în care serviciile Comisiei fac o prezentare detaliată a procesului de implementare a principiilor IPP. Această prezentare nu include doar inițiativele și forma concretă pe care acestea o capătă la nivelul Comisiei, ci și o comparație utilă a situației în diferite state membre și a caracteristicilor acestora. Raportul este inclus în mod corespunzător în conceptul mai cuprinzător al consumului și producției durabile (Planul de acțiune CPD/PID).

3.2 Comunicarea inițială privind IPP publicată de Comisia Europeană în 2003 a fost, evident, utilă pentru lansarea unei dezbateri fructuoase. Aceasta a evaluat rolul instituțiilor UE, al statelor membre, precum și al diferitelor părți interesate, în vederea reducerii la maxim a impactului produselor asupra mediului. În plus, această dezbatere a schimbat percepțiile despre această chestiune în ansamblul său. Ea a contribuit la eforturile susținute de a elabora instrumente politice și juridice corespunzătoare prin care impactul produselor asupra mediului să poată fi redus în mod global.

3.3 Obiectivul acestuia a fost crearea unui cadru conceptual pe baza principiului evaluării ciclului de viață al unui produs, acesta putând contribui la îmbunătățirea coordonării și coerenței între diferitele instrumente politice care abordează efectul produselor asupra mediului.

3.4 În sens larg, cele cinci principii care stau la baza IPP au fost incorporate cu succes în activitatea organelor administrative și legislative și a părților implicate. Aceste principii formează, de asemenea, baza Planului de acțiune CPD/PID, care a devenit o prelungire logică a procesului inițiat de Comunicarea privind IPP.

3.5 CESE salută faptul că toate cele cinci principii de bază au fost incluse oficial în directivele și documentele politice ale UE: (1) gândirea bazată pe ciclul de viață a stat la baza directivei privind proiectarea ecologică; (2) pentru o cooperare sporită cu piața la nivelurile național și european au fost propuse Planul de acțiune CPD/PID și anumite stimulente; (3) implicarea părților interesate, atât la nivel național, cât și european, are loc printr-o serie de inițiative; (4) îmbunătățirea continuă a produselor este, de asemenea, parte integrantă a Planului de acțiune CPD/PID și, în final, (5) s-au îmbunătățit coordonarea și coerența instrumentelor pentru a se asigura utilizarea deplină a sinergiilor potențiale oferite de abordarea integrată a Planul de acțiune CPD/PID.

3.6 Strategia, bazată pe o abordare integrată, ține seama în mod adecvat de principiul subsidiarității și de caracteristicile fiecărui stat membru și încearcă să nu afecteze mediul concurențial al pieței interne. CESE dorește să atragă atenția asupra faptului că actuala implementare a principiilor și instrumentelor politice se realizează în principal la nivelurile subsidiare, ca rezultat al interacțiunii de pe piață dintre furnizor și consumator. Acest lucru ar trebui să se reflecte în utilizarea unor instrumentelor eficiente, care sunt larg acceptate de toate părțile interesate.

⁽⁸⁾ Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 19 noiembrie 2008, privind deșeurile și abrogarea anumitor directive.

⁽⁹⁾ COM(2005) 670 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2005) 666 final.

3.7 Deși politica integrată a produselor a dat roade și a fost implementată prin intermediul unor instrumente politice concrete, CESE consideră că acum este timpul să se acorde mai multă atenție eficienței implementării IPP. Ar trebui să se evalueze în special gradul de reușită al implementării, precum și obstacolele și eșecurile, astfel încât la evaluarea din 2010 a Planului de acțiune CPD/PID să poată fi adoptate măsurile de corecție necesare pentru a garanta nivelul necesar de eficiență.

3.8 În plus, CESE este convins că efectele depline ale unei astfel de politici integrate a produselor pot fi obținute doar dacă măsurile sunt puse în aplicare la nivel global, ținându-se seama de toate diferențele economice și culturale. Sistemul de preferințe generalizat (SGP), care se axează pe acorduri comerciale regionale, precum și pe eforturile țărilor în curs de dezvoltare în vederea dezvoltării durabile, oferă un bun exemplu pentru un mecanism de implementare eficientă a celor cinci principii ale IPP la scară mondială.

4. Observații specifice

4.1 Deși IPP include aspectele legate de forțele pieței, ceea ce este esențial pentru succesul IPP și al altor instrumente, CESE consideră că mai sunt multe de făcut în ceea ce privește utilizarea instrumentelor de piață, precum taxele și stimulentele ecologice, pentru a le îmbunătăți aplicabilitatea într-un mod coordonat. Cu toate acestea, UE va juca incontestabil un rol mai redus în această chestiune decât statele membre. Cartea verde adoptată de Comisie în 2007 și consultarea amplă a părților interesate au evidențiat într-o anumită măsură rolul instrumentelor de piață. Cu toate acestea, CESE propune să se acorde o atenție sporită schimbului de experiență dintre statele membre, punându-se un accent special pe stimulente, pe punerea lor în aplicare și pe rolul acordurilor voluntare pe termen lung.

4.2 Produsele și impactul lor asupra mediului sunt, de asemenea, strâns legate de chestiunea standardizării. CESE este convins că standardizarea ar putea aduce beneficii nu doar standardelor de emisie pentru autovehicule, ci și unui număr mare de alte produse. De exemplu, ar putea avea efecte pozitive în ceea ce privește reciclarea, performanța ecologică, precum și mulți alți factori de mediu. De asemenea, pentru punerea în aplicare a Directivei privind proiectarea ecologică, standardizarea joacă un rol esențial și ar trebui consolidată în viitor. Standardizarea este avantajoasă pentru că permite implicarea tuturor părților interesate.

4.3 Sistemele de management de mediu EMAS și ISO 14001 sunt instrumente opționale care sprijină conceptul IPP și politicile aferente. Evident, cerințele administrative și de audit mai stricte ale EMAS nu încurajează utilizarea mai extinsă a acestui sistem și sunt prohibitive pentru întreprinderile mici și mijlocii. ISO 14001 este utilizat la scară mai mare, în parte datorită domeniului său de aplicare mai amplu, dar în special pentru că este cel mai adecvat instrument pentru companiile care sunt active la nivel global. CESE consideră că apropierea celor două sisteme ar putea contribui la asigurarea unei implementări mai sistematice a EMAS ca parte a Planului de acțiune CPD/PID.

4.4 Orice dispoziție, politică sau instrument, chiar și pentru implementarea Planului de acțiune CPD/PID, ar trebui elaborate și adoptate în așa fel încât să nu afecteze mediul concurențial sau funcționarea pieței interne și să respecte pe deplin principiul unei mai bune reglementări și obiectivul durabilității.

4.5 O serie de instrumente politice au fost deja puse în aplicare și generează rezultate care reprezintă un pas important către un consum și o producție durabile în UE. Prin urmare, este necesar să se asigure că noile politici nu se suprapun și nu intră în conflict cu instrumentele și politicile UE existente. Altfel, competitivitatea economică a UE ar putea avea de suferit în mod semnificativ: decizia finală ar trebui să-i revină întotdeauna consumatorului informat.

4.6 CESE este convins că doar politicile coerente și consecvente fără proceduri birocratice și administrative inutile pot oferi un cadru juridic pozitiv pentru investiții în UE. Doar într-un astfel de cadru se pot crea noi locuri de muncă și se pot menține cele existente și se poate reduce în mod sistematic presiunea asupra mediului. Cadrul juridic pentru substanțele chimice și materialele de construcție, precum și normele referitoare la produsele electrice și electronice creează riscul unor măsuri conflictuale. Incertitudinea și incoerența juridică sunt considerabile în aceste cazuri și ar trebui tratate cu atenție. Revizuire Regulamentului REACH⁽¹¹⁾ reprezintă o ocazie excelentă de a se obține o coerență mai mare și de a se lua în considerare integrarea unei serii de măsuri sectoriale în cadrul juridic orizontal al UE privind produsele chimice, adoptat recent.

4.7 Rentabilitatea este, de asemenea, esențială pentru succesul Planului de acțiune CPD/PID. Analiza inițială a impactului și a beneficiilor ar trebui completată cu analize privind potențialul atât al sectorului economic în ansamblul său, cât și al întreprinderilor individuale, întrucât rezultatele analizelor macroeconomice și microeconomice sunt, adesea, foarte diferite în viața economică reală.

4.8 Procedura de evaluare ar trebui, de asemenea, să țină seama de principalele lanțuri de valori cât mai devreme posibil și cu cea mai mare transparență. Legislația în vigoare privind proiectarea ecologică și etichetarea nu trebuie să devină o barieră în calea produselor europene în ceea ce privește concurența din partea altor regiuni sau răspunsul insuficient al pieței față de produsele mai durabile. În schimb, ar trebui să contribuie la succesul produselor europene pe piețele interne și internaționale. Orice inițiativă, în special privind etichetarea produselor și privind încurajarea schimbării modului de consum, ar trebui să aibă o bază solidă și demonstrată științific. Etichetarea are beneficii limitate în domeniul produselor care fac obiectul comerțului între întreprinderi. De asemenea, etichetarea produselor reprezintă unul din instrumentele pentru furnizarea de informații pentru consumatori cu privire la performanța ecologică a produselor. Ar trebui, de asemenea, analizate alte instrumente de informare, inclusiv standarde internaționale.

⁽¹¹⁾ Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice. Comisia are posibilitatea să revizuiască și să modifice anexele Regulamentului REACH, în conformitate cu articolul 131, în timp ce mai multe revizuii sunt impuse în mod specific de articolul 138 sau de alte dispoziții din acest regulament.

4.9 Sectorul economic trebuie să rămână suficient de flexibil pentru a asigura că dezvoltarea produselor este pregătită să satisfacă mai bine nevoile consumatorilor într-un mediu comercial bine definit. Punerea în aplicare a principiilor dezvoltării durabile în UE se bazează în esență pe o abordare voluntară de către sectorul economic.

4.10 Prin urmare, Comitetul dorește să-și exprime sprijinul pentru IPP și pentru Planul de acțiune CPD/PID, care au rolul de a susține crearea unor produse și a unor procese de producție mai durabile. Aceasta abordare va duce la o valoare adăugată mai mare atât pentru mediu, cât și pentru competitivitatea economiei europene. Noi piețe s-ar putea, de asemenea, deschide, ca rezultat al acesteia, atât în UE, cât și în întreaga lume. Aceste noi piețe ar trebui să fie favorabile inovațiilor ecologice, dar și eficiente, ceea ce va necesita fonduri europene pe lângă investițiile publice naționale pentru sprijinirea cercetării și dezvoltării în domeniul tehnologiilor durabile. Ar trebui avută în vedere direcționarea veniturilor provenite de la instrumentele financiare legate de emisiile de CO₂ către investițiile în tehnologiile durabile.

4.11 CESE este convins că, prin urmare, ar trebui să se acorde prioritate programelor comunitare existente, cum ar fi Planul SET (Plan strategic european privind tehnologiile energetice), Planul ETAP (Plan de acțiune pentru tehnologiile ecologice) sau activitățile platformelor tehnologice. Cu toate acestea, va fi nevoie de mai multe eforturi financiare pentru a impulsiona schimbarea necesară pe piață. O atenție deosebită ar trebui acordată unei bune coordonări și asigurării unui nivel suficient de ambiție, în special în ceea ce privește măsurile finanțate din fondurile publice puse la dispoziție de autoritățile locale și regionale, precum și de UE.

4.12 Masa rotundă CDP privind alimentația în Europa este o inițiativă de succes, co-prezidată de Comisia Europeană și sprijinită de Programul ONU pentru mediu (UNEP) și Agenția

Europeană de Mediu. Participarea părților interesate la nivel european permite adoptarea unei abordări armonizate, bazate pe ciclul de viață și facilitează un dialog deschis și orientat către rezultate de-a lungul lanțului alimentar. Obiectivul acesteia este de a promova o abordare coerentă, bazată pe știință și de a face din lanțul alimentar un factor central pentru consumul și producția durabile în Europa, ținând seama totodată de Agenda CDP globală ⁽¹²⁾.

4.13 Punerea în aplicare a IPP și a planului de acțiune CPD/PID trebuie să fie un proces dinamic, bazat pe dialogul permanent și cooperarea între diferitele părți interesate (de la întreprinderi și responsabili politici la organizații de consumatori și ONG-uri din domeniul protecției mediului), pentru a consolida instrumentele de comunicare cu consumatorii, producția ecologică și promovarea achizițiilor și contractelor publice durabile.

4.14 O mai bună cooperare între actorii implicați în cercetare și dezvoltare în domeniul inovațiilor ecologice, mediul economic și întreprinderi, centrele de cercetare și învățământul superior nu ar trebui doar să genereze inovațiile necesare în sector. Ar trebui, de asemenea, să contribuie la asigurarea transferului de know-how cu respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, la dezvoltarea cunoștințelor și la noi competențe, fără de care IPP ar rămâne o politică nerealistă.

4.15 Continuarea eforturilor de realizare a conceptului IPP în viitor în izolare față de Planul de acțiune CPD/PID ar prezenta riscul unor incoerențe și incertitudini juridice inutile. Prin urmare, CESE este pe deplin de acord ca toate activitățile viitoare legate de IPP să fie evaluate și întreprinse sub egida Planului de acțiune CPD/PID.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ www.food-scp.eu

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 708/2007 privind utilizarea în acvacultură a speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local

COM(2010) 393 final – 2009/0153 (COD)

(2011/C 51/16)

Raportor general: **José María ESPUNY MOYANO**

La 2 septembrie 2010, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea modificată de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 708/2007 privind utilizarea în acvacultură a speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local

COM(2010) 393 final – 2009/0153 (COD).

La 14 septembrie 2010, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe **dl José María Espuny Moyano** raportor general în cadrul celei de-a 466-a sesiuni plenare din 21 octombrie 2010 și a adoptat prezentul aviz cu 177 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul consideră adecvată noua definiție mai precisă a așa-numitelor „instalații închise pentru acvacultură”, bazată pe contribuțiile proiectului IMPASSE (acțiune concertată de cercetare „Impactul de mediu al speciilor exotice din acvacultură”), precum și clarificarea situației acestora, în ceea ce privește amplasarea instalațiilor, și anume distanța acestora de apele deschise și câteva formulări îmbunătățite ale Regulamentului (CE) nr. 708/2007, care coincid în mare măsură cu recomandările Avizului CESE 453/2010.

1.2 Comitetul consideră că, dacă se adoptă măsurile necesare pentru a se evita orice modificare a ecosistemelor și a biodiversității, acvacultura trebuie să poată beneficia în continuare de avantajele introducerii de specii exotice sau de specii absente la nivel local în Uniunea Europeană, favorizându-se astfel dezvoltarea durabilă a acestei activități.

1.3 Comitetul expune importanța stabilirii în mod clar a condițiilor pe care trebuie să le întrunească instalațiile închise pentru acvacultură, pentru a se reduce sarcina administrativă a acestora.

1.4 De asemenea, Comitetul susține modificările aduse Regulamentului (CE) nr. 708/2007, în urma intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, prin care se urmărește autorizarea modificării anexelor I, II, III și IV prin procedura de „comitologie”.

2. Introducere

2.1 Acvacultura reprezintă o activitate în continuă evoluție, care trebuie să ofere soluții cererilor pieței, unele dintre acestea constând în diversificarea speciilor cultivate și comercializate.

2.2 În trecut, acvacultura europeană, la fel ca și restul activităților agricole și de creștere a animalelor, a oferit societății avantajele introducerii de specii exotice. În prezent, patru din cele zece specii principale produse de acvacultură în Uniunea Europeană pot fi considerate exotice (păstrăvul-curcubeu, stridia de Pacific, crapul comun și scoica de Manila), deși prezența lor este considerată acum normală și necesară.

2.3 Cu toate acestea, introducerea de specii exotice invazive este considerată în prezent ca fiind una din cauzele fundamentale ale modificării biodiversității la nivel mondial. Principalele căi de introducere nedorită a speciilor acvatice exotice în Uniunea Europeană sunt apele de balast provenite de la navele mari, pescuitul sportiv și acvariofilia. Schimbările climatice cauzează, la rândul lor, intrarea de specii exotice, care ajung prin mijloace proprii.

2.4 Regulamentul (CE) nr. 708/2007 privind utilizarea în acvacultură a speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local a făcut, de curând, obiectul unor modificări, asupra cărora Comitetul a emis deja un aviz, CESE 453/2010 (raportor: dl Salvatore), care a fost adoptat cu o largă majoritate de voturi și este în continuare de actualitate. Unele din propunerile formulate în avizul menționat, cum ar fi clarificarea solicitată referitoare la amplasarea pe uscat a instalațiilor închise pentru acvacultură, distanța minimă de siguranță, protecția față de prădători etc., se regăsesc în prezent în propunerea de modificare (modificări la articolul 3), ceea ce demonstrează pertinenta recomandărilor CESE.

3. Observații generale

3.1 Uniunea Europeană trebuie să adopte cadrul legislativ menit să reglementeze practicile din sectorul acvaculturii în ceea ce privește utilizarea speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local, precum și a posibilelor specii nevizate conexe, date fiind atât intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, cât și contribuțiile și propunerile formulate de diverse organisme, printre care și CESE.

3.2 Obiectivul acestui cadru juridic trebuie să fie minimizarea riscului efectelor nocive pentru biodiversitate, în special pentru speciile, habitatele și funcțiunile ecosistemelor. Această legislație trebuie să se bazeze pe principiul precauției, să includă proceduri care să evalueze posibilele riscuri și să ofere posibilitatea creării de planuri de urgență.

3.3 Speciile exotice de acvacultură care au fost introduse cu mult timp în urmă în Uniunea Europeană și care sunt cultivate în mod curent trebuie să se bucure de un tratament diferit, care să faciliteze continuitatea cultivării lor fără impunerea de sarcini administrative suplimentare, cu condiția ca mutările acestora să nu implice specii nevizate conexe.

3.4 Regulamentul (CE) nr. 708/2007 a stabilit un cadru de reglementare a practicilor din sectorul acvaculturii în privința speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local, în vederea evaluării și reducerii la minimum a impactului posibil al acestor specii asupra habitatelor acvatice.

3.5 Reducerea riscurilor de mediu implică adoptarea de măsuri cum ar fi protocoale de acțiune în instalațiile-receptoare, evaluarea prealabilă a riscului pentru mediu și carantina.

3.6 Gestionarea corectă a riscului în cadrul utilizării speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local necesită ca diversele părți implicate, în special statele membre, să-și asume responsabilitățile.

3.7 Trebuie să se profite de progresul înregistrat de cunoașterea asupra utilizării în acvacultură a speciilor exotice pentru a îmbunătăți legislația în materie, fiind vorba în special de noile date științifice obținute în cadrul proiectelor de cercetare finanțate de Uniunea Europeană, cum ar fi proiectul IMPASSE.

4. Observații specifice

4.1 Regulamentul (CE) nr. 708/2009 privind utilizarea în acvacultură a speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local trebuie să se adapteze noilor dispoziții ale articolului 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, referitoare la delegarea competențelor, și ale articolului 291,

privitoare la competențele de executare. Astfel, Regulamentul (CE) nr. 708/2007 va fi în concordanță cu cadrul decizional prevăzut de noul tratat.

4.2 Instalațiile închise pentru acvacultură, fiind considerate sigure și cu risc scăzut de evadare a speciilor, ar trebui exceptate, printre altele, de la obligația de a realiza evaluări prealabile ale impactului asupra mediului.

4.3 Date fiind excepțiile de care vor beneficia instalațiile închise pentru acvacultură, este deosebit de oportună definirea caracteristicilor privitoare la siguranța din punct de vedere biologic pe care trebuie să le întrunească acest tip de instalații.

4.4 Caracteristicile impuse instalațiilor închise pentru acvacultură trebuie să treacă dincolo de considerarea apei de cultură ca fiind singurul mediu de evadare a speciilor cultivate, în special prin amplasarea lor pe uscat, prin siguranța în fața prădătorilor și a consecințelor posibilelor inundații, prin măsuri de protecție împotriva furturilor și vandalismului, prin efectul de barieră împotriva agenților patogeni și prin gestionarea organismelor moarte.

4.5 Lista instalațiilor închise pentru acvacultură din întreaga Uniune Europeană trebuie să fie disponibilă oricărui stat membru spre consultare în orice moment. Aceste liste trebuie să fie create cât mai curând, să fie actualizate în mod periodic și să fie disponibile pe internet.

4.6 Transportarea speciilor exotice și absente pe plan local de la sau către instalațiile închise pentru acvacultură reprezintă un proces critic și, de aceea, trebuie realizat în așa fel încât să se evite evadarea speciilor.

4.7 Mutarea speciilor acvatice exotice prin comerțul de animale de companie, centre de grădinarit, bazine de grădinar și acvării implică un risc pentru biodiversitate similar celui al acvaculturii și, prin urmare, trebuie să respecte norme și să facă obiectul unor controale la fel de exigente ca cele stabilite pentru acvacultură.

4.8 Deși este vorba de o chestiune neabordată cu ocazia modificării Regulamentului (CE) nr. 708/2007, este incorect să definim o „instalație închisă pentru acvacultură” ca fiind o instalație în cadrul căreia se practică acvacultura în mediu acvatic neseplat de mediu acvatic natural prin bariere care să împiedice evadarea speciilor cultivate. În instalațiile deschise pentru acvacultură există bariere fizice care asigură captivitatea speciilor cultivate. Ceea ce totuși nu există în cadrul acestora este o garanție foarte solidă că, în anumite circumstanțe (furtuni, inundații, prădători etc.), nicio specie nu poate evada în ape deschise.

Bruxelles, 21 octombrie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

2011/C 51/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Politica climatică internațională post-Copenhaga: acționând acum pentru a revigora măsurile luate pe plan mondial în domeniul schimbărilor climatice” COM(2010) 86 final	69
2011/C 51/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind situația implementării politicii integrate a produselor COM(2009) 693 final	75
2011/C 51/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea modificată de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 708/2007 privind utilizarea în acvacultură a speciilor exotice și a speciilor absente la nivel local COM(2010) 393 final – 2009/0153 (COD)	80

Prețul abonamentelor în 2011
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 100 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, versiunea tipărită + DVD, ediție anuală	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	770 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L + C, DVD, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	400 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), DVD, ediție săptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	300 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Jurnalul Oficial cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informații).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, Jurnalele Oficiale publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur DVD multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un aviz către cititori inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Distribuire și abonamente

Abonamente la diverse periodice destinate vânzării, precum abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, pot fi contractate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

